

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Pedagogická fakulta

Katedra geografie

DIPLOMOVÁ PRÁCE

ČESKO-ANGLICKÁ VÝUKOVÁ PŘÍRUČKA K VÝUCE REGIONÁLNÍ GEOGRAFIE

ÚZEMÍ KANADY NA 2. STUPNI ZŠ

Jana KREJČÍ

Vedoucí práce: Mgr. Petra Karvánková, Ph.D.
České Budějovice 2013

ANOTAČNÍ LIST DIPLOMOVÉ PRÁCE

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Autor: Jana Krejčí
Katedra: geografie
Studijní program: M7503 Učitelství pro základní školy
Studijní obory: Učitelství anglického jazyka pro 2. stupeň ZŠ
Učitelství zeměpisu pro 2. stupeň ZŠ
Vedoucí práce: Mgr. Petra Karvánková, Ph.D.
Název: Česko-anglická výuková příručka k výuce regionální geografie území Kanady na 2. stupni ZŠ
Druh práce: Diplomová práce
Rok odevzdání: 2013
Počet stran: 57+59

Anotace:

Diplomová práce se zabývá tématem výuky regionální geografie území Kanady na 2. stupni ZŠ. Hlavním cílem je vytvoření česko-anglické pracovní učebnice, která odpovídá platným zásadám vzdělávacích dokumentů (RVP ZV), moderním trendům ve výuce, snaží se o maximální zapojení mezipředmětových vazeb, hlavně anglického jazyka. K učebnici je vypracována metodická příručka pro učitele. Součástí teoretické práce je didaktická analýza učebnic a pracovních sešitů zeměpisu pro ZŠ i učebnice anglického jazyka. Pro představu o rozsahu učiva a aktuální výuce tématu bylo provedeno šetření metodou řízeného rozhovoru s učiteli zeměpisu i anglického jazyka na sledovaných školách.

Klíčová slova: Kanada, výuka na 2. stupni ZŠ, pracovní učebnice, metodická příručka pro učitele, didaktická analýza, aktivizační výukové metody

ANNOTATION PAGE OF DIPLOMA THESIS

UNIVERSITY OF SOUTH BOHEMIA IN ČESKÉ BUDĚJOVICE
PEDAGOGICAL FACULTY

Author: Jana Krejčí
Department: Geography
Study programme: M7503 Teaching at Primary Schools (PS)
Field of study: Teaching English language at the 2nd stage of PS
Teaching of geography at the 2nd stage of PS
Leader of thesis: Mgr. Petra Karvánková, Ph.D.
Title: The Czech-English study guide for teaching regional geography
of region Canada for 2nd stage of PS
Type of thesis: Diploma thesis
Year of delivery: 2013
Number of pages: 57 + 59

Annotation:

The diploma thesis deals with teaching regional geography of Canada at the second stage of Primary school. The main aim is to create a Czech-English textbook (that is a combination of a textbook and a workbook) which corresponds to the principles of the current educational documents (Framework Educational Programme for Elementary Education), modern educational tendencies and tries to maximize the connection among subjects, especially English language. There is a methodological guide for teachers as well. The theoretical part focuses also on the didactic analysis of current educational textbooks and workbooks of geography and English language which include the subject matter. To get a notion of the volume and methods used in teaching “region Canada”, a research was made by a controlled discussion with Geography and English teachers of the selected schools.

Key words: Canada, teaching at the second grade of primary school, workbook, methodological guide, activating teaching methods, didactic analysis.

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce fakultou, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Jana Krejčí

V Českých Budějovicích

.....

Podpis

Poděkování:

Touto cestou bych ráda poděkovala vedoucí mé diplomové práce Mgr. Petře Karvánkové, Ph.D. za její pomoc, odborné vedení při tvorbě tohoto díla. Ráda bych také poděkovala i mým přátelům z Chicaga a Mexika, že mi věnovali svůj čas. Dále patří obrovský dík mé rodině a blízkým, kteří se mnou byli trpěliví a podporovali mě, a v neposlední řadě Jakubu Dvořákovi, jenž mi dodával sílu po celou dobu mého studia.

MOTTO PRÁCE

There is only one thing that makes a dream impossible to achieve: the fear of failure.

Paulo Coelho

Důkazem vysokého vzdělání je schopnost mluvit o největších věcech nejjednodušším způsobem.

Emerson

OBSAH

1 ÚVOD A CÍL PRÁCE	9
2 REŠERŠE LITERATURY.....	11
2.1. Odborná geografická a populárně naučná literatura.....	11
2.2. Odborná didaktická literatura a dokumenty	12
2.3. Učebnice zeměpisu a jejich pracovní sešity pro 2. stupeň ZŠ a učebnice anglického jazyka	14
3 METODIKA A ZPRACOVÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE	16
3.1. Metodika hodnocení učebnic	16
3.2. Metodika tvorby vlastního návrhu učebního materiálu.....	18
4 DIDAKTICKÁ ANALÝZA AKTUÁLNÍCH UČEBNIC A PRACOVNÍCH SEŠITŮ PRO 2 STUPEŇ ZŠ A NIŽŠÍ ROČNÍKY VÍCELETÝCH GYMNÁZIÍ	20
4.1. Obsahová stránka učiva.....	21
4.2. Grafická úprava	23
4.3. Didaktická hodnota jednotlivých úkolů a otázek pro žáky	24
4.4. Využití moderních (multimediálních) prvků.....	25
4.5. Celkové hodnocení učebnic a pracovních sešitů pomocí metody SWOT	26
5 PŘÍSTUPY K VÝUCE REGIONÁLNÍ GEOGRAFIE.....	28
5.1. Výuka regionální geografie	28
5.2. Aktivizační metody ve výuce	29
5.3. Multimediální prvky ve výuce	33
5.3.1 Interaktivní učebnice (Fraus).....	33
5.3.2 Google aplikace	34

6 VÝZNAM A POSTAVENÍ UČIVA „REGION KANADA“ V KONTEXTU RVP ZV.....	36
6.1. Zhodnocení významu učiva „region Kanada“ v zeměpisu i anglickém jazyce v rámci RVP ZV.....	37
6.2. Postavení učiva „region Kanada“ v rámci ŠVP sledovaných škol.....	40
7 POPIS VLASTNÍHO NÁVRHU A KONCEPCE UČIVA „REGION KANADA“ NA 2. STUPNI ZŠ.....	45
8 ZÁVĚR.....	48
9 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A DALŠÍCH ZDROJŮ	50
10 SEZNAM PŘÍLOH.....	57
Příloha č. 1. Stručná charakteristika učebnic zeměpisu	1
Příloha č. 2. Mentální mapa na slovní zásobu ke Kanadě (vlastní návrh).....	3
Příloha č. 3. Pracovní učebnice (1-27 stran).....	4
Příloha č. 4. Metodická příručka pro učitele (1-29 stran).....	5

1 ÚVOD A CÍL PRÁCE

„Stát se učitelkou byl můj sen už odmalička. Možnost předávat zkušenosti, podělit se o své znalosti i formovat osobnosti dětí bylo, je a bude mým velkým celoživotním cílem. Už na základní škole jsem věděla, že zeměpis je „hudba mojí budoucnosti“, s postupem času se do tohoto snu přidal i anglický jazyk. Ten se stal prostředníkem při získávání informací, zajímavostí, poznatků, ale i při komunikaci a poznávání cizích kultur, zemí i stylů života. V obou předmětech mě zaujal region Kanady, ačkoliv v každém z nich jsem do něj nahlédla jiným způsobem. Na vysoké škole jsem prošla několika kurzy, ať už na katedře geografie či anglického jazyka, zabývající se výukou tohoto státu. Tato země mi učarovala, proto jsem se rozhodla propojit obě své lásky a vytvořit takovou učebnici, která žáky zaujme, dá jim něco do života a zároveň je namotivuje k dalšímu studiu.“ *Autorka*

Mezi cíle autorky patří bezesporu rozbor potřebné literatury a materiálů, které se vztahují k práci. V několika kapitolách je zpracována jak literatura odborná (didaktická, geografická), populárně naučná, tak i učebnice zeměpisu a anglického jazyka. Samozřejmě jsou pak kurikulární dokumenty. Pro didaktickou analýzu učebnic zvolila několik kritérií a konečné hodnocení provedla metodou SWOT analýzy, která je, dle jejího názoru, objektivnější. Pro přehled o významu a postavení učiva regionální geografie území Kanady studovala RVP ZV, ale i ŠVP sledovaných škol. Pomocí řízeného rozhovoru s učiteli zeměpisu a anglického jazyka na daných základních školách si autorka utvořila přesnější představu nejen o časových dotacích, možnostech propojení jednotlivých předmětů a efektivních způsobech výuky.

Její hlavním cílem tedy bylo vytvoření česko-anglické pracovní učebnice k výuce regionální geografie území Kanady na 2. stupni ZŠ, v níž je přihlédnuto na aktuální trendy ve výuce, k RVP i k odborné literatuře. Tento materiál může sloužit jako didaktická pomůcka při probírání tématu Kanada i jako inspirace pro ostatní pedagogy, nejen v hodinách zeměpisu. K samotné učebnici je vytvořena i metodická příručka.

Při tvorbě vlastního učebního materiálu byl kladen důraz na mezipředmětové vazby a vztahy, aktivizující metody výuky a především na propojení teorie s praxí, ať už pomocí zajímavých otázek či úkolů, nebo díky netradičnímu provedení. Učebnice je koncipovaná

částečně v anglickém jazyce, aby došlo k co nejužšímu kontaktu jednotlivých předmětů. Protože kdy jindy se pokusit spojit tyto dva předměty, jako je zeměpis a anglický jazyk, než při výuce regionální geografie anglicky mluvící země jako je Kanada.

Do této práce šla autorka s celkem smělou vizí: všechny skeptické kantory přesvědčí, že dva tak odlišné předměty, jakým jsou angličtina a zeměpis, dokáží fungovat ruku v ruce a být si navzájem prospěšné. Začínala s pevným přesvědčením, že v této „zrychlené“ době plné počítačů, playstationů a nedostatku zájmu přinutí nenásilným způsobem děti k ukončení lhostejnosti a apatie, k rozvoji svých dovedností, znalostí i zájmů, že jim ukáže novou cestu, po které mohou kráčet.

J. Cocteau řekl: *Dobrá a krásná kniha je ta, která plnými doušky rozsévá otazníky.*⁽¹⁾

⁽¹⁾ <http://www.slavnecitaty.eu/citaty/o-knihach>

2 REŠERŠE LITERATURY

Obsahem této kapitoly je diskuze nad použitou literaturou, jež tvoří základ diplomové práce. Publikace jsou rozděleny do několika oddílů, a to na odbornou didaktickou literaturu a dokumenty, odbornou geografickou literaturu, populárně naučnou literaturu a učebnice a pracovní sešity zeměpisu pro 2. stupeň ZŠ a nižší ročníky víceletých gymnázií a učebnice anglického jazyka, jež zahrnují zvolenou látku.

2.1. Odborná geografická a populárně naučná literatura

Publikací zabývajících se regionální geografii je nepřehledné množství. Mezi uznávané autory jistě patří Tom L. McKnight (2004), který se zabývá ve svém díle přímo regionální geografii USA a Kanady. Věnuje se rovnoměrně všem složkám (obyvatelstvo, přírodní podmínky, urbanistické změny, zemědělství, atd.) s důrazem na jejich vývoj v průběhu času. Joseph J. Hobbs je jedním z předních regionálních geografů v Americe, který se specializuje na Střední východ, ale i na africké státy. V jeho knize *World Regional Geography* (2008) zkoumající 8 světových makroregionů (včetně regionu Kanady) autorku zaujal fakt, že se snaží propojit historickou geografii se současností, aby nastínil kontext k současným událostem a světovým geopolitickým tématům, a že kniha obsahuje výslovnostní slovník (pronunciation guide) vybraných místopisných pojmů, což shledala autorka (z pohledu angličtináře) velice užitečné nejen pro cizince, ale i pro rodilé mluvčí.

Pro získání dalších faktografických údajů sáhla autorka po světem uznávaném odborníkovi na americký sever Robertu M. Bonovi. Tento univerzitní profesor geografie napsal dvě publikace, zabývající se danou tematikou; a to *The Regional Geography of Canada* (Bone, 2011) a *The Canadian North. Issues and Challenges* (Bone, 2012). Obě knihy jsou unikátní svým obsahem i provedením. U prvně zmíněné publikace autorku nadchl fakt, že ačkoliv je obsah poměrně složitý a odborný (historická geografie, lidská tvář Kanady, podrobný popis jednotlivých oblastí), je podán srozumitelným, didakticky excelentním způsobem s velice kvalitním obrazovým materiálem (tematické mapy, tabulky, grafy). Líbí se jí též odkazy v textu k danému tématu a doplňující otázky či vsuvky typu: Představ si, že jsi kapitán Martin Frobisher, Jak bys komunikoval s Inuity na Baffinově ostrově? (volně přeloženo). Druhá publikace se zaměřuje spíše na socioekonomickou sféru, zabývá se

proměnou kanadského severu; změnami v oblasti obchodu, politiky i přírodního prostředí, výzvami a hrozbami do budoucna.

Z českých autorů, zabývajících se tematikou regionální geografie, bych jmenovala paní profesorku Rovnou a pana doktora Jindru. Oba učitelé UK jsou autoři publikace *Dějiny Kanady* (Rovná, Jindra, 2012), která popisuje stát z demografického hlediska. Snaží se vystihnout vývoj kanadské historie i současnosti, kulturu i česko-kanadské styky.

Jako další prameny pro anglicky psanou část pracovní učebnice, i jako zdroj zajímavostí pro českou část, autorce posloužily jak učebnice angličtiny z řady PROJECT od nakladatelství Oxford University Press a řady Way To Win od nakladatelství Fraus (úplný seznam učebnic v seznamu literatury), tak i nadstavbové materiály jako *In the English-Speaking World* (Goodwright, Olearsky, 1998), *Across Cultures* (Sharman, 2004), *Background to English-speaking Countries* (Musman, 1987), *The World of English* (Farrell, Rossi, Ceraini, 1995), *Gateway to Canada* (Sauvé, Sauvé, 1997) a také *Realie anglicky mluvících zemí. Basic facts on English-Speaking countries* (Brendlová, 1996). Všechny tyto tituly zahrnují kapitolu, která obsahuje ve větší či menší míře základní informace o Kanadě z oblasti fyzické geografie, obyvatelstva, kultury i hospodářství a politického uspořádání.

Dále pak využila encyklopedie: *Encyklopedie Zeměpis světa* (Gardner, Scott, Rohan, Shackleton, 1994), *Lexikon zemí 5, Amerika (Severní, Střední, Jižní) a Karibik* (Kol., 1994), *Velká encyklopedie zeměpisu* (Kol., 2003), *Velká ilustrovaná encyklopedie zeměpisu* (Kol., 2005), ve kterých je věnována Kanadě celá kapitola. V publikaci *Obrazový atlas světa* (Kempl, Delf, 1994) je vykreslena mentální mapa Kanady, která autorce posloužila jako inspirace při tvorbě mapových podkladů a jiných úkolů v pracovní učebnici.

Z populárně naučných časopisů autorku zaujal magazín Koktejl, v němž našla statě převážně z oblasti biogeografie (seznam jednotlivých článků v seznamu literatury).

2.2. Odborná didaktická literatura a dokumenty

Před samotným vypracováním vlastní koncepce pracovní učebnice bylo nutné prostudovat náležitou literaturu. Předlohou pro didaktickou část se stala práce *Moderní vyučování* (Petty, Kovařík, 2008), nebo *Aktivizační metody ve výuce, prostředek ŠVP* (Grecmanová, Urbanovská, 2007). Tato díla by měl mít každý moderní pedagog

prostudovaná, chce-li znát metody výuky, které lze dobře uplatnit v praxi. *Metody aktivního vyučování* (Sitná, 2009) je další významná publikace, která nabízí základní přehled metod aktivního učení; a to formou skupinové spolupráce dětí. Následuje i návod, jak jednotlivé skupiny připravit, zároveň vést, ale i hodnotit. Další nepostradatelnou knihou pro mou práci se staly *Aktivizační metody ve výuce* (Kotrba, Lacina, 2011), jež poskytují celkový přehled aktivizačních metod, například brainstorming, problémové vyučování, myšlenkové mapy. Autoři si za cíl dali popsat výhody a přínos (z praktického hlediska) dané metody oproti poněkud tradičnějším postupům. Tím, že se žák aktivizuje, naučí se více a vede to k větší efektivitě dané výuky. Stejně jako Maňák, Švec (2003) popisují, jaké zásady se musí dodržovat při jednotlivých metodách učení. *Učíme děti učit se* (Berger, Fuchs, 2009) je dílo, které autorce pomohlo pochopit biologické procesy, které se dějí při používání různých metod.

Protože má autorka geografické téma, bylo záhodné prostudovat i oborovou literaturu. Po zhlédnutí mnoha knih čerpala z publikace *Vybrané kapitoly z didaktiky geografie* (Kühnllová, 1997), kde se Kühnllová zamýšlí nad problémovou výukou, naznačuje problémově koncipované otázky a úkoly, poskytuje inspiraci pro integrované pojetí výuky zeměpisu ve vztahu k cizím jazykům. Řezníčková (2006, 2008a, 2008b) se zabývá nejen čtením v hodinách zeměpisu. Poukazuje na důležitost předkládání textů žákům a následnou práci s nimi. V publikaci *Geografie: Aktivně, aktuálně a s aplikacemi* (Řezníčková, 2012) rozebírá problémový styl výuky, který byl použit v pracovní učebnici. Při rozvrhnutí učiva a formulování otázek autorka čerpala z publikace *Didaktika geografie II.* (Šupka, Hofmann, Matoušek, 1994). Hlavní materiálem pak byly hodnocené učebnice (kompletní seznam v seznamu literatury). Shrnuto pár slovy, všechny tyto publikace byly inspirativní při výběru vhodných metod, jež byly následně použity ve vlastní koncepci pracovní učebnice.

Pro hodnocení jednotlivých učebnic zeměpisu byla nápomocna práce *Koncepce a tvorba učebnic* (Valenta, 1997). Zde najdeme podrobnější informace, jak správně analyzovat a vytvářet učebnice, klíčové pojmy k tomu potřebné i rozbor jejich základní strukturní výstavby. Dále byla praktická *Učebnice: teorie a analýzy edukačního média* (Průcha, 1998), která se mimo jiné zabývá i tím, jaký by měl být rozsah učiva, a *Základy zeměpisných znalostí* (Herink, Tlach, 2006).

V Geografických rozhledech vyšly didaktické články, které mi též pomohly. Pro pochopení aplikací Google (přesněji Google Earth) autorka přečetla pojednání od: Culková (2006), Klivanová, Novotná (2009) a Novotná (2009). Jak vylepšit výuku pomocí interaktivní tabule popisuje Bílý (2009). Jako úvod do regionální geografie jí posloužil text od Pfeiferové (2007) a Chromého (*Nezodpovězené otázky regionální geografie*). Jakým způsobem uchopit učivo regionální geografie je názorně popsáno Havlíčkem a Bičíkem (*Geografie makroregionů I, Geografie makroregionů II*).

V neposlední řadě byly prostudovány kurikulární dokumenty. Základní informace hledala autorka na internetových stránkách MŠMT (RVP ZV), i v tištěných verzích: *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání* (Kol. 2007a), *Klíčové kompetence v základním vzdělávání* (Kol. 2007b). Pro přesnější představu využila příležitosti nahlédnout do ŠVP dvou sledovaných škol (ZŠ Hradská, ZŠ Větrný Jeníkov). Zajímavé příspěvky jsou k nalezení na metodickém portálu RVP. V seznamu literatury jsou odcitovány další užitečné internetové zdroje.

Pro úplnost bylo nahlédnuto do diplomových prací PF JU, které byly napsané a obhájené na Katedře geografie, ale jejich didaktické zaměření bylo rozdílné (přehled prací v seznamu literatury).

2.3. Učebnice zeměpisu a jejich pracovní sešity pro 2. stupeň ZŠ a učebnice anglického jazyka

Tuto podkapitulu autorka rozdělila na dvě části. V první nastíní jen stručnou charakteristiku učebnic a pracovních sešitů zeměpisu pro 2. stupeň ZŠ a nižších ročníků víceletých gymnázií, popřípadě vybraných učebnic pro střední školy, jež mají platnou schvalovací doložku MŠMT. Jedná se o učebnice či pracovní sešity, jež obsahují „region Kanada“. Vydala je tato nakladatelství: ČGS, Fortuna, Fraus, Moby Dick, Nová škola, Prodos a Scientia. Celkem porovnála 16 publikací, z toho 10 učebnic a 6 pracovních sešitů, od šesti výše zmíněných nakladatelství (viz příloha č. 1). Kompletní didaktickou analýzu společně s citačním záznamem uvádí v kapitolách 4.1 - 4.5 (celkové porovnání z několika úhlů pohledu a závěrečné hodnocení pomocí metody SWOT).

V druhé části krátce okomentuje učebnice anglického jazyka, pouze v návaznosti na téma její diplomové práce. RVP ZV neudává reálie anglicky mluvících zemí jako povinnou složku výuky, tomu odpovídají i učebnice anglického jazyka. Záleží čistě na jednotlivých školách, zda do svého ŠVP zapracují reálie či nikoliv. Jako ilustrativní příklad zmíní autorka sérii učebnic s názvem *Project (1-4)* (Hutchinson, 1999, 2008) od nakladatelství Oxford University Press (se kterými pracovala na své souvislé pedagogické praxi) a *Angličtina Way To Win 6-9 Učebnice (pro základní školy a víceletá gymnázia)* (Betáková, Dvořáková, 2005, 2006, 2007, 2008) od nakladatelství Fraus (které měla možnost rozebrat přímo s autorkou, paní docentkou Betákovou).

V učebnicích *Project* se reáliím věnuje malá pozornost. V druhém díle, odpovídajícím 7. ročníku, najdeme pouze jeden článek s úkoly na USA. Třetí díl už je zajímavější (odpovídá 8. ročníku). Kanadu nalezneme ve složce *Extension (Culture)*. Jsou zde zaznamenány základní informace, zajímavosti. Článek a k tomu přiřazené úkoly slouží jako procvičování čtecích dovedností a porozumění textu. Tím však zmínky o dalších anglicky mluvících státech končí.

Nakladatelství Fraus sice v učebnicích *Angličtina Way To Win Učebnice* věnuje anglicky mluvícím zemím více pozornosti, najdeme zde články o Velké Británii, USA, i Austrálii, ale Kanadu bychom hledali marně. Podobně jsou na tom i jiné řady učebnic. Jednoduše řečeno, pro výuku angličtiny je mnohem důležitější vědět rozdíly mezi britskou a americkou či australskou angličtinou, kanadská se od standardizované, tzv. RP (received pronunciation), angličtiny neliší.

3 METODIKA A ZPRACOVÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Nejdůležitější bylo určení cílů diplomové práce. Cílů, jež odpovídají pravidlu „SMART“ (tj. cíle specifické, měřitelné, akceptovatelné, realizovatelné a termínované). Podle odborné literatury určila autorka metodiku didaktického hodnocení učebnic a pracovních sešitů zeměpisu pro 2 stupeň ZŠ a nižší ročníky víceletých gymnázií, které se týkají daného tématu. Vlastní návrh pracovní učebnice a metodické příručky pro učitele je též založen na odporných publikacích.

Pro celkový přehled o daném tématu bylo navštíveno několik základních škol, kde se autorka podívala na ŠVP a metodou řízeného rozhovoru s učiteli zeměpisu i anglického jazyka zjistila, jak jednotliví kantoři nahlíží na dané téma „region Kanada“. Zajímaly jí otázky typu: Jaké postavení zaujímá téma region Kanada ve Vašem ŠVP? Využívají kantoři moderních prvků ve výuce a mezipředmětových vazeb? Dokáží si představit propojení zeměpisu a anglického jazyka při výuce Kanady a jakým způsobem? Podrobněji se tomuto řízenému rozhovoru věnuje autorka v kapitole 6.2.

3.1. Metodika hodnocení učebnic

Pro každého učitele je nesmírně důležité, aby se dokázal orientovat v široké nabídce učebnic, které jsou dostupné na trhu a věnují se danému předmětu či tématu. Záleží čistě na učiteli, za předpokladu dostatku finančních prostředků na škole, pro kterou učebnici se rozhodne.

V dnešní době plně moderních technologií se učitelům dostává pomoci v podobě interaktivních tabulí, které mají široké využití v podobě promítnutí různých prezentací, tabulek, grafů, animací, zvukových nahrávek, fotografií atd. Velkou výzvou a zároveň pomocí jsou **interaktivní učebnice**, jež vydává například nakladatelství Fraus či Nová škola, které bezesporu přinesou do hodin inovativní způsoby výuky, a tím je ozvláštní. Předlohou pro tyto interaktivní učebnice jsou klasické tištěné verze, jež jsou doplněny multimediálním systémem. Ten nabízí širokou škálu doplňujících informací, zajímavostí, fotografií a obrázků, grafů, rozšiřujících textů, animací, i audionahrávek. Dále je rozšířen o aplikaci zvětšování jednotlivých obrázků i úryvků textu. Učitel může dokonce aktivně zasáhnout do samotných

učebnic, a to přidáním k danému textu obrázek nebo nákras, vlastní přílohu, či zvýrazňovat části textu, ...

U didaktické analýzy učebnic a pracovních sešitů vycházela autorka z odborné publikace *Koncepce a tvorba učebnic* (Valenta, 1997). Učebnice a pracovní sešity porovnávala podle zvolených čtyř základních aspektů – podle obsahu učiva, grafické úpravy textu a obrazových příloh, podle didaktické hodnoty otázek a úkolů pro žáky a v neposlední řadě podle využití multimediálních prvků. Poté celkově zhodnotila materiály pomocí SWOT analýzy.

Učebnice je všeobecně považována za základní zdroj informací jak pro učitele, tak pro žáky. Podle Valenty (1997) je základem každé učebnice její **struktura**, jež se dále dělí na složku textovou (Jedná se o základní, doplňující či vysvětlující text.) a mimotextovou (Díky němu dochází k osvojování, lépe se orientujeme a má ilustrační charakter.).

V první **složce textové** má primární informační důležitost didaktický text. Ten se dále dělí na základní, doplňující, vysvětlující. **Základní text** reprezentuje „nosnou konstrukci učebnice“, obsahuje nejzákladnější údaje, termíny, které jsou pro žáky nutné a nepostradatelné. Jedním z častých nežádoucích jevů je zahlcování žáka přemírou informací k danému tématu. Při didaktické analýze učebnic se autorka zaměřila zejména na množství textu, jeho srozumitelnost k danému věku, schopnostem a dovednostem žáků, na přehlednost a logickou provázanost, návaznost na předešlé učivo. Dále se zabývala praktickým významem pro život a aktuálností daných informací, které jsou tolik důležité pro tento dynamický obor, jakým je právě zeměpis. Zohlednila též výskyt motivačních prvků a originalitu, jakou jsou informace předávány. K prohloubení a upevnění či lepšímu porozumění základního učiva slouží **doplňující text**. Pod ním si můžeme představit literární úryvky z různých děl s motivačním charakterem (i na tento fakt bylo přihlédnuto při tvorbě vlastního učebního materiálu). Základní funkcí **vysvětlujícího textu** je objasnění a hlubší osvojení učiva. Může mít formu grafu, diagramu, tabulky, schématu, přehledu či komentáři k mapě. Nejdůležitějším faktorem je vypovídající hodnota. Do toho oddílu zařazujeme také úvod učebnice a jednotlivých kapitol, poznámky, vysvětlivky, či slovníčky pojmů (většinou zařazené na konci učebnice). Všechny tyto texty mají jeden hlavní cíl: předat didaktické informace, které vycházejí z obsahu učiva (Valenta, 1997).

Mimotextová složka má za úkol znázornit myšlenky řečené v textu pomocí takových prvků, jež žákovi napomáhají osvojit si obsah učební látky. *Aparát organizace osvojování* povzbudí či usměrní poznávání žáka, dochází k rozvoji jeho schopností či upevňování návyku samostatné práce s učivem, a to formou otázek, cvičení, návodů, tabulek, grafů apod. Primárním kritériem je přehlednost, názornost a kvalita. Důležitou součástí jsou odkazy na další zdroje informací (př. hypertextové odkazy) a neměly by chybět mezipředmětové vazby. *Ilustrační materiál* je nejvíce viditelnou a u žáků většinou nejvíce oceňovanou částí. Platí zde obecná zásada, a to názornost. Ilustrace má funkci nejen motivační a estetickou, ale také poznávací, pomáhá vytvořit konkrétní představu o daném pojmu, jevu, ději i činnosti. Velký význam proto hraje kvalita obrázků, tabulek, grafů, náčrtů, kartografických děl, ale i celkový grafický styl učebnice. Díky *orientačnímu aparátu* se v učebnici žáci lépe orientují v obsahu i ve struktuře učebnice a jsou jim poskytnuté vhodné podmínky pro samostatnou práci (Valenta, 1997).

V didaktické analýze učebnic se autorka také zaměřila na využívání interaktivních prvků. Jedná se o hypertextové odkazy, tj. odkazy k dalšímu textu, a hypermediální odkazy, tj. rozšíření textu o tabulky, grafy, videa, animace, apod. Zkoumala, zda mají tištěné verze učebnic i svou elektronickou podobu, interaktivní verzi, či jiný multimediální materiál.

Hodnoceny byly vybrané učebnice zeměpisu a pracovní sešity určené pro 2 stupeň ZŠ a nižší ročníky víceletých gymnázií, jež obsahují kapitolu „region Kanada“. Klasifikace daných učebnic podléhá výše uvedeným kritériím, která byla podrobena didaktické analýze. Bodové hodnocení nepoužila autorka záměrně, jelikož by bylo subjektivní. Dle jejího názoru toto hodnocení není správné a spravedlivé vůči odbornému kolektivu autorů daných učebnic. Místo něj použila metodu SWOT analýzy, jež poukazuje jak na silné stránky a příležitosti, tak i na stránky slabé a případné hrozby, spojené se začleněním učebnice do výukového systému na školách. Tuto analýzu pak využila při tvorbě vlastní pracovní učebnice a její metodické příručky pro učitele.

3.2. Metodika tvorby vlastního návrhu učebního materiálu

Před samotnou tvorbou vlastního učebního materiálu (pracovní učebnice i metodická příručka pro učitele) prostudovala autorka literaturu, která se zabývá obecně celkovou

strukturou učebnic. Podrobně se touto tematikou zabývají publikace *Učebnice: teorie a analýzy edukačního média* (Průcha, 1998), *Koncepce a tvorba učebnic* (Valenta, 1997). Pro určení rozsahu a obsahu učiva čerpala z pramenu *Základy zeměpisných znalostí* (Hering, Tlach, 2006). Hlavním zdrojem se však pro její práci staly poznatky z didaktické analýzy vybraných učebnic zeměpisu a anglického jazyka. Autorka se snažila vyhnout nedostatkům, hrozbám, naopak využít silných stránek a příležitostí, jež si pomocí SWOT analýzy určila v daných učebnicích.

Hlavním pramenem pro rozsah a podrobnost učiva sloužily kurikulární dokumenty. Je třeba podotknout, že RVP ZV je v tomto ohledu poměrně obecný a nekonkrétní. I proto se autorka u svého návrhu inspirovala rozsahem a podrobností u vybraných analyzovaných učebnic a přihlédla k časové dotaci, jež je přidělována u sledovaných škol (viz řízený rozhovor s učiteli anglického jazyka a zeměpisu).

Jejím cílem se tedy stalo vytvořit kombinaci učebnice a pracovního sešitu, tedy pracovní učebnice, která bude odpovídat zásadám vzdělávacích dokumentů a zároveň šikovně donutí děti aktivně spolupracovat v hodinách, podníti jejich zvědavost, bude mít i funkci motivační. Důraz bude kladen na srozumitelnost, přehlednost, mezipředmětové vazby, vztah ke každodennímu životu, aktuálnost i pozoruhodné zajímavosti. Naopak je potřeba nezahlcovat žáky příliš mnoha nepodstatnými informacemi.

Autorka si je vědoma problému s copyrightem. I proto v jejím konceptu převažují u mimotextové složky kliparty, volně dostupné v programu Microsoft Publisher 2010. Při případné distribuci pracovní učebnice se dají jednotlivé fotografie či obrázky stažené z Internetu vymazat a nahradit je vlastními náčrtky či fotografiemi.

Podrobnější popis vlastního učebního materiálu nalezneme v kapitole 7.

4 DIDAKTICKÁ ANALÝZA AKTUÁLNÍCH UČEBNIC A PRACOVNÍCH SEŠITŮ PRO 2 STUPEŇ ZŠ A NIŽŠÍ ROČNÍKY VÍCELETÝCH GYMNÁZIÍ

Už v metodice diplomové práce si autorka vytyčila několik kritérií, podle kterých bude učebnice a pracovní sešity, ve kterých je téma „region Kanada“, posuzovat. Konečné hodnocení provede pomocí SWOT analýzy, tj. určením silných (strengths) a slabých (weaknesses) stránek, příležitostí (opportunities) a hrozeb (treats).

Seznam hodnocených učebnic a pracovních sešitů:

1. BAAR, V. (2002): Hospodářský zeměpis, Nakladatelství ČGS, Praha.
2. KOLEKTIV AUTORŮ (1994): Regionální zeměpis II, Nakladatelství ČGS, Praha.
3. KOLEKTIV AUTORŮ (2000): Regionální zeměpis světadílů, Nakladatelství ČGS, Praha.
4. HOLEČEK, M., ČERVINKA, P., JÁNSKÝ, B., JELEČEK, L. (2008): Zeměpis světa 2, Nakladatelství ČGS, Praha. HERING, J., HOLEČEK, M., A KOL.(2008): Zeměpis světa 2 – příručka ke 3. vydání, Nakladatelství ČGS, Praha. KÜNLOVÁ, H. (2004): Zeměpis světa – kontinenty – pracovní sešit, Nakladatelství ČGS, Praha.
5. BRINKE, J., BAAR, J., KAŠPAR, V., POLLAKOVÁ, M. (2002): Zeměpis Ameriky, Asie a Evropy, Fortuna, Praha.
6. DVOŘÁK, J., KOHOUTOVÁ, A., TAIBR, P. (2005): Zeměpis 7, Fraus, Plzeň. DVOŘÁK, J. (2006): Zeměpis 7 – příručka pro učitele, Fraus, Plzeň. KOHOUTOVÁ, A. (2005): Zeměpis 7 – pracovní sešit, Fraus, Plzeň.
7. LORENC, P. (1997): Zeměpis světadílů a oceánů I, Daleké světadíly a oceány, Moby Dick, Praha.
8. SVATOŇOVÁ, H., KOLEJDA, J., CHALUPA, P., HÜBELOVÁ, D. (2010): Zeměpis – Putování po světadílech, 1.díl, Nová škola, Brno.
9. VOŽENÍLEK, V., FŇUKAL, M., MAHROVÁ, M. (2001): Zeměpis 3 – Zeměpis oceánů a světadílů 2, Prodos, Olomouc. VOŽENÍLEK, V., FŇUKAL, M. (2001): Zeměpis 3 – Zeměpis oceánů a světadílů 2 (s komentářem pro učitele), Prodos, Olomouc. VOŽENÍLEK, V., FŇUKAL, M. (2001): Zeměpis 3 – Zeměpis oceánů a světadílů 2 – pracovní sešit, Prodos, Olomouc.
10. BRAUN, M., ČERVINKA, P. (2002): Amerika, Scientia, Praha.

4.1. Obsahová stránka učiva

Pod obsahem učiva si můžeme představit nejen rozsah, věcnou stránku, ale také strukturu a přiměřenost učiva věku žáků. U většiny učebnic autorka chválí přehlednost, moderní pojetí i atraktivitu. Stále častěji se tvůrci učebnic snaží poukázat na mezipředmětové vztahy. Rozsahem se učebnice příliš neliší, většina jich odpovídá požadavkům RVP ZV. Velice pozitivně autorka hodnotí snahu žáky nezahlcovat přílišným množstvím informací, což často studenta odradí. Dnešním trendem je naučit žáka geografickému myšlení, myšlení v souvislostech, použít již nabyté vědomosti (př. Fraus, Nová škola, ČGS).

Zajímavé a netradiční pojmenování jednotlivých kapitol můžeme spatřit u nakladatelství **Fraus**. Na začátku kapitol je vždy motivační text v modré barvě, jež má děti nabudit a podnítit zvědavost o nové látce. Systém dvojstran je propracován velice zdařile. Modrá lišta lemuje okraj každé strany. V ní najdeme další zajímavosti, otázky, úkoly. Na závěr každé kapitoly si děti mohou přečíst shrnutí dané látky v modrém rámečku, za ním následují otázky a úkoly, které by žáci měli umět zodpovědět, pokud zvládli dané učivo. Na procvičení a hlubší pochopení slouží pracovní sešit. Kantorovy je k dispozici i příručka pro učitele, která má totožnou strukturu s učebnicí, obsahuje jak návrh tematického plánu, cíle, klíčové kompetence, tak i návod, jak pracovat s učivem, zajímavé nápady i rady, řešení otázek i úkolů, přehled literatury a zdrojů, atd. Dále může učitel využít interaktivní verzi učebnice, kde je možné informace doplňovat, zvýrazňovat atd. Nakladatelství vydalo i interaktivní cvičení, atlasy. Učebnice jsou moderní a podporují mezipředmětové vazby (pomocí otázek úkolů, námětů k zamyšlení, v příručce pro učitele je rozvedeno, o který předmět jde a jakým způsobem je dosaženo propojení různých oborů).

Nakladatelství **Nová škola** klade větší důraz na provázanost s praktickým životem. Na spodním okraji stran je žlutý pruh, v němž jsou některé základní termíny nebo klíčové pojmy přeloženy do angličtiny a němčiny. Výslovnost daných slov se avšak vyskytuje jen u angličtiny. Mezipředmětové vazby jsou přímo naznačeny symboly (zkratky jednotlivých předmětů), tak si žák lépe zafixuje informace, rozšíří obzory a uvědomí si širší souvislosti. Učebnice odkazuje i na práci s internetem a na konci knihy nalezneme klíč k úkolům. Nespornou předností je i interaktivní verze a nově vydaný interaktivní pracovní sešit.

Učebnice od nakladatelství **Prodos** striktně dodržují logickou strukturu jednotlivých kapitol. Po motivačním textu je vždy zobrazen modře podbarvený text o tom, co už mají žáci znát, poté následuje šedý rámeček se základními údaji o státu a výklad. Na závěr je látka shrnuta opět v modře podbarveném textu. Nutno podotknout, že existuje i verze učebnice s komentářem pro učitele, jež je obohacena o červeně psané poznámky, které mají učitelům pomoci ve výkladu, poskytnout rozšiřující informace, upozornit ho na problémové části výuky či zdůraznit a připomenout mezipředmětové vazby (například překlad anglických názvů). Vydán byl i pracovní sešit, který nabízí procvičování dané látky zajímavou i zábavnou formou (Například: děti mají za úkol vyznačit v mapě města, kde sídlí kanadské kluby NHL.).

V některých učebnicích **ČGS** (*Hospodářský zeměpis* (Baar, 2002), *Regionální zeměpis světadílů* (Kol., 2000), *Regionální zeměpis II* (Kol., 1994)) je Kanada chápána jako součást většího ekonomického, hospodářského či jiného celku a není jí tudíž věnována celá kapitola. Mnohdy je zmiňována či porovnávána se Spojenými státy americkými. Novější verze učebnic, které jsou vypracovány v souladu RVP ZV (*Zeměpis světa 2* (Holeček, Červinka, Jánský, Jeleček, 2008)) už Kanadě přisuzují samostatnou kapitolu. Na začátku stojí motivační text psaný kurzívou, konec výkladu tvoří tučně vytištěné shrnutí. Žlutou barvou jsou označovány zajímavosti. Součástí celé sady je pracovní sešit, jenž je koncipován pro 6. - 9. ročník a metodická příručka, která je stažitelná na internetu zdarma a obsahuje nejen metodické rady, ale i doplňující informace k daným tématům.

Učebnice od nakladatelství **Moby Dick** se odlišuje od ostatních nejen tím, že jednotlivé kapitoly jsou zajímavě nazvány, ale i tím, že důležité informace, termíny jsou nejen zvýrazněny tučně, ale pro větší přehlednost i barevně odlišeny (státy a hlavní města – růžově, zemědělství, lesnictví a rybolov – zeleně, průmysl doprava a cestovní ruch – modře, důležité úkoly, otázky a shrnutí - červeně). Za každým tematickým celkem je vypracováno shrnutí a test, který slouží k zopakování, utříbení a zapamatování si těch nejzákladnějších poznatků, jevů, dějů v dané kapitole. Každá učebnice obsahuje přílohy (slepé mapy, tabulky), jež mohou žáci využít k procvičování a plnění úkolů z učebnice.

Učebnice Amerika od nakladatelství **Scientia** je jedinečná v tom, že se jedná o pracovní učebnici. Text byl úmyslně napsán ve větším rozsahu tak, aby sám učitel mohl dle svého uvážení zvolit, co probírat nebo co vynechat. Žáci mohou do učebnice přímo doplňovat,

vpisovat, kreslit do slepých map i textu. K učebnici existuje i metodická příručka (obsahující náměty na efektivní využití učebnice, společné diskuze, upozorňující na úskalí probíraných témat), která je koupi na webových stránkách za symbolickou cenu.

Pro žáky jednou z nejméně atraktivních učebnic z hlediska přehlednosti je učebnice vydaná nakladatelstvím **Fortuna**. Rozsah učiva i logičnost jsou sice zachovány (Na začátku kapitol jsou vždy opakovací otázky, poté vyklad a na konci látky otázky a úkoly k ní se vztahující.), ale jednotlivé podsložky nejsou dostatečně odlišeny, tudíž se žák v textu ztrácí a hůře se orientuje. Publikace je doplněna pracovním sešitem.

4.2. Grafická úprava

Moderní přístup ke grafické úpravě je patrný u většiny hodnocených učebnic. Text je odlišen řadou grafických prvků, symbolů, které jsou velice názorné a mají i motivační charakter. Můžeme zde pozorovat několik trendů. Kvalita mimotextového materiálu (obrázky, nákresy, mapy, grafy, ...) se zvyšuje, vyspělejší technologie pronikají i do školních lavic – výuka může být ozvláštněna multimediálními prostředky. Dle autorčina názoru jsou graficky nejlépe zpracovány učebnice vydané nakladatelstvím Fraus a Nová škola, které pro větší přehlednost v textu používají grafické symboly.

Základní text učebnic **Fraus** je přehledný, text na začátku kapitol, který plní motivační funkci, je odlišen modrou barvou, klíčové pojmy jsou zvýrazněny tučným písmem, otázky a úkoly, náměty pro diskuze, zajímavosti máme kurzívou (vše řádně označeno symboly, jež pomáhají rychle se orientovat v učebnici). Ilustrace, fotografie, grafy, mapové výstupy vysoké kvality čteně doplňují textovou složku. Jednotná grafická úprava je docílena symbolem v horním rohu (věcí, živočichem, stavbou, která je typická pro danou oblast, zemi či národ), který doprovází celé téma.

Neméně kvalitní je i zpracování učebnic od **Nové školy**. Ilustrace, mapové výstupy, satelitní snímky jsou velice dobře graficky zpracované a mají vysokou výpovědní hodnotu. Text je členěn přehledně, nejdůležitější fakta jsou tučně, zajímavosti kurzívou, shrnutí celé kapitoly najdeme v oranžovém rámečku na konci látky. Okraje učebnice jsou posázeny značkami, symboly pro rychlejší orientaci (počítač = práce s internetem, sova = úkoly opakující a uvádějící do souvislostí probrané učivo, otevřená kniha = ukázky z krásné

literatury). Důraz je kladen i na mezipředmětové vazby. Jednotlivé značky (Př, D, OV, M, Čj, Aj) přímo naznačují souvislost s daným předmětem.

Učebnice **Prodos** je přehledně členěna, důležité pojmy označeny výrazněji, motivační texty kurzívou. To, co by měli žáci vědět, a shrnutí je modře podbarveno. Základní informace mají v šedých rámečcích, rozšiřující učivo najdeme na žlutém podkladu podél strany učebnice. Mimotextová složka je dobře zpracována. Oceňuji zpracování mapových výstupů; jsou vytvořeny ve výrazných barvách, mapy jsou generalizované adekvátně věku žáků. Nouze není ani o satelitní snímky.

Novější publikace od nakladatelství **ČGS** se snaží kopírovat trend moderních učebnic. Po grafické stránce se nakladatelství celkem vypracovalo. Systém dvojstran, motivační texty kurzívou, důležité informace a shrnutí zdůrazněno zůstává, ale mimotextová část se změnila (mapy a obrázky jsou kvalitnější, zajímavosti jsou odlišeny žlutě).

Moby Dick má učebnice po grafické stránce zdařile zpracované. Textová část je přehledná, důležité pojmy jsou odlišeny nejen tučným písmem, ale i barevně. Jednotlivé kapitoly mají svou barvu, v horní části vidíme lištu s krajinou, typickou pro danou lokalitu. Ilustrace i mapy jsou zpracovány kvalitně.

U učebnice (pracovní učebnice) nakladatelství **Scientia** má každá kapitola vyhrazenou dvojstránku, což napomáhá k přehlednosti. Pomocí třech symbolů se žáci mohou snadno a rychle orientovat v textu, jenž je zároveň rozdělen pomocí tloušťky písma; tučné písmo (nadpis, základní pojmy, důležité pasáže, shrnutí), základní písmo (výklad), kurzíva (popisky, úkoly). Převažují slepé mapy, aby si je žáci mohli vybarvovat a popisovat podle potřeby sami. Ilustrace jsou barevné, ale méně zdařilé.

U nakladatelství **Fortuna** grafické zpracování „pokulhává“. Základní text je sice srozumitelný, důležité pojmy označeny tučně, avšak obrázky, mapy, náčrty jsou méně kvalitní a nedostatečné.

4.3. Didaktická hodnota jednotlivých úkolů a otázek pro žáky

Pro některé učebnice vydala nakladatelství (Fraus, Prodos, ČGS) pracovní sešity. Ty doplňují učebnice o spoustu dalších otázek i úkolů, které se snaží zafixovat získané znalosti a

zároveň je propojit i s ostatními předměty. Kromě „klasických“ úkolů, které jsou zaměřeny spíše na faktografii (...zakresli do mapy jednotlivé provincie; doplň tabulku; co se pěstuje, chová, těží v dané lokalitě,...), najdeme i problémově položené otázky, které žáky vybízejí k logickému přemyšlení, tvůrčí činnosti i využívání vlastních zkušeností, zájmů i úsudku (Příklad: Mohou se ve volné přírodě potkat tato zvířata? Lední medvěd, tučňák, lev a tygr?; Letadlo startuje z Prahy v 9h. Do Montréálu doletí v 10h tamního času. Jak dlouho trval let?; Který typ dopravy byste zvolili pro cestu do Severozápadního teritoria? Bude vhodný automobil? Vysvětlete své tvrzení.). Děti jsou nabádány k samostatné činnosti, učí se, jak správně vyhledávat a třídit nalezené informace, tak číst v grafech, tabulkách i schématech, učí se propojovat jednotlivé předměty, kriticky myslet, ověřovat jednotlivé informace i formulovat a vyjadřovat své myšlenky.

Nakladatelství Scientia publikovalo učebnici zvanou pracovní s netradiční strukturou. Žáci aktivně tvoří vlastní učební text, selektují a nově formulují získané informace. Učebnice podporuje samostatnou činnost a rozvíjí žákovy klíčové kompetence. Kapitoly jsou dvojstránkové, text je proložen odstavci s vynechanými částmi, slepými mapami, které si mají děti samy dotvořit, úkoly založenými na porozumění textu. Po shrnutí dané látky následují další opakovací otázky a úkoly.

4.4. Využití moderních (multimediálních) prvků

Zpracováním učebnic, cvičení i školních atlasů v multimediální podobě získávají nakladatelství Fraus a Nová škola, jež má dokonce nově i interaktivní pracovní sešit, výhodu. Hypermediální a hypertextové odkazy můžeme najít alespoň okrajově v učebnicích ČGS a Moby Dick.

Využití multimediálních prvků, jako jsou interaktivní učebnice, pracovní sešity či školní atlas, mohou zatraktivnit výuku pro větší množství žáků. Kostra učebnic je shodná s tištěnými verzemi, avšak obohacená o zvukové nahrávky, obrazový materiál, videa, atd. Umožňuje kantorovi korigovat text, doplnit informace, upravovat velikost, připojit se na internet, jednoduše, aktivně zasahovat do materiálu.

4.5. Celkové hodnocení učebnic a pracovních sešitů pomocí metody SWOT

Na tvorbě učebnic se v dnešní době plně moderních technologií podílí velké množství kvalifikovaných odborníků z různých oborů, proto je jejich hodnocení nesmírně složité. Znakem moderních učebnic není vyčerpávající výklad či přehled učiva, které by se měli žáci „nabiflovat“, ale spíše snaha podat základní přehled dané látky, uvést žáka do problematiky, naučit ho, jak s informacemi nakládat a správně je vyhledávat a třídit, namotivovat ho k dalšímu bádání, poukázat na mezipředmětové vztahy a rozvíjet všechny žákovi klíčové kompetence. V učebnicích často najdeme články s motivační funkcí (citáty z cestopisu, úryvky z krásné literatury, ...), otázky jsou koncipovány tak, aby procvičily nejen faktografii, ale jsou také záměrně problémově kladené, což podporuje žákův rozvoj myšlení, tvořivosti i logiky. V každé učebnici našla autorka inspiraci pro svůj vlastní návrh učebního materiálu.

Dle jejího názoru učebnice od nakladatelství Fraus či Nová škola nejlépe korespondují s moderním stylem vyučování. Nejen kvalitní grafická úprava, originalita a možnost multimediální verze zaujme žáky i učitele, ale také způsob motivace je velice vydařený. Jedinou námitku má k učebnici Nové školy, kde není zcela dodržen systém dvojstran (Pro lepší přehlednost – co kapitola, to jedna dvojstrana, která při otevření vytvoří uceleně podanou látku na A3 formát a žák pak nemusí listovat.).

Tab. 1. SWOT analýza – souhrnné vyhodnocení kvality hodnocených učebnic

<i>Silné stránky (strengths)</i>	<i>Slabé stránky (weaknesses)</i>
+ kvalitní grafická stránka, využitá postranní lišta	– finanční zatížení (vzájemně se doplňující výukový soubor)
+ metodická příručka, pracovní sešit	– technická náročnost (přítomnost PC, interaktivní tabule)
+ nezahlcování informacemi	– Kanada přidružená ke kapitole USA
+ moderní přístup, problémové pojetí učiva	– Zastaralost údajů (starší publikace neznají Nunavut, jako 3. teritorium)

<i>Příležitosti (opportunities)</i>	<i>Hrozby (Treats)</i>
+ mezipředmětové vztahy a rozvoj klíčových kompetencí	– ztráta obsahu na úkor mimotextových příloh (atraktivní obrázky zaměřené na cestovní ruch na úkor mapových výstupů)
+ interaktivní učebnice i připojení na internet	– jednotlivé okruhy zeměpisu utopené v síti ostatních předmětů
+ motivační texty blízké žákům, které uvedou nenásilně téma (spojení se zájmy dětí)	

5 PŘÍSTUPY K VÝUCE REGIONÁLNÍ GEOGRAFIE

Tato kapitola se zabývá tím, jakým směrem se regionální geografie podle odborníků ubírá. Dále jsou zde nastíněny aktivizační metody a multimediální prvky, jež můžeme využít nejen v hodinách zeměpisu.

5.1. Výuka regionální geografie

To, jakým způsobem učit regionální geografii, jaké jsou její cíle, směr i jiné otázky, čeští odborníci diskutují už více jak třicet let. Obecně můžeme říci, co odborník, to názor.

Za **cíl regionální geografie** považuje Ivan Bičík, docent Přírodovědecké fakulty Karlovy university, schopnost porozumět na různých řádovostních úrovních fungování tradiční, modernizující se a vyspělé společnosti v daných přírodních podmínkách a následně je dokládat na modelových územích. Jednoduše řečeno, na rozdíl od dřívějšího názoru, že regionální zeměpis je hlavně o „nabífování se“ místopisných pojmů, propaguje myšlenku, že regionální geograf by měl být schopen aplikovat obecný model na konkrétní oblasti. Tomáš Havlíček, doktor na Přírodovědecké fakultě UK, dává Bičíkovi v podstatě zapravdu a dále ideu rozvíjí. Prvním cílem by podle něj měla být schopnost najít regionální problém a prohloubit jeho poznání, což samozřejmě vyžaduje určité znalosti geografické (místopisné pojmy), a taky najít jádrové, periferní oblasti a jejich problémy. Jako druhý cíl uvádí schopnost tyto problémy zařadit do regionálních a globálních souvislostí (srovnáním regionů navzájem, i s regiony vyššího řádu) a následně je diskutovat a najít možné řešení. Třetím cílem, pro Havlíčka nejdůležitějším, je pak možnost studentů aktivně spoluutvářet vyučovací hodinu a zkoumat vývoj, funkce a problémy regionů individuálně či ve skupinách.

Častou otázkou však zůstává, jaké znalosti, dovednosti očekáváme od studentů základních škol. Jaká je **optimální míra regionálně geografických poznatků**? Bičík vyjádřil názor, že utvořit seznam povinných místopisných pojmů je velice složité. On spíše očekává, aby žák uměl lokalizovat a rámcově charakterizovat vztahy a změny mezi společností a přírodou. Havlíček propaguje názor, že na základních školách by se měl klást důraz na místopisné pojmy, protože s přibývajícím věkem si člověk hůře pamatuje jednotlivosti, ale zase chápe souvislosti, a také na schopnost dané informace získávat a třídit. Na základních školách by se mělo jednoduše řečeno postupovat od známého a konkrétního (já a moje okolí,

můj region, kraj, stát, atd.) k neznámému a vzdálenému (Evropa, svět v globálním měřítku). Na středních školách by pak student využil znalosti místopisných pojmů k základním analýzám a syntézám. Vysoká škola by měla studenty naučit kritickému myšlení, zpracovávání a obhajování návrhů řešení existujících problémů (Chromý, 2009). Svoji představu společně převedli na list papíru a vydali didakticky zaměřené články, které ukazují jak koncipovat výuku regionální geografie pomocí netradičních přístupů. Jako ukázkou zvolili makroregion jihozápadní Asie a severní Afrika, často označovaný jako Blízký a Střední východ (Havlíček, Bičík, 2010)

Autorka souhlasí s oběma pány. Podle ní je potřeba děti naučit základní místopisné pojmy, ale také zasadit semínka pro kritické myšlení a ukázat jim, že regionální geografie není jen o naučení se mapy nazpaměť, ale hlavně o schopnosti použít dané pojmy v širším kontextu, napříč jednotlivými obory či předměty.

5.2. Aktivizační metody ve výuce

V této podkapitole je poukázáno na různé metody a formy výuky, jež jsou použitelné jak pro výuku regionální geografie, tak i anglického jazyka. Důležitým faktorem při výběru metod a strategií je samotný učitel, jeho schopnosti a dovednosti, zkušenosti, jeho vlastní učební styl a chápání předmětu.

Pojem aktivizační metody je definován jako takové postupy, které vedou k dosažení výchovně-vzdělávacích cílů především na základě vlastního učení studentů a které zdůrazňují myšlení a řešení problémů. Hlavním cílem je „zaktivizovat“ žáka z pozice pasivního posluchače do role činného účastníka výuky (Kotrba, Lacina, 2011).

Při používání aktivizačních metod učitelem dochází u žáka k rozvoji několika dovedností zároveň. Děti se učí řešit problémové úkoly, spolupracovat v týmech, komunikovat na určité úrovni (jak se spolužáky, tak i s učitelem), poznávat vlastní schopnosti a dovednosti, atd.

Nejen díky aktivizačním metodám je žák nenásilně vtažen do vyučování a obecně vzroste zájem o danou problematiku. Je nasnadě připomenout, že pokud žák využije více smyslových orgánů najednou, nebo něco zažije sám „na vlastní kůži“, zapamatuje si mnohem více. Podle Bergera a Fuchse (2009) si lidé zapamatují až 90% z toho, co sami zažijí či dělají.

Kotrba a Lacina (2011) uvádí, že ve srovnání s frontální výukou je vyučování za pomoci aktivizačních metod náročnější na čas a organizaci. Učitel by měl zohlednit veškeré „pro i proti“ zvolených metod.

Grecmanová a Urbanovská (2007) doplňují, že je žádoucí vzít v úvahu určitá kritéria: naplnění cílů a obsahu výuky, časovou přiměřenost, formu a náročnost metod, materiální vybavení a prostorové možnosti, vlastnosti a schopnosti jednotlivých studentů i jejich kolektiv (soudržnost, specifika, počet) a klima školy (nastavená pravidla).

Učitelé využívají aktivizační metody celkem často, ačkoliv neznají jejich přesný název. Je tedy nutné, abychom vymezili jakýsi základní přehled.

Přehled aktivizačních metod (volně podle Maňáka a Švece, 2003)

Metody diskuzní	Účastníci diskutují na dané téma, argumentují, společně nacházejí řešení
Metody heuristické (objevování)	Podpora tvůrčího myšlení, způsob řešení problémů pomocí aktivního bádání
Metody situační	Reálné situace ze života (obtížné jevy), které si žádají angažované úsilí a schopnost rozhodování
Metody inscenační	Podstatu tvoří sociální učení v určitých modelových situacích, v nichž jsou děti hlavními aktéry daných situací
Didaktické hry	Seberealizační aktivity s pedagogickými cíli využívající svobodnou volbu, zakomponování zájmů, spontánnost, uvolnění

Vybrané aktivizační metody použitelné při výuce regionální geografie i anglického jazyka

V této podkapitole autorka stručně charakterizuje aktivizační metody, jež můžeme použít při výuce regionální geografie v hodinách zeměpisu, ale také při výuce reálií v hodinách anglického jazyka. Zaměřuje se zejména na ty metody, které jsou použitelné pro skupinovou spolupráci.

Problémové vyučování

Dříve bylo problémové pojetí výuky chápáno jako zvláštní metoda, vyžadující náročnou přípravu i následnou organizaci výuky. Ta probíhala ve třech fázích; nastolení

problému či problémové situace, řešení a kontrola. Časem se však ukázalo, že se v praxi příliš neosvědčila, a byla považována spíše jako modernizační snaha. Dnes je pohled zcela jiný. Tato metoda by podle Kühnlové (1997) neměla být chápána jako výjimečná, nýbrž by se měla stát nezbytnou koncepcí výuky zeměpisu.

Tento druh vyučování zaktivizuje žáka, podporuje jeho kritické myšlení, vytváření hypotéz i chuť po bádání a objevování nového a nepoznaného. Žák nejprve musí k nastolenému problému získat všechny potřebné informace (Kotrba, Lacina, 2011). Podle Kühnlové (1997) přitom navazuje na své vědomosti, zkušenosti i přehled v různých oborech (environmentálních, ekonomických, politických i kulturních). Žákům tedy nejsou předkládány „hotové pravdy“, ale jsou naopak vedeni, aby samostatně, nebo s menší pomocí kantora dosáhli nového poznání, a to vlastní, jim příjemnější, cestou.

Problémové úkoly a otázky by měly žáky podněcovat k samostatnému uvažování, mít i motivační charakter pro další studium, měly by vycházet z reálných životních situací a být přiměřené věku a dosaženému poznání (jinak mají demotivační účinek). Typické problémové úlohy začínají: Vysvětli..., Proč..., Čím se liší..., Jak souvisí..., Co je příčinou/ důsledkem..., apod.

Problémovou výuku můžeme realizovat mnoha způsoby; kritickým čtením odborného textu (viz Řezníčková, 2006, 2008a, 2008b); pomocí situačních nebo simulačních her, výukou v terénu nebo projektovou výukou (Řezníčková a kol., 2012).

Brainstorming

Brainstorming, v překladu bouře mozků či burza nápadů, je jednou z nejčastějších metod, používaných napříč předměty. Cílem této metody je vyjádření nových myšlenek, pocitů, domněnek, i otázek, na které by žáci rádi znali odpověď, popřípadě vytvoření hypotéz, které by mohly pomoci při řešení nastoleného problému. Žáci mají v daném čase napsat do sešitu, na papír, tabuli vše, co je k danému tématu napadne. Jednotlivé názory, vzkazy, postoje, či myšlenky se nekritizují, pouze se vyčlení všechno nevhodné a později žáci formulují odpovědi ze získaných údajů.

Brainstorming může být použit pro jednotlivce, dvojice i celé skupiny, dokonce i postupně. Žák si nejdříve promyslí téma, později ho zkonzultuje se spolusedícím, což pomůže

utříbit myšlenky obou dětí a usnadní jim prezentaci před celou třídou (Grecmanová, Urbanovská, 2007). Nutno podotknout, že je potřeba před takovým přednesem před celou skupinou uvolnit atmosféru, nastolit přátelské klima ve třídě a potlačit formální autoritu učitele.

Sitná (1997) ve své publikaci uvádí, že dochází k rozvoji kompetencí komunikativních (respektování druhých), k řešení problémů (návrhy jak problém vyřešit) i sociálních a personálních.

Jak Maňák a Švec (2003), tak Kotrba a Lacina (2011) zmiňují určité zásady, které by se měly při diskuzi dodržovat. Účastníci diskuze nesmí zpochybňovat názory a myšlenky ostatních; všichni jsou si rovni (včetně učitelé vůči žákům); aktéři mohou popustit uzdu své fantazii a nápadům, vzájemně se inspirují a navazují na předchozí myšlenky. Důležitým faktorem je klidné prostředí bez agrese a přílišného prosazování jedné strany.

Myšlenkové mapy

Velkou inspiraci můžeme získat od anglicky mluvících zemí. Tam se klade důraz nejen na znalosti, ale také na jejich prezentaci. I díky myšlenkové mapě můžeme překvapit, jaké jsou naše znalosti, můžeme zároveň ukázat, že je umíme použít a rozumíme jim. Ve škole existuje mnoho způsobů, jak myšlenkové mapy použít, a to nejen v hodinách zeměpisu, ale také u anglického jazyka. Pro utříbení znalostí určitého regionu (Kanada) poslouží náčrtek, který má přibližný tvar státu, do něj zakreslení geografických pojmů. V anglickém jazyce se často používá při výuce slovní zásoby k určitému tématu (viz příloha č. 2). Vhodná je pro plánování jakéhokoliv projektu, určení úkolů či postupů. Metodu můžeme využít jako počítačnou aktivitu před brainstormingem, při motivaci k učení, při závěrečném hodnocení znalostí a dovedností i při řešení problémových úloh a případném samostudiu.

Metoda myšlenkových map funguje na principu propojení levé a pravé mozkové hemisféry. Čtení myšlenkových map donutí obě mozkové hemisféry spolupracovat, tudíž se vyvíjí obě rovnoměrně (Berger, Fuchs, 2009).

Díky myšlenkovým mapám můžeme graficky vyjádřit naše názory, myšlenky i pojmy v souvislostech, a to se zachováním vzájemných vztahů. Tato metoda má výhodu v tom, že, pokud nechcete, nemusíte používat žádné složité počítačové programy či aplikace, ale postačí

obyčejný papír a tužka či pastelka. Důležité není vystihnout přesně realitu, ale proces samotného tvoření mapy. Žáci musí „zapojit mozek“, uvědomit si souvislosti, třídít informace a přemýšlet nad problematikou komplexněji. Lze ji využít i pro skupinovou spolupráci. Každá ze skupin bude mít k dispozici velký arch papíru a barevné fixy. V konečné fázi žáci prezentují svoje nápady a výtvoř, vysvětlují vztahy, vazby, jež na papír o dané problematice zaznamenali (Sitná, 2009).

5.3. Multimediální prvky ve výuce

V době moderních technologií mají učitelé nepřehledné možnosti, jak ozvláštnit výuku, motivovat žáky k lepším výkonům, přiblížit jim učivo pomocí obrazového, zvukového či jiného materiálu. Velkým pomocníkem se pak stávají interaktivní tabule, na kterých snadno promítnou prezentace vlastní tvorby, fotky, i videa potřebná k výuce. Na trh postupně přicházejí novinky v podobě různých softwarů speciálně přizpůsobených pro vzdělávání, které si školy mohou zakoupit. Jako výbornou pomůcku autorka považuje interaktivní učebnice na zeměpis či různé aplikace Google nápomocné při výuce (Google Earth, Google maps). Z vlastní zkušenosti ví, že nic nenadchne děti víc, než propojení vzdělávání s technikou. Jako příklad uvádí satelitní snímky Kanady, pohled na Zemi z vesmíru, nebo když si mohou děti u tabule samy „odklikat“ cvičení, procestovat Zemi pomocí Google Earth. Tyto moderní vymoženosti jim často pomáhají uvědomit si vztahy, reálnou podstatu věcí či získat určitý přehled nebo představu o daném tématu (vzdálenost Kanady a ČR, povrch Kanady, osídlení Kanady díky satelitním snímkům v noci).

5.3.1 Interaktivní učebnice (Fraus)

Interaktivní učebnice je jednoduše řečeno elektronická podoba stávající tištěné verze učebnice, která v sobě ukrývá několik „vychytávek“ a poskytuje kantorovi několik výhod při výuce. Při spuštění elektronické učebnice na interaktivní tabuli získají žáci rychlý přehled, co se probírá, odpadá starost typu: „Nalistujte si stránku 34... Kde jí máš? Kam koukáš?“. Text v učebnici můžeme libovolně zvětšovat, zvýrazňovat i dopisovat další poznámky. Lze spustit audio i video nahrávky, při přístupu na internet i klikat na jednotlivé odkazy a pročítat přímo internetové stránky. Jelikož je obsah tištěné i elektronické verze stejný, žáci mohou zároveň sledovat probíranou látku ve vlastní učebnici. Tato i-učebnice obsahuje nejen různé ilustrace,

fotografie, 3D animace, videa či zvukové nahrávky (písničky, ukázka řeči, ...), webové odkazy, ale také zde najdeme doplňující materiály k tištěné verzi (interaktivní cvičení na procvičování probrané látky), což usnadní učitelů přípravu na hodinu. Existuje i žakovská licence interaktivní učebnice sloužící na domácí přípravu. Je potřeba podotknout, že takovéto formy učebnic se teprve dostávají na trh a jejich pořízení není levnou finanční záležitostí. Například nakladatelství Fraus nabízí e-učebnici obohacenou o on-line produkty od společnosti Google (Google Earth, Google maps, video portál YouTube).

5.3.2 Google aplikace

V rámci výuky zeměpisu, dokonce i anglického jazyka můžeme využít aplikaci **Google Earth**, což je v podstatě takový 3D atlas světa. Umožňuje nám podívat se na jakékoliv místo na zemi v 3D formátu. K dispozici jsou satelitní snímky, podrobné terénní mapy, mořské dno, dokonce i jednotlivé galaxie ve vesmíru. Manipulovat se zobrazením můžeme několika způsoby pomocí navigačního kompasu. Například pro zjištění globálních změn a dopadů porovnáme historické snímky z předešlých desetiletí se současnými. Můžeme přejít na jiné služby, jako *Google Ocean*, který nám ukáže nejhlubší místa oceánského dna (příkopy) či vrak slavného Titaniku. Funkce *Google Sky* nám otevře možnosti pro zkoumání oblohy, hvězd, vzdálených galaxií i mlhovin. *Google Moon*, aneb po stopách Apolla, nám představí Měsíc, pro navštívení Marsu použijeme *Google Mars*.

Google Maps je další užitečná aplikace, která může usnadnit výuku regionální geografie. Rychle a snadno lokalizuje místo na mapě. Nastavením různých formátů map (satelitní, terénní) či speciálních vrstev (Fotografie, Webkamery, Wikipedie, Počasí, Doprava, ...) vyniknou často úchvatné detaily, které bychom na klasických mapách v atlasech hledali jen těžko. Oblíbenou funkcí se pak stává *Street View*, která nám poskytne 360° pohled ulic i krajiny, jde v podstatě o virtuální procházku.

Učitel může využít, dnes již velice rozšířeného, fenoménu jménem **YouTube**. Díky tomuto video portálu může obohatit hodinu o nejrůznější audiovizuální ukázky, od písniček, klipů, videí, které nemusí být jen „zeměpisného charakteru“, ale mohou souviset s kulturou, uměním, hudbou.

Přestože Google nabízí tolik aplikací, většina škol, kantorů i studentů teprve objevuje skýtané možnosti, neustále se učí.

6 VÝZNAM A POSTAVENÍ UČIVA „REGION KANADA“ V KONTEXTU RVP ZV

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (dále jen RVP) patří mezi kurikulární dokumenty, jež jsou vytvářeny na dvou úrovních. Státní úroveň představují Národní program rozvoje vzdělávání v ČR, tzv. Bílá kniha, a rámcové vzdělávací programy. Školní úroveň představují školní vzdělávací programy (dále jen ŠVP), jež určují vzdělávání přímo na jednotlivých školách a mohou se lišit. RVP čerpají z Bílé knihy a zároveň se stávají předlohou pro ŠVP, které si školy vytváří samy. Rámcové vzdělávací programy formulují požadovanou úroveň vzdělání stanovenou pro jednotlivé etapy. RVP ZV přímo navazuje na rámcový vzdělávací program předškolního vzdělávání (RVP PV) a stává se východiskem pro koncepci RVP středních škol.

Dle Kol. (2007a) vycházejí RVP z koncepce celoživotního učení, zdůrazňují klíčové kompetence a provázanost vzdělání s praktickým životem. Dále podporují pedagogickou autonomii jednotlivých škol a profesní zodpovědnost učitelů za výsledky vzdělávání.

Pod pojmem klíčové kompetence si můžeme představit souhrn schopností, vědomostí, dovedností, hodnot a postojů, které jsou důležité pro osobní rozvoj a uplatnění jedince ve společnosti. Osvojování klíčových kompetencí je proces složitý a dlouhodobý. Kompetence na sebe navazují, prolínají se a člověk je rozvíjí v průběhu celého života.

Pro RVP ZV jsou uváděny tyto **klíčové kompetence**: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence sociální a personální, kompetence komunikativní, kompetence občanské a kompetence pracovní.

Kol. (2007b) uvádí, že má-li člověk klíčovou kompetenci, dokáže se v přirozené situaci orientovat, zaujmout jemu přínosný postoj a provádět vhodné úkony. Klíčové kompetence tedy můžeme formovat, cvičit, upevňovat i na učivu regionální geografie, v našem případě na výuce Kanady. Příprava pro učitele bude sice náročnější jak časově, tak i vědomostně, ale přispěje ke komplexnímu porozumění i zvládnutí nejrůznějších situací a úkolů. To, jaké metody, postupy, úkoly i otázky vedoucí k rozvoji kompetencí učitel využije, záleží čistě na něm.

6.1. Zhodnocení významu učiva „region Kanada“ v zeměpisu i anglickém jazyce v rámci RVP ZV

Vzdělávací obsah základního vzdělávání se orientačně dělí na devět vzdělávacích oblastí. Dané oblasti jsou tvořeny jedním vzdělávacím oborem nebo více obsahově blízkými obory (naznačené v závorkách).

- 1) Jazyk a jazyková komunikace (Český jazyk a literatura, **Cizí jazyk**)
- 2) Matematika a její aplikace (Matematika a její aplikace)
- 3) Informační a komunikační technologie (Informační a komunikační technologie)
- 4) Člověk a jeho svět (Člověk a jeho svět)
- 5) Člověk a společnost (Dějepis, Výchova k občanství)
- 6) Člověk a příroda (Fyzika, Chemie, Přírodopis, **Zeměpis**)
- 7) Umění a kultura (Hudební výchova, Výtvarná výchova)
- 8) Člověk a zdraví (Výchova ke zdraví, Tělesná výchova)
- 9) Člověk a svět práce (Člověk a svět práce)

Kol. (2007a)

Poprvé do kontaktu se zeměpisnými poznatky přijdou žáci už na prvním stupni ZŠ; a to v oblasti „Člověk a jeho svět“. Přesto dominantní postavení zeměpis zaujímá na druhém stupni ZŠ. Tento obor je řazen do oblasti „Člověk a příroda“. V RVP ZV najdeme stručnou charakteristiku jednotlivých oblastí i obsah vzdělávacích oborů (učivo s očekávanými výstupy).

Zeměpis je shrnut do 7 tematických okruhů;

1. Geografické informace, zdroje dat, kartografie a topografie
2. Přírodní obraz Země
- 3. Regiony světa**
4. Společenské a hospodářské prostředí
5. Životní prostředí
6. Česká republika
7. Terénní geografická výuka, praxe a aplikace

Výuka regionu Kanada spadá pod okruh „Regiony světa“. V RVP jsou také vypsány očekávané výstupy a učivo v obecné rovině.

Regiony světa – očekávané výstupy

Žák by měl (dle RVP):

- ✓ Správně vymezit, ohraničit a lokalizovat region na základě různých kritérií
- ✓ Porovnat, zhodnotit polohy, rozlohy, podobnosti, zvláštnosti, fyzické i socioekonomické poměry jednotlivých regionů
- ✓ Zvážit změny (které nastaly, které se dějí či které teprve přijdou) a jejich příčiny a důsledky

Při tvorbě vlastní pracovní učebnice autorka těžila z postavení zeměpisu na pomezí společenských a přírodních věd. Nezapomněla ani na přítomnost průřezových témat.

„**Průřezová témata** reprezentují v RVP ZV okruhy aktuálních problémů současného světa a stávají se významnou a nedílnou součástí základního vzdělávání. Jsou důležitým formativním prvkem základního vzdělávání, vytvářejí příležitosti pro individuální uplatnění žáka i pro jejich vzájemnou spolupráci a pomáhají rozvíjet osobnost žáka především v oblasti postojů a hodnot.“ Kol. (2007a) Mají propojovat obsah jednotlivých předmětů a školy si způsob jejich realizace mohou určit samy.

Do výuky regionální geografie (Kanady) můžeme zapojit průřezové téma „*Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech*“ (osídlování Kanady Evropany, význam hokeje), dále pak téma „*Multikulturní výchova*“ (v případě Kanady – multikulturalismus jako oficiální politika státu, mnohonárodnostní Kanada), „*Enviromentální výchova*“ (vztahy člověka a životního prostředí, vzájemné ovlivňování, ochrana přírodního prostředí, oblast Nunavutu - Inuité).

Předmět **Anglický jazyk** je řazen pod oblast „Jazyk a jazyková komunikace“, přesněji „Cizí jazyk“. Vzdělávací obsah tohoto bloku je dělen do dvou etap (první stupeň, druhý stupeň). Očekávané výstupy na druhém stupni se též dělí do tří oblastí; a to receptivní řečové dovednosti, produktivní řečové dovednosti a interaktivní řečové dovednosti. Nikde se však

nevyskytuje přímo zmínka o výuce regionální geografie anglicky mluvících zemí. Přesto se toto učivo může schovat pod témata jako domov, bydlení, volný čas, příroda, cestování, člověk a společnost, sociokulturní prostředí příslušných jazykových oblastí. V RVP je poukázáno na fakt, že úspěšnost jazykového vzdělávání jako celku je závislá i na tom, do jaké míry se jazyková kultura žáků stane předmětem zájmu i jiných oblastí základního vzdělávání.

Anglický jazyk – 2. stupeň – očekávané výstupy

Žák by měl umět (dle RVP):

Receptivní řečové dovednosti

- ✓ číst nahlas se správnou výslovností texty přiměřeného rozsahu
- ✓ porozumět textu, vyhledávat známé výrazy, fráze, odpovědi
- ✓ odvodit význam neznámých slov z kontextu textu
- ✓ používat slovníky (výkladový, dvojjazyčný)

Produktivní řečové dovednosti

- ✓ sestavit jednoduché sdělení týkající se běžných životních situací (škola, rodina, probírané tematické okruhy)
- ✓ písemně a gramaticky obměňovat jednoduché věty, krátké texty
- ✓ stručně reprodukovat obsah textu, konverzace, promluvy
- ✓ vyžádat jednoduchou informaci

Interaktivní řečové dovednosti

- ✓ dorozumět se jednoduchým způsobem v každodenních situacích

(Kol., 2007a)

Jednotlivé školy si ve svých ŠVP přizpůsobují RVP podle svého zaměření a možností. Obecně se dá konstatovat, že jazykové schopnosti a dovednosti vyplývají z obsahu učebnic, které základní školy používají (viz kapitola 2.3). I proto autorka při tvorbě vlastního učebního materiálu přihlédla k ŠVP sledovaných škol, aby zjistila, jaké jazykové schopnosti může od dětí očekávat.

6.2. Postavení učiva „region Kanada“ v rámci ŠVP sledovaných škol

RVP ZV určuje pouze základní obecný rámec (základní obsah a kompetence vzdělávání). To, jakým způsobem, metodami a formou výuky se obecného rámce dosáhne, se ponechává na kantorovi. Díky nové koncepci vzdělávání se školy těší větší autonomii, ale také to znamená větší míru zodpovědnosti pro učitele při přípravě samotného vyučování.

Autorka navštívila vybrané školy (ZŠ Hálková Humpolec, ZŠ Hradská Humpolec, ZŠ Větrný Jeníkov, ZŠ Želiv, ZŠ Máj České Budějovice). U dvou zmíněných škol měla možnost sledovat přímo výuku zeměpisu a poté odučit pár hodin. Metodou řízeného rozhovoru ve všech zmíněných školách provedla s jednotlivými učiteli zeměpisu i anglického jazyka další podrobnější šetření a zaměřila se na určité konkrétní otázky (viz níže).

Do škol šla s hypotézou, že propojení anglického jazyka se zeměpisem se setká s kladnou reakcí a s plnou nůši nápadů, jak tuto výzvu provést.

Řízený rozhovor s učiteli zeměpisu

1. *Jaké místo ve vašem ŠVP zaujímá učivo „Kanada“? V jakém ročníku a s jakou časovou dotací se tímto tématem zabýváte?*

Tématu Kanada se všechny dotazované školy věnují v 7. ročníku. Tento stát je zařazen pod Severní Ameriku, kde se většinou obecně probere fyzicko-geografická část kontinentu, poté se přistoupí k probírání jednotlivých regionů. Celkově připadá na samotnou Kanadu průměrně 2 – 4 vyučovací hodiny (přihlédnuto při sestavování pracovní učebnice pro žáky).

2. *Můžete naznačit organizaci vyučovacích hodin při výuce tématu „Kanada“? (obsah učiva)*

Obsah učiva je velice podobný na všech školách, i učitelé k tématu přistupují přibližně stejným způsobem. ZŠ Želiv se věnuje Kanadě obecněji (přírodní podmínky, obyvatelstvo, dominanty hospodářství, zajímavosti), ZŠ Hradská zachází do větších podrobností (historie, nerostné suroviny, politický systém). Jediná ZŠ Hálková se zmiňuje o ochraně přírodního bohatství.

3. *Jaké výukové metody, strategie, pomůcky a materiály používáte při výuce tématu „Kanada“?*

Většina učitelů se snaží jednotlivé metody a strategie střídat. Využívají frontální výklad, skupinové práce, individuální vyplňování pracovních listů (ZŠ Větrný Jeníkov) či vypracování seminárních prací, projektové výuky (ZŠ Želiv, ZŠ Hradská). Využívají pestré pomůcky a zdroje; od nepostradatelných map a atlasů, učebnic, po glóby, interaktivní tabule, internet a odborné časopisy. Autorka vyzdvihuje ZŠ Hradskou, která využívá různorodé zdroje; kromě již zmíněných také encyklopedie, Geografické rozhledy a Kanadskou mozaiku. Pro mnohé školy jsou finance limitujícím faktorem při nákupu moderních výukových pomůcek i nových učebnic.

4. *Využíváte moderní prvky ve výuce?(powerpointové prezentace, internet, Google, videa, DVD, interaktivní tabule/učebnice/pracovní sešity, žákovská portfolia,...) Jakou formu mají ve vašich hodinách multimediální prvky?*

Všichni dotazovaní kantoři se snaží začleňovat multimediální prvky do výuky. Nejčastější jsou powerpointové prezentace a práce na interaktivní tabuli. Naopak kouzlu interaktivní učebnice nepropadl žádný z nich. Důvodem je hlavně finanční náročnost pro školu na koupi takového programu. Obecně můžeme konstatovat, že učitelé teprve objevují možnosti, které skýtá internet, například různé aplikace Google.

5. *Využíváte mezipředmětových vztahů a vazeb? Spolupracujete s kolegy při výuce tohoto učiva?*

Až na ZŠ Hálkovou se všechny školy snaží o propojení učiva v rámci několika předmětů. Záleží na aprobaci kantora, s kterými předměty je schopen látku spojit. Vznikají společné projekty, které se prolínají v různých předmětech i ročnících. ZŠ Hradská pořádá i celé projektové dny, kde se soustředí na dané téma z několika různých pohledů, což vede k utvoření uceleného společensko-vědního základu. Dané výtvary pak visí na chodbách a nástěnkách a každý pak může hodnotit, vstřebávat zajímavé informace.

6. *Dokážete si představit zapojení anglického jazyka při výuce „Kanady“? Jakým způsobem by to bylo možné?*

Touto otázkou byla většina kantorů zaskočená. Mnozí přiznali, že neví, jakým způsobem by to bylo možné. Pár jich reagovalo tak, že by si to představit uměli, ale vidí mnohá úskalí, ať už jazykovou bariéru ze strany kantora, tak i žáků. Jednou z možností by bylo například učit žáky s anglickou mapou, tedy s cizími místopisnými pojmy.

7. *Setkáváte se s nějakými problémy při výuce „Kanady“?*

Učitelé se shodli na tom, že žádný velký problém ve výuce nevidí, snad jen obecný trend dnešní mládeže; a to pokles zájmu o cokoliv, nebo malá časová dotace přidělená na tento zajímavý stát.

Pro tvorbu vlastní pracovní učebnice potřebovala autorka zjistit, nakolik se Kanadou zabývají učitelé v hodinách anglického jazyka.

Řízený rozhovor s učiteli anglického jazyka

1. *Jaké místo ve vašem předmětu zaujímá téma „Kanada“? Zabýváte se tímto tématem? Pokud ano, ve kterém ročníku a s jakou časovou dotací?*

Většina učitelů odpověděla, že Kanadě je věnován pouze malý nebo žádný prostor v učebnicích, proto se jí věnují pouze okrajově v 7. nebo 8. ročníku. Na anglicky mluvící země (VB, USA, Austrálie, Nový Zéland, Kanada) si průměrně vymezují 1-2 vyučovací hodiny, jedinou výjimku tvoří ZŠ Želiv, která si pro realie ponechává 10 hodin. Na ZŠ Hálkové a ZŠ Hradské se tomuto tématu nevěnují v klasických hodinách angličtiny, nýbrž v hodinách konverzace.

2. *Můžete naznačit organizaci vyučovacích hodin při výuce tématu „Kanada“? Jaké výukové metody, strategie, pomůcky používáte?*

Každý dotazovaný učitel měl rozdílný přístup k výuce tohoto tématu. Obecně ale můžeme říci, že jedna skupina angličtinářů toto téma pojala spíše „zeměpisně“, tzn. prezentace se základními údaji, zajímavostmi, polohopisem, atd. Hodinu vedli v anglickém jazyce a často odkazovali na znalosti již nabyté v hodinách zeměpisu. Druhá skupina uchopila téma spíše po

„anglicku“; vysvětlování nové gramatiky, procvičování poslechu či výslovnosti na článku s tematikou Kanady. Součástí hodiny pak bylo mluvní cvičení, kde si žáci fixovali jak gramatiku, tak i vědomosti ze zeměpisu získané v článku či poslechu.

3. *Jaké materiály, zdroje informací využíváte při výuce tohoto tématu? (učebnice, jiná literatura, časopisy, ...) Využíváte moderní prvky ve výuce?*

Nejčastěji zmiňovaným materiálem jsou samozřejmě učebnice, někteří učitelé využívají i anglických časopisů pro základní školy jako například R+R (ZŠ Hálková). Pro ztraktivnění výuky často učitelé sáhnou po prezentacích na interaktivních tabulích, po písničkách (od kanadských autorů) a k tomu připojených cvičeních. Pro představu o dané zemi ukáží obrázky z různých brožur, encyklopedií, cestopisných knih, fotografií stažených z internetových stránek. Nebo přímo ukáží jednotlivá místa na vypůjčené mapě daného regionu od zeměpisářů.

4. *Využíváte mezipředmětových vztahů a vazeb? Spolupracujete s kolegy při výuce tohoto učiva?*

Většina učitelů se snaží odkázat na zeměpis či občanskou nauku. Přiznávají však, že k hlubší spolupráci mezi kantory nedochází, s ohledem jak malý prostor je Kanadě věnován.

5. *Dokážete si představit propojení hodin anglického jazyka a zeměpisu při výuce tématu „Kanada“? Jakým způsobem by to bylo možné?*

Představa propojení jednotlivých předmětů není učitelům cizí, ať už pomocí prezentací na daný stát z hodin zeměpisu, vyplněných pracovních listů, či částečné vedení hodiny v anglickém jazyce, vyhledávání informací na internetu s prezentací v anglickém jazyce. Nejschůdnější variantou je pak pro všechny kantory, ať už zeměpisu či anglického jazyka, vytvoření map v anglickém jazyce (i s českým ekvivalentem v závorce) a doplňující slovní zásobou (jezero – lake, řeka – river, moře – sea, atd.). Zároveň však dodávají, že na nic nezbývá čas.

Shrnutí

Z řízeného rozhovoru se všemi učiteli vyplývá tento závěr. Všichni zeměpisáři se tématu Kanada věnují v 7. ročníku, v průměru 2-4 hodiny. K výuce přistupují podobným

způsobem, míra podrobnosti se mírně liší. Snaží se využívat různorodé zdroje a používat moderní techniku pro zatraktivnění výuky. Mezipředmětové vazby jsou různé, záleží na aprobacích jednotlivých učitelů. Propojení anglického jazyka se zeměpisem si dokáží představit jen těžko. Učitelé anglického jazyka jsou o něco pozitivnější. Ačkoliv je pro výuku reálií časová dotace mizivá, prolínání předmětů si představit dokáží.

Autorčina hypotéza se nepotvrdila. Neochota, strach či jiné negativní postoje ze strany zeměpisářů, či výmluva na minimální časový prostor ze strany angličtinářů, jak sloučit výuku anglického jazyka se zeměpisem (právě na příkladu Kanady), pramení dle jejího názoru ze skutečnosti, že žádný dotazovaný kantor se nemůže pyšnit aprobací zeměpis-anglický jazyk. Naopak si myslí, že skloubením těchto dvou předmětů dojde k ucelenému vzdělávání, kdy si žák navykne propojovat jednotlivé znalosti a dovednosti z různých oborů, témat a disciplín, což mu poskytne nepochybně výhody v jeho budoucím životě.

„Tímto bych chtěla poděkovat všem školám za poskytnutí potřebných informací a panu Mgr. Jaromíru Cihlářovi, Mgr. Ireně Strnadové, paní D. Šlechtové, Mgr. Lucii Dohnalové, paní Janě Dubové, Mgr. Janě Vackové, Mgr. Ondřeji Čížkovi, Bc. Barboře Maryškové, paní Daně Šlemarové a PhDr. Iloně Kostřicové za obrovskou ochotu a vstřícný přístup. Nemały díky patří též Mgr. Ivaně Skřičilové, která mě uvedla do profese učitele na mé praxi, poskytla veškeré materiály a dovolila mi odučit Kanadu na jejích hodinách zeměpisu na ZŠ Máj.“

Autorka

7 POPIS VLASTNÍHO NÁVRHU A KONCEPCE UČIVA „REGION KANADA“ NA 2. STUPNI ZŠ

Tato kapitola je věnována popisu vlastního učebního materiálu. Jak už je zmíněno v kapitole 3.2, jedná se tedy o pracovní učebnici a k ní vytvořenou metodickou příručku pro učitele.

Černobílá verze učebnice je volena záměrně, a to pro levnější distribuci pro všechny žáky. Na většině škol se setkáváme s nedostatkem financí, učitelé mají k dispozici obyčejně černobílé tiskárny, aby mohli kopírovat žákům materiály. Pro kantory je verze sice barevná, zde se však předpokládá pouze jeden výtisk. Přestože je učebnice primárně vytvořena ve formátu A4, je možné ji zmenšit na formát A5, což ještě více zlevní její výtisk. Záleží čistě na vkusu a preferencích jednotlivých žáků, či finanční situaci školy.

Už samotný název „*Canada. Země javorového listu*“ napovídá, že se jedná o česko-anglický materiál, kde se klade důraz na mezipředmětové vazby. Dominantní však zůstává zeměpis. Text či úkoly v anglickém jazyce slouží především jako zdroj informací a pro procvičení či obohacení slovní zásoby. Preferuje se zde spíše metoda komunikativní (diskuze, dialog, vyjádření názoru, myšlenky, obhájení si svého postoje, atd.), gramatika a psaný projev ustupuje do pozadí. Texty jsou psané jednoduchým jazykem, především v přítomném, občas v minulém čase. Oba časy by měly děti v 7. ročníku plně ovládat, tudíž mohou svou pozornost plně koncentrovat na slovní zásobu a informace v textu. Dochází zde k procvičování čtecích dovedností, jako je skimming (zachycení hlavní myšlenky v textu) a scanning (získání konkrétních informací z textu). Důraz je kladen na provázanost se životem, běžnými životními situacemi či s úkoly a otázkami, se kterými by se žáci mohli setkat.

Struktura učebnice je netradiční a originální, přesto má své zákonitosti. Celé dílo je rozděleno do kapitol. Jednotlivé kapitoly jsou vždy koncipovány tak, aby vyšly na dvojstránku, což výrazně usnadňuje žákům orientaci.

Pro rychlejší přehled v celé publikaci slouží též symboly, jež jsou vysvětleny na začátku (Slovo autora). Jednotlivé symboly jsou vybrány velice pečlivě. Jedná se o základní činnosti, které by měl „správný“ zeměpisář ovládat. „Panáček s lupou“ označuje činnost – *Prostuduj*. Části učebnice s tímto symbolem označují texty se základními fakty, které by měl

žák registrovat a zapamatovat si je. „Postavička s otazníkem“ naznačuje činnost – *Zamysli se*. Tento symbol najdeme u otázek problémově položených či otázek, kde student opravdu potřebuje přemýšlet, nejen „vydolat správnou odpověď z hlavy“. Symbol „Globus“ vyjadřuje činnost – *Pracuj s mapou*. Nepostradatelnou schopností zeměpisáře je orientace v mapě, ať už má jakýkoliv charakter (satelitní, terénní, turistická, atd.). Posledním užitečným symbolem pro *Klíčové pojmy* je „Človíček s bublinou u pusy“. Pro žáky je nejen zásadní najít oblasti, města, konkrétní místa a jiné na mapě, ale také ještě jedna činnost – komunikace. Pro zvládnutí učiva je důležité, aby se uměl správně vyjadřovat a používat správné termíny; a to nejen v českém jazyce. Tento symbol najdeme v postranní liště a označuje vždy ta nejdůležitější slovíčka.

Žákům taky poslouží „nápovědy“ po stranách textu, které nejen vysvětlují neznámá slova, ale poskytují i pomoc při otázkách a úkolech. V některých kapitolách jsou i ukázky z krásné literatury, které mají motivační funkci.

Před samotným učivem „region Kanada“ je kapitola věnovaná opakování. Jde v podstatě o průřez dosažených znalostí, které by žák měl ovládat a které mu napomohou při pochopení i učení regionu Kanada. Slepá mapa například aktivuje žákovu představivost, prostorové vnímání, tříbí myšlenky, naladí na „zeměpisářského ducha“. Brainstorming na slovní zásobu pomůže zaktivovat vědomosti z anglického jazyka.

Následuje 6 kapitol (*úvod, přírodní podmínky, historie, obyvatelstvo, hospodářství, kultura a jiné zajímavosti*), jež podávají stručný výklad o Kanadě, ať už pomocí motivačních textů, doplňování do textu, úkolů, otázek; a to nejen v českém jazyce.

Pro procvičení látky ze všech možných úhlů pohledu pak slouží kapitola s názvem *Opakování*. Cílem je prověřit studentovy znalosti pomocí různých otázek a úkolů, z nichž některé jsou problémově položené. U daných úloh musí žák zapojit veškeré vědomosti napříč jednotlivými předměty.

Důležitá součást učebnice je *Slovníček*, kde si žáci mohou vyhledat klíčovou anglickou slovní zásobu i s výslovností, dále následuje *seznam místopisných pojmů* v anglickém jazyce se správnou výslovností a dvě slepé mapy. Ty mohou žáci v průběhu studia volně využívat, dokreslovat, co se naučili. *Poznámky* mohou posloužit žákům k zapsání zajímavostí, odkazů,

ale i jako prostor pro volné psaní na určité téma (výhoda – děti mají všechno v jedné učebnici, nemusí nosit další listy s sebou – menší riziko zapomenutí).

Poslední kapitola s názvem „*Tak se ukaž*“ má netradičně ukončit dané téma. Zároveň slouží jako zpětná vazba nejen pro žáky, ale také pro učitele. Studenti si zafixují znalosti získané v průběhu studia, pedagogové si ověří, zda jejich vyučování bylo efektivní, jestli mají něco vylepšit, kde přidat, kde ubrat. Povedené výtvary pak mohou být oceněny a vystaveny.

K učebnici byla vytvořena i metodická příručka pro učitele. Ta slouží kantorům jako zdroj správných odpovědí, inspirace i případné pomoci při zpracovávání tématu. Příručka má shodnou strukturu jako učebnice. Správné odpovědi jsou do textu přímo vepsány červeně, což usnadňuje orientaci kantora, který má leckdy velice málo času na nahlédnutí. Modrou barvou jsou označeny metodické poznámky. Ty navádí učitele, jak s učebnicí pracovat, na co si dát pozor, poukazuje na metody, které se dají v daném konkrétním případě využít (mentální mapa, brainstorming, scénka, atd.). Dále odkazují na multimediální prvky ve výuce (Google maps, Google Earth, YouTube). Metodická příručka je doplněna o úplné odkazy na videa, písně, animované filmy, atd. Dále zde najdeme seznam užitečné literatury, časopisů a webových stránek.

Přínos tohoto konceptu spočívá v originalitě, netradičním provedení, propojení zdánlivě odlišných oborů, předmětů i znalostí a v širší uplatnitelnosti. Tento materiál má vysoce motivační charakter k dalšímu rozšiřujícímu studiu. Může být použit jak při klasické výuce zeměpisu (například jako portfolio), tak i v rozšiřujících zeměpisných seminářích. Jako doplňující materiál lze pracovní učebnici použít i při výuce anglického jazyka, především při konverzacích či volitelném předmětu, který je zaměřen na anglický jazyk. Tento materiál se může také uplatnit i v zájmových kroužcích při volnočasových mimoškolních aktivitách. Jednotlivé kapitoly na sebe nenasazují a mohou být použity jednotlivě, pro specifické účely opakování, samostudia, testu či jako inspirace.

8 ZÁVĚR

Hlavním cílem diplomové práce bylo vytvoření takového didaktického materiálu k výuce regionální geografie území Kanady pro základní školy, který by kopíroval moderní trendy ve výuce a korespondoval s RVP ZV. Autorka sestavila česko-anglickou pracovní učebnici s názvem „Canada. Země javorového listu“, která je kombinací učebnice a pracovního sešitu. Při tvorbě obsahové stránky čerpala z analýzy učebnic, odborné literatury a jednala v souladu s RVP ZV. Dále vytvořila metodickou příručku, která pedagogovi napoví, jak s materiálem pracovat.

Nepostradatelnou součástí byla didaktická analýza učebnic angličtiny a učebnic a pracovních sešitů zeměpisu pro základní školy či nižší ročníky víceletých gymnázií, jež jsou dostupné na českém trhu a mají schvalovací doložku MŠMT. Po stanovení vhodných kritérií si autorka uvědomila, jak moc se jednotlivé učebnice liší, popřípadě jaké přístupy k výuce propagují jednotlivá nakladatelství. V závěrečném hodnocení, jež provedla pomocí SWOT analýzy, vyzdvihla silné stránky, které se snažila aplikovat ve své pracovní učebnici, a upozornila na stránky slabé, kterým se snažila při tvůrčí práci vyhnout.

V diplomové práci se také zabývala pohledem na výuku regionální geografie v obecném měřítku. Zmínila aktivizační metody, které jsou využitelné v hodinách zeměpisu i anglického jazyka a nastínila některé multimediální prvky ve výuce.

V diplomové práci se autorka také věnovala významu a postavení učiva „region Kanada“ v rámci RVP ZV a ŠVP sledovaných škol. Díky řízenému rozhovoru s učiteli zeměpisu i anglického jazyka zjistila, že sledované školy zařazují toto učivo do 7. ročníku, věnují mu průměrně 2-4 hodiny. Přístupy k výuce regionální geografie jsou vesměs podobné a k mezipředmětovým vazbám dochází jen povrchně a zřídka. Oslovení učitelé (napříč různými aprobacemi s výjimkou AJ/Z) jsou obecně skeptičtí, co se týče představy o propojení zeměpisu a anglického jazyka při výuce regionální geografie (navzdory prvotní hypotéze), není na to prý čas či znalosti.

Při tvorbě dbala autorka na maximální využití mezipředmětových vazeb a vztahů. Otázky a úkoly jsou často koncipované problémově, žák je při jejich řešení nucen využít

znalostí i z jiných oborů, čímž navozujeme reálné situace, s kterými se v budoucnu může setkat.

„Do projektu jsem vstupovala s představou, že všem konzervativnějším pedagogům dokáži efektivní propojení zeměpisu a anglického jazyka. Tento cíl jsem, myslím, splnila beze zbytku. Učebnice může sloužit jako pomůcka v hodinách zeměpisu, ale i anglického jazyka, při konverzacích, i volitelných předmětech, dokonce i v kroužcích při mimoškolní činnosti.“

Autorka

9 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A DALŠÍCH ZDROJŮ

BERGER, E., FUCHS, A. (2009): Učíme děti učit se – praktické využití poznatků o školní komunikaci, učení a prezentaci. Fraus, Plzeň, 112s.

BONE, R., T. (2011): The Regional Geography of Canada (5th edition). Oxford University Press, Don Mills, 509s, ISBN 978-0-19-543373-9

BONE, R., T. (2012): The Canadian North: Issues and Challenges (4th edition). Oxford University Press, Don Mills, 326s. ISBN 978-0-19-544503-9

BRENDLOVÁ, S. (1996): Reálie anglicky mluvících zemí. Basic facts on English-Speaking countries. Fraus, Plzeň, ISBN 80-85784-87-4

FARRELL, M., ROSSI, F., CERAINI, R. (1995): The World of English. © Longman Group Limited, Essex, ISBN 0 582 22692 9.

GARDNER, P., SCOTT, A., ROHAN, S., R., SHACKLETON, A. (1994): Encyklopedie Zeměpis světa. Columbus, Praha, 512 s., ISBN: 80-7176-022-6

GOODWRIGHT, C., OLEARSKY, J. (1998): In the English-Speaking World. Chancere International Publishers, London. ISBN 1 899888 26 8

GRECMANOVÁ, H., URBANOVSKÁ, E. (2007): Aktivizační metody ve výuce, prostředek ŠVP. Hanex, Praha, 256s.

HERINK, J., TLACH, S. (2006): Základy zeměpisných znalostí. Nakladatelství ČGS, Praha, 117 s.

HOBBS, J., J. (2008): World Regional Geography. Brooks Cole, Belmont, 752s. ISBN-10: 0495389501

KEMP, R., DELF, B. (1994): Obrazový atlas světa. Nakladatelství Slovart, Praha, 78 s., ISBN 80-85871-30-0

KOL. (1994): Lexikon zemí 5, Amerika (Severní, Střední, Jižní) a Karibik. GeoCenter, Praha, 92 s.

KOL. (2003): Velká encyklopedie zeměpisu. Svojtka & Co., Praha, 640 s.

- KOL. (2005): Velká ilustrovaná encyklopedie zeměpisu. Svojtka & Co., Praha, 248 s.
- KOL. (2007a): Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. VÚP, Praha.
- KOL. (2007b): Klíčové kompetence v základním vzdělávání. VÚP, Praha.
- KOTRBA, T., LACINA, L. (2011): Aktivizační metody ve výuce – příručka moderního pedagoga. Barrister & Principal, Brno, 185s.
- KÜHNLOVÁ, H. (1997): Vybrané kapitoly z didaktiky geografie I. Nakladatelství Karolinum, UK, Praha, 145s.
- MAŇÁK, J., ŠVEC, V. (2003): Výchovné metody. Paido, Brno, 219s.
- McKNIGHT, T., L. (2004): Regional Geography of the United States and Canada (4th Edition). Prentice Hall, ISBN-10: 0131014730
- MUSMAN, R. (1987): Background to English-speaking Countries. Macmillan Education, ISBN-10: 0333415981
- PETTY, G., KOVAŘÍK, Š. (2008): Moderní vyučování. Portál, Praha, 380s.
- PRŮCHA, J. (1998): Učebnice: teorie a analýzy edukačního média. Paido, Brno, 148s.
- ROVNÁ, L., JINDRA, M. (2012): Dějiny Kanady. Nakladatelství Lidové noviny, Praha, 462s., ISBN 978-80-7422-158-3
- ŘEZNÍČKOVÁ A KOL. (2012): Geografie: aktivně, aktuálně a s aplikacemi. P3K s. r. o., Praha, 67s.
- SAUVÉ, V., L., SAUVÉ, M. (1997): Gateway to Canada. Oxford University Press, New York ISBN-10: 0195443357
- SHARMAN, E. (2004): Across Cultures. © Pearson Education Limited, Essex, ISBN 0582 817978.
- SITNÁ, D. (1997): Metody aktivního vyučování - spolupráce žáků ve skupinách. Portál, Praha, 152s.
- ŠUPKA, J., HOFMANN, E., MATOUŠEK, A. (1994): Didaktika geografie II. PF MU, Brno, 59s.

VALENTA, M. (1997): Koncepce a tvorba učebnic. UPPF, Olomouc, 64 s.

Učebnice a pracovní sešity zeměpisu:

BAAR, V. (2002): Hospodářský zeměpis, Nakladatelství ČGS, Praha.

BRAUN, M., ČERVINKA, P. (2002): Amerika. Scientia, Praha.

BRINKE, J., BAAR, J., KAŠPAR, V., POLLAKOVÁ, M. (2002): Zeměpis Ameriky, Asie a Evropy. Fortuna, Praha.

DVOŘÁK, J. (2006): Zeměpis 7 – příručka pro učitele. Fraus, Plzeň.

DVOŘÁK, J., KOHOUTOVÁ, A., TAIBR, P. (2005): Zeměpis 7. Fraus, Plzeň.

HERING, J., HOLEČEK, M., A KOL.(2008): Zeměpis světa 2 – příručka k 3. vydání. Nakladatelství ČGS, Praha.

HOLEČEK, M., ČERVINKA, P., JÁNSKÝ, B., JELEČEK, L. (2008): Zeměpis světa 2. Nakladatelství ČGS, Praha.

KOHOUTOVÁ, A. (2005): Zeměpis 7 – pracovní sešit. Fraus, Plzeň.

KOL. (1994): Regionální zeměpis II, Nakladatelství ČGS, Praha.

KOL. (2000): Regionální zeměpis světadílů, Nakladatelství ČGS, Praha.

KÜNLOVÁ, H. (2004): Zeměpis světa – kontinenty – pracovní sešit. Nakladatelství ČGS, Praha.

LORENC, P. (1997): Zeměpis světadílů a oceánů I, Daleké světadíly a oceány. Moby Dick, Praha.

SVATOŇOVÁ, H., KOLEJDA, J., CHALUPA, P., HŮBELOVÁ, D. (2010): Zeměpis – Putování po světadílech, 1.díl. Nová škola, Brno.

VOŽENÍLEK, V., FŇUKAL, M. (2001): Zeměpis 3 – Zeměpis oceánů a světadílů 2 (s komentářem pro učitele). Prodos, Olomouc.

VOŽENÍLEK, V., FŇUKAL, M., MAHROVÁ, M. (2001): Zeměpis 3 – Zeměpis oceánů a světadílů 2. Prodos, Olomouc.

VOŽENÍLEK, V., FŇUKAL, M. (2001): Zeměpis 3 – Zeměpis oceánů a světadílů 2 – pracovní sešit. Prodos, Olomouc.

Učebnice anglického jazyka

BETÁKOVÁ, L., DVOŘÁKOVÁ, K. (2005): Way To Win 6 Učebnice. Fraus, Plzeň. ISBN 9788072383702

BETÁKOVÁ, L., DVOŘÁKOVÁ, K. (2006): Way To Win 7 Učebnice. Fraus, Plzeň. ISBN 80-7238-389-2

BETÁKOVÁ, L., DVOŘÁKOVÁ, K. (2007): Way To Win 8 Učebnice. Fraus, Plzeň. ISBN 978-80-7238-399-3

BETÁKOVÁ, L., DVOŘÁKOVÁ, K. (2008): Way To Win 9 Učebnice. Fraus, Plzeň. ISBN 9788072386734

HUTCHINSON, T. (1999): Project 2 Student's Book. Oxford University Press, ISBN 9780194365239

HUTCHINSON, T. (2008): Project 3 Student's Book. Oxford University Press, ISBN 0194365328

Časopisy:

BÍLÝ, J. (2009): Jak zkvalitnit výuku pomocí interaktivní tabule? Geografické rozhledy, roč. 18, č. 5, s. 20-21

CULKOVÁ, V. (2006): Seznamte se s Google Earth. Geografické rozhledy, roč. 15, č. 3, s. 10-11

DVOŘÁK, M. (2011): Doma v divočině. Koktejl, roč. XX, č. 12, s. 12-15

HAVLÍČEK, T., BIČÍK, I. (2010): Geografie makroregionů I. Geografické rozhledy, roč. 19, č. 3, s. 8-9, 17-18

HAVLÍČEK, T., BIČÍK, I. (2010): Geografie makroregionů II. Geografické rozhledy, roč. 19, č. 4, s. 20-21

CHROMÝ, P. (2009): Nezodpovězené otázky regionální geografie. Geografické rozhledy, roč. 19, č. 1, s. 10-11

KLIVANOVÁ, L., NOVOTNÁ, M. (2009) : Vyučování s Google Earth. Geografické rozhledy, roč. 18, č. 3, s. 10-11

LIPINA, M. (2011): Karibu v ohrožení. Koktejl, roč. XX, č. 9, s. 64-69

MOUDRÝ, V. (2011): Bouřlivý sešup. Koktejl, roč. XX, č. 9, s. 70-71

MOUDRÝ, V. (2011): Zkrocený západ. Koktejl, roč. XX, č. 4, s. 90-95

NOVOTNÁ, M. (2009): Vycházka podle Google Earth. Geografické rozhledy, roč. 18, č. 3. S. 10-11

PFEIFEROVÁ, E. (2007): Jak na regionální geografii podle RVP pro gymnázia. Geografické rozhledy, roč. 17, č. 3, s. 14-19

ŘEZNÍČKOVÁ, D. (2006): Čtení v hodinách zeměpisu. Geografické rozhledy, roč. 15, č. 1, s. 14-15

ŘEZNÍČKOVÁ, D. (2008a): Čtení v hodinách zeměpisu (7. díl). Geografické rozhledy, roč. 18, č. 2, s. 14, 19

ŘEZNÍČKOVÁ, D. (2008b): Čtení v hodinách zeměpisu (6. díl). Geografické rozhledy, roč. 18, č. 1, s. 14, 20

ŠOLTYS, V. (2012): Divoká růže. Koktejl, roč. XXI, č. 2, s. 66-71

Diplomové práce:

BAČÁKOVÁ, D. (2012): Výuka regionální geografie světového oceánu a polárních oblastí na 2. stupni ZŠ, PF JČU. Katedra geografie, České Budějovice, 138s.

NEDOROSTOVÁ, A. (2011): Cestopis jako praktická pomůcka ve výuce regionálního zeměpisu na 2. stupni ZŠ (na příkladu výuky Jihozápadní Asie). Katedra geografie, PF JČU, České Budějovice, 153s.

STANĚK, M. (2012): Moderní trendy ve výuce zeměpisu 2. stupně ZŠ na příkladu učiva "Země ve vesmíru". Katedra geografie, PF JČU, České Budějovice, 100s.

VYSKOČILOVÁ, M. (2010): Světové přírodní katastrofy – výuková příručka pro 2. stupeň ZŠ, Katedra geografie, PF JČU, České Budějovice, 161s.

Internetové zdroje:

- (1) *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* (2013-03-05)
<http://www.msmt.cz/>
- (2) *Metodický portál RVP* (2013-03-05)
<http://rvp.cz/>
- (3) *Nakladatelství Fraus* (2013-03-05)
<http://www.fraus.cz/>
- (4) *Portál na podporu rozvoje vzdělávání a školství* (2013-03-05)
<http://www.modernivyucovani.cz/>
- (5) *Vše o Googlu – služby* (2013-03-08)
<https://www.google.cz/intl/cs/about/products/>
- (6) *Výslovnostní slovník* (2013-03-13)
<http://www.macmillandictionary.com/dictionary/british/general>
- (7) *Mr. Rodie's geography of Canada grade 9* (2013-03-08)
<http://myclass.peelschools.org/sec/9/6048/Default.aspx>
- (8) *Wikipedie, otevřená encyklopedie* (2013-03-13)
<http://en.wikipedia.org>
- (9) *Cituj.cz – největší český archiv citátů a přísloví* (2013-03-15)
<http://cituj.cz/Citaty/kat-159.aspx>
- (10) *Statistics Canada* (2013-03-15)
<http://www.statcan.gc.ca/start-debut-eng.html>
- (11) *World atlas* (2013-03-15)
<http://www.worldatlas.com/aatlas/populations/ctypopls.htm>
- (12) *BusinessInfo.cz – Oficiální portál pro podnikání a export* (2013-03-16)
<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/kanada-ekonomicka-charakteristika-zeme-17930.html>
- (13) *Kanada-cz.* (2013-03-17)
<http://www.kanada-cz.estranky.cz/clanky/MENU.html>

Seznam odkazů obrázků z pracovní učebnice

Pracovní učebnice je doplněna o ilustrační kliparty z aplikace Microsoft Publisher 2010; do galerie obrázků byl zahrnut i obsah webu Office.com

- (1) *Vlajka Kanady (str. 6)* (2013-03-11)
<http://detsky.blog.cz/0606/kanada-informace-a-pracovni-listy>
- (2) *Velká jezera - satelitní snímek (str. 8)* (2013-03-11)
<http://aktualne.centrum.cz/zahranici/amerika/fotogalerie/foto/295259/?cid=661442>
- (3) *Slepá mapa Kanady (str. 9, 23)* (2013-03-11)
<http://www.freeusandworldmaps.com/html/USAandCanada/CanadaPrintable.html>
- (4) *Inuité (str. 12)* (2013-03-15)
<http://www.theenvironmentalblog.org/wp-content/uploads/2007/03/Inuit-Eskimos.jpg>
- (5) *Huron (str. 12)* (2013-03-15)
<http://www.idianskevalkybreznouchomutova.huu.cz/menu-2/indianske-valky/huroni>
- (6) *Dopravní značka (str. 13)* (2013-03-15)
http://happinessdishbestsavouredhot.blogspot.cz/2011_11_01_archive.html
- (7) *Znak provincie Québec (str. 13)* (2013-03-15)
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/75/Coat_of_arms_of_Qu%C3%A9bec.svg
- (8) *Psí spřežení (str. 15)* (2013-03-15)
<http://shop.sleddogs.cz/?2,velke-odpoledne-se-psim-sprezenim>
- (9) *Královská kanadská jízdní policie (str. 17)* (2013-03-17)
<http://www.canadianpostcards.info/?p=31>
- (10) *Hokejista Gretzsky (str. 17)* (2013-03-17)
http://www.sportsposterwarehouse.com/detail_MH045__916__gretz84.html
- (11) *Inukshuk (str. 17)* (2013-03-17)
http://dd.ourvfs.com/dd11rae/wordpress/wp-content/uploads/2008/05/inukshuk_page22.png
- (12) *Mapa provincií, povrchu (str. 23)* (2013-03-14)
<http://myclass.peelschools.org/sec/9/6048/Resources/Blank%20Map%20of%20Canada.JPG>

10 SEZNAM PŘÍLOH

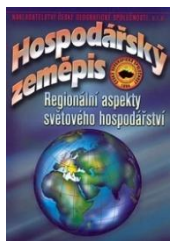
Příloha č. 1. Stručná charakteristika učebnic zeměpisu

Příloha č. 2. Mentální mapa na slovní zásobu ke Kanadě (vlastní návrh)

Příloha č. 3. Pracovní učebnice

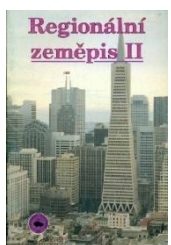
Příloha č. 4. Metodická příručka pro učitele

Příloha č. 1. Stručná charakteristika učebnic zeměpisu

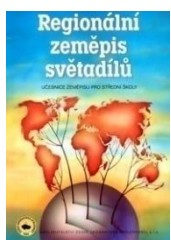
NAKL. ČGS (2002): Hospodářský zeměpis

Učebnice je původně určena pro střední školy a obchodní akademie. Obsah je zaměřen převážně na socioekonomickou sféru (hlavní ekonomická centra a zájmové sféry). Fyzicko-geografická sféra není příliš zastoupena.

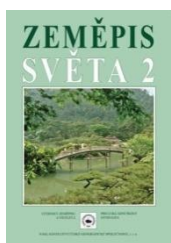
NAKL. ČGS (1994): Regionální zeměpis II.

Učebnice byla vytvořena pro gymnázia a je rozdělena do 5 bloků. Kanada je přiřazena pod Severní Ameriku, jež je dále dělena na přírodní, sociální prostředí a nejvýkonnější hospodářství.

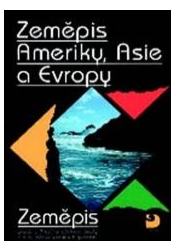
NAKL. ČGS (2000): Regionální zeměpis světadílů

Publikace shrnuje Regionální zeměpis I-III a je určena převážně pro střední školy a gymnázia. Úprava je totožná s předešlými díly, informace jsou aktualizované, grafika na lepší úrovni.

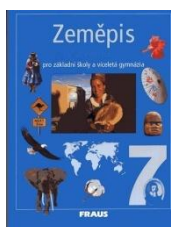
NAKL. ČGS (2008): Zeměpis světa 2

Učebnice zhotovená podle RVP ZV, jež se dělí na 3 oddíly (Severní Amerika, Jižní Amerika, Asie), je určena pro základní školy. Možno zdarma stáhnout příručku pro učitele a využít pracovní sešit, jenž zahrnuje učivo od 6. – 9. ročník.

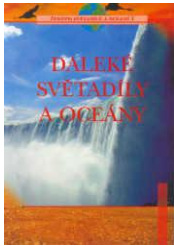
FORTUNA (2002): Zeměpis Ameriky, Asie a Evropy

Tato učebnice náleží do 6. a 7. ročníku ZŠ a nižší ročníky víceletých gymnázií. Je zpracována podle osnov vzdělávacího programu Základní škola. Učebnice je doplněna pracovním sešitem.

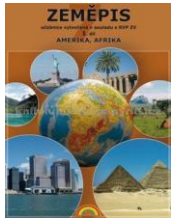
FRAUS (2005): Zeměpis 7

Materiál pro základní školy a víceletá gymnázia vycházející z RVP ZV. Doplnuje ho pracovní sešit, praktická příručka učitele s řešením úkolů či otázek a interaktivní učebnice i cvičení. Kvalitní a moderní zpracování, systém dvojstran.

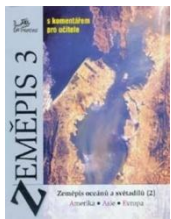
MOBY DICK (1997): Zeměpis světadílů a oceánů I – Daleké světadíly a oceány

Učebnice určená pro 6. - 7. ročník základních škol je zpracována formou pracovní učebnice. Vyvážená fyzicko-geografická i socioekonomická sféra, netradiční názvy. Možno dokoupit i příručku pro učitele.

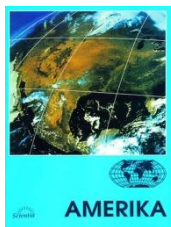
NOVÁ ŠKOLA (2010): Zeměpis – Putování po světadílech, 1.díl

Publikace, pro první pololetí 7. ročníku ZŠ nebo sekundy víceletého gymnázia, má i interaktivní verzi (včetně pracovního sešitu). Vytvořena v souladu s RVP ZV. Velký význam hrají mezipředmětové vazby, kvalitní zpracování, přehlednost.

PRODOS (2001): Zeměpis 3 – Zeměpis oceánů a světadílů 2

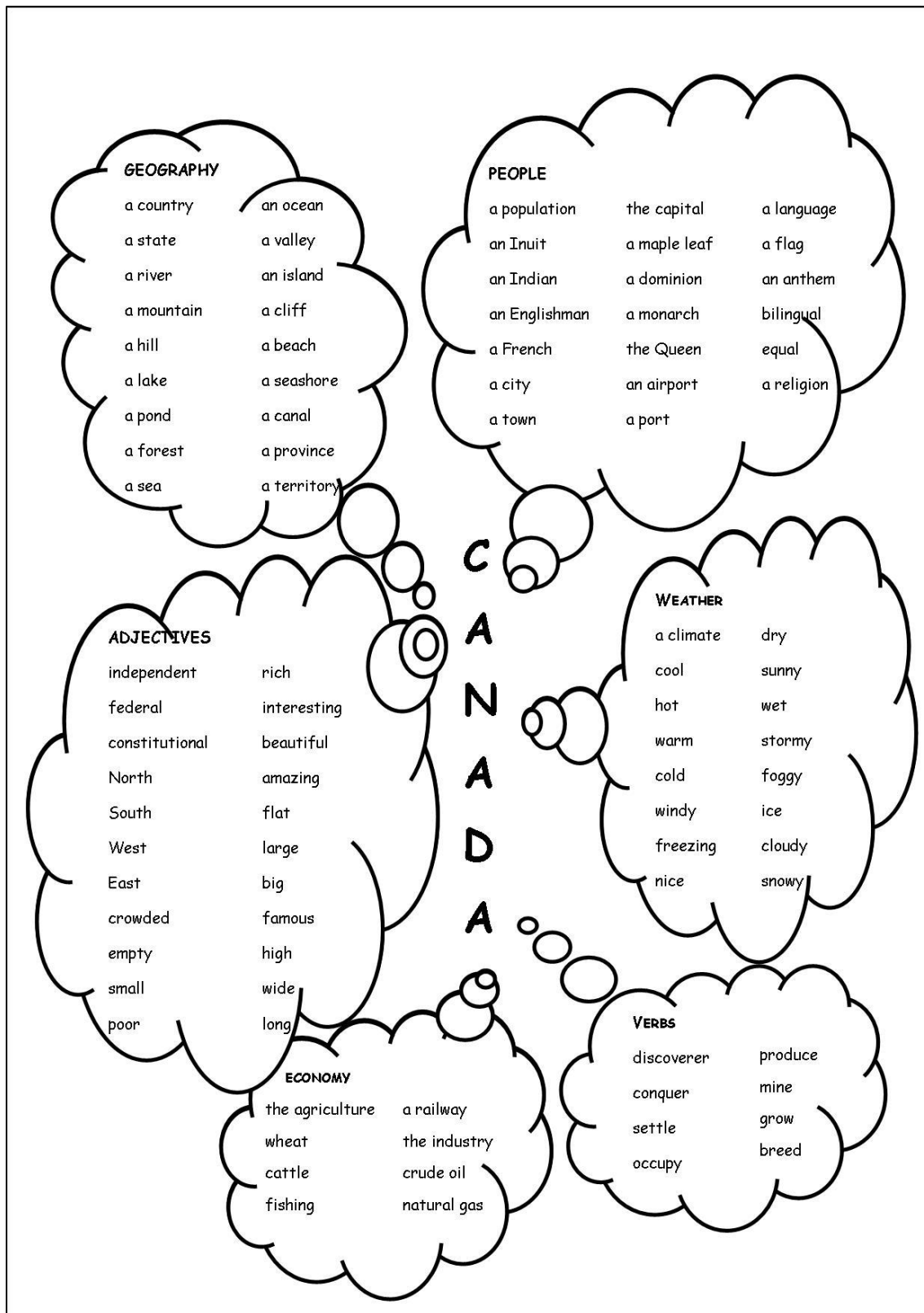
Učebnice zpracovaná podle osnov vzdělávacího programu Základní škola. Navazuje na dva předešlé díly a je rozdělena do tří hlavních bloků-Amerika, Asie, Evropa. Učebnice obsahuje i komentář pro učitele. Praktickým pomocníkem je pracovní sešit.

SCIENTIA (2002): Amerika

Učebnice, vytvořena pro základní školy, je součástí uceleného celku pro výuku zeměpisu. Má formu pracovní učebnice s velkým množstvím informací, jež jsou přehledně uspořádány. Systém dvojstran. Existuje i metodická příručka.

Příloha č. 2. Mentální mapa na slovní zásobu ke Kanadě (vlastní návrh)

Příloha č. 3. Pracovní učebnice

Příloha č. 4. Metodická příručka pro učitele

Země javorového listu

ČESKO-ANGLICKÁ
PRACOVNÍ UČEBNICE ZEMĚPISU

7. ročník

Jméno:

Slovo autora

Milé děti,

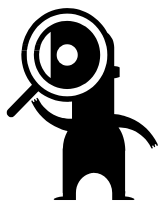
právě jste otevřely pracovní učebnici zeměpisu, která vás zasvěťtí do tajemství poznání cizích zemí, konkrétně Kanady. V několika kapitolách budete mít možnost pomocí zajímavých textů, úryvků, obrázků i map poznat výuku zeměpisu trochu jinak.

Tato učebnice vás provede i napříč předměty. Některé texty či úkoly budou napsané v anglickém jazyce, bát se však nemusíte. V učebnici najdete mnoho nápověd a indicií, abyste tuto výzvu zvládly. Proto neváhejte, vezměte rozum do hrsti, hlavu plnou nápadů a fantazie, pastelky a pusťte se do objevování a porozumění světa.

Jana Krejčí

P.S. Indicie č. 0: Vysvětlení grafických symbolů

Prostuduj

Zamysli se

Pracuj s mapou

Klíčové pojmy

O bsah

<i>Co si myslíme, že víme...aneb oživení znalostí trochu jinak.....</i>	<i>4</i>
<i>Úvod.....</i>	<i>6</i>
<i>Přírodní podmínky.....</i>	<i>8</i>
<i>Historie.....</i>	<i>10</i>
<i>Obyvatelstvo.....</i>	<i>12</i>
<i>Hospodářství.....</i>	<i>14</i>
<i>Kultura a jiné zajímavosti</i>	<i>16</i>
<i>Opakování.....</i>	<i>18</i>
<i>Slovníček.....</i>	<i>20</i>
<i>Výslovnost vybraných pojmů.....</i>	<i>22</i>
<i>Tak se ukaž.....</i>	<i>24</i>
<i>Poznámky.....</i>	<i>26</i>

Neučíme se pro školu, ale pro život.

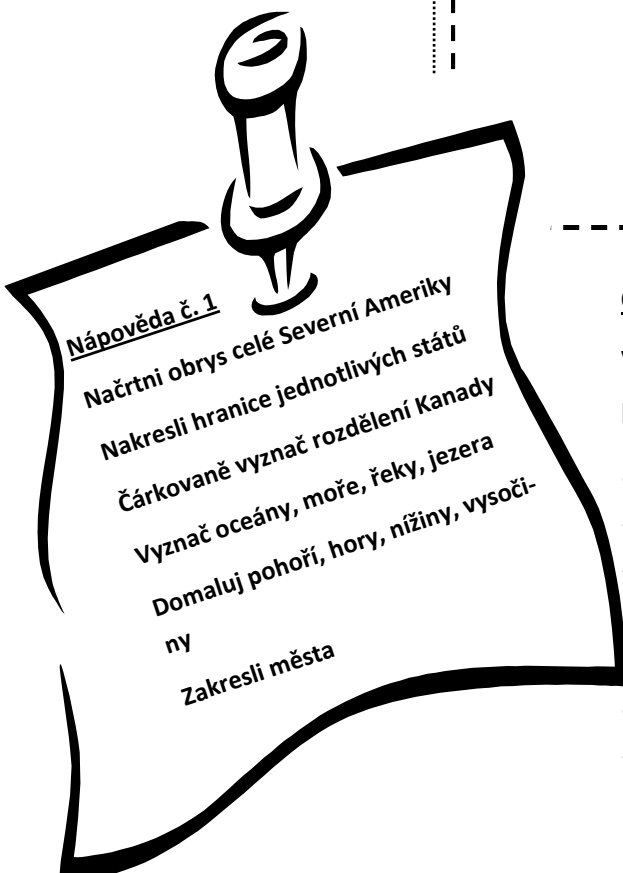
A.L. Seneca

Co si myslíme, že víme...aneb oživení znalostí trochu jinak

Cvičení: Vytvoř si svou myšlenkovou mapu

Do vyznačeného rámečku se pokus zakreslit mapu Kanady co nejpřesněji, jak si ji pamatuješ ty (bez nahlédnutí do atlasů).

Cvičení: Burza nápadů aneb slovní zásoba v AJ

Vymysli co nejvíce anglických slovíček, která by ti mohla pomoci při porozumění a učení se Kanady.

Cvičení: Doplň chybějící údaje v textu

Amerika je největší kontinent (po). Skládá se ze tří oblastí: Ameriky, Ameriky a Ameriky, které jsou sice spojené, ale liší se přírodními podmínkami i obyvatelstvem a kulturou.

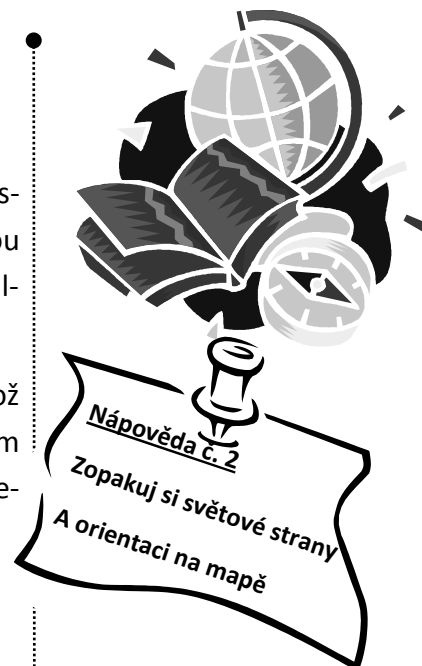
Severní Amerika se rozprostírá na od nultého poledníku, což znamená, že má zeměpisnou Od rovníku bychom Severní Ameriku hledali na, což znamená, že jí připisuje-

S atlasem v ruce si připomeň

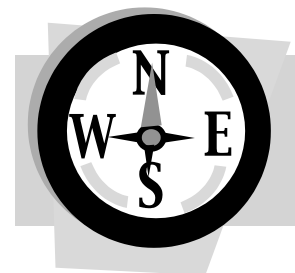
- Podnebné pásy v závislosti na zeměpisné šířce
- Druhy krajiny, rostlinstva a živočišstva
- Druhy státního zřízení
- Povrch Ameriky (vodstvo, horstvo, nížiny, vysočiny, ...)
- Historii osídlování, obyvatelstvo a jazyky v Americe

Cvičení: Diskutujte o prázdných místech v tabulce:

Přírodní krajina	Podnebný pás	Charakter podnebí	Rostlinstvo	Živočišstvo
Tropický deštný les		Trvale vysoké teploty, vlhko		Opice, ptáci, ...
Savana				
Pouště	tropický	Trvalé sucho		
Tvrdo listé subtropické lesy				
Stepi, lesostepi			traviny	
Listnaté a smíšené lesy				Vysoká zvěř, ...
Jehličnaté lesy, tajga		Střídání čtyř ročních období		
Tundra	subpolární		Lišejníky, mechy, ...	
Polární oblasti				

V čem je tento kompas jiný?

Úvod

„Západně od Hudsonova zálivu je oblast největších lesů Severní Ameriky. Táhnou se na západ v pruhu širokém až 2000 km. V ledových dobách bylo celé toto území pokryto ledovcem, který vytvořil nesčíselné prohlubně jezer a celou krajinu zbrousil v jednotvárnou plošinu. V jezerech se zklidňují říční toky, které stupně mezi jezery překonávají peřejemi a vodopády.“

Podle A. Obermanna Amerika

Kanada je po rozlohou druhou největší zemí na světě. Svou velikostí se tak blíží Evropě. Tento stát je zemí velkých vzdáleností a bohatých přírodních zdrojů. Zabírá s výjimkou Aljašky celou severní část *Anglosaské Ameriky*, hraničí pouze se Nedořčená kanadská příroda láká dobrodruhy a milovníky z celého světa.

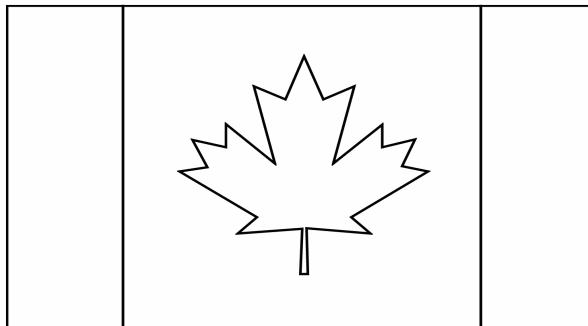
Často je označována jako **zemí javorového listu**, což dokazuje i její vlajka. Víte proč? Znáte nějaké další symboly?

Nápověda č. 3

Anglosaská Amerika je pojem souhrnně označující dva velké státy Severní Ameriky (USA, Kanada).

Cvičení: Vybarvi vlajku Kanady podle anglického návodu

The Canadian flag has got a red and white colour. A maple leaf, situated in the middle of the flag, is red and its background is white. Both stripes on the sides are as red as the maple leaf.

Vlajka Kanady

Kanada

Canada is the second largest country in the world. Its area is almost 10 million square kilometres. The population of Canada is about 35 million people.

It is divided into ten provinces and three territories: Newfoundland and Labrador, Prince Edward Island, Nova Scotia, New Brunswick, Quebec, Ontario, Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia, The Yukon Territory, The Northwest Territories and Nunavut, which is the youngest territory.

The capital is Ottawa, Ontario. Other big cities are Montréal (the largest city in Canada and the second largest French-speaking city in the world), Toronto and Vancouver.

Canada is an independent federal state as well as the constitutional monarchy, a member of the British Commonwealth of Nations. It became a British dominion in 1867.

The head of the state is the British monarch who is represented by the Governor—General.

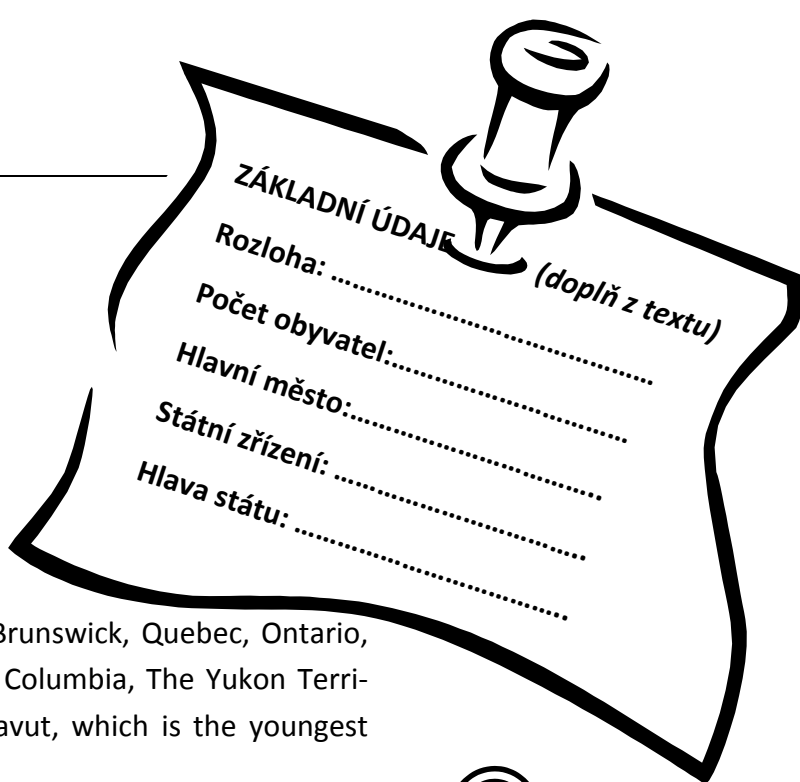
Cvičení: Jaká je správná výslovnost a co znamenají dané pojmy?

• Canada	• Capital
• The Canadian flag	• Independent federal state
• Maple leaf	• Constitutional monarchy
• Area	• The British Commonwealth of Nations
• Population	• Dominion
• Province	• Monarch
• Territory	• Governor—General

Cvičení: S použitím atlasu vyřeš:

Letadlo startuje z Prahy v 9 hodin. Do Montrealu doletí v 10 hodin tamního času. Jak dlouho trval let?

.....

Přírodní podmínky

Kanada je z velké části pokryta plochými rovinami, jež se svažují k severu a díky tomu proniká studený arktický vzduch hluboko na jih. Východní pobřeží je ovlivňováno studeným oceánským proudem. Důsledkem je dlouhodobě zmrzlá půda. Ta znemožňuje pěstování zemědělských plodin.

Severní pobřeží je mimořádně členité díky dřívějšímu působení pevninského ledovce. V nížinné části Kanady je řada jezer ledovcového původu, např. (.....) a (.....). Největší plochu zabírají (.....) ležící na hranicích s Mají značný význam pro dopravu. Mezi jezerem a jezerem leží**vodopády**.

Západní třetinu kanadského území zabírají **Kordillery** (na jihu Ameriky známé jako). Dosahují výšek až 6000 m a tvoří významnou podnebnou a dopravní překážku.

Cvičení: Zakresli všechna Velká jezera a zazač, kde přesně leží Niagarské vodopády (Umíte dané pojmy v anglickém jazyce?)

Velká jezera—satelitní snímek

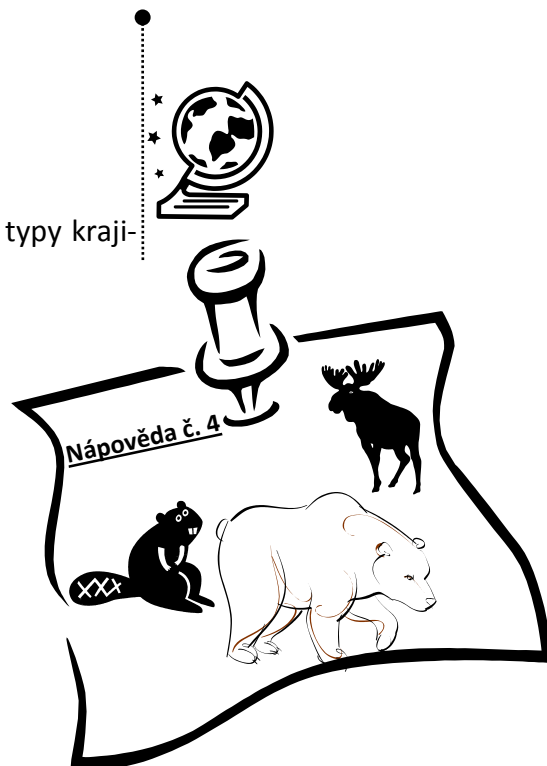

Mohli byste potkat v arktické části Kanady tučňáka? Odpověď zdůvodněte.

Cvičení: Pracuj s mapou

Najdi nejvyšší vrchol Kanady.

Jaké podnebné pásy se vyskytují na území Kanady? Popiš typy krajiny, živočichy, rostliny.

Cvičení: Zanes do mapy a vybarvi ji

- Provincie a teritoria, nejdůležitější města
- Vodstvo (oceány, moře, zálivy, řeky, jezera)
- Horstvo, nížiny, vysočiny, ostrovy, poloostrovy, NP
- Okolní státy

Historie

První lidé do Kanady přišli přes průliv z Asie už před 40 000 lety. O pár tisíciletí později se na mrazivém severu usadili tzv. the First Nations, které jsou považováni za domorodé (původní). Jedná se o **Indiány** a **Inuity (Eskymáky)**.

Víte, proč se Inuitům říká Eskymáci? Co toto označení znamená?

Znáte nějakou věc, kterou Inuité vynalezli?

Prvními Evropany, kteří kdy americký kontinent navštívili, byli pravděpodobně z Islandu a Grónska (přibližně kolem r. 1000 n. l.).

V 15. a v 16. století, v době zámořských objevů, se na území objevili a Postupně si začali činit nárok na východní území, neboť je lákal bohatý výskyt ryb a možnost obchodu z kožešinami.

Které zvíře málem doplatilo vyhynutím na módu Evropanů? Proč?

V 18. století došlo mezi kolonisty k prudkým bojům. Britové zabrali většinu francouzské půdy a vytvořili dvě kolonie. V jedné se mluvilo anglicky, v druhé francouzsky. Později se tyto kolonie spojily, vzniklo kanadské dominium, jež mělo 4 provincie (Québek, Ontario, Nové Skotsko, Nový Brunšvik). Po otevření **transkanadské železnice** začaly vznikat i nové kolonie na dalekém západě.

Kanada taková, jakou ji známe nyní, vznikla v **roce 1867**, a to spojením všech kolonií. Jednotlivé části (provincie i teritoria) si zachovaly značnou míru samosprávy. Kanada zůstala členem britského Společenství a britský monarcha je kanadským panovníkem.

V 19. století bylo při kanadské řece Yukon objeveno zlato. To odstartovalo tzv.**horečku**. Střediskem se stalo město Dawson v Britské Kolumbii.

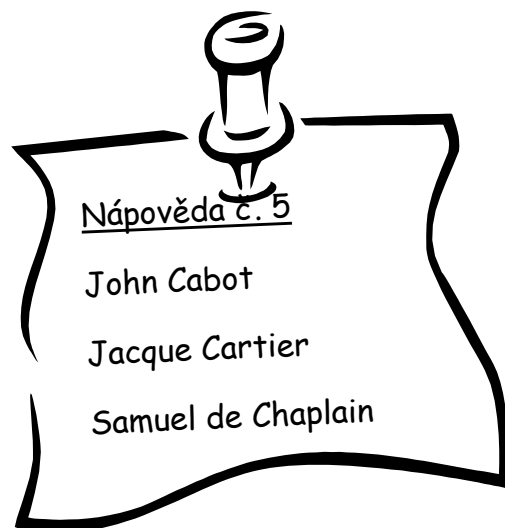
Znáte jméno současného britského panovníka?

Jaký je rozdíl mezi provincií a teritoriem?

Kdo je „Métis“?

Cvičení: Významní objevitelé Kanady

Vyhledej alespoň 3 významné osobnosti, které se přičinily o objevení Kanady. Stručně je charakterizuj. Poznámky si vytvoř v bodech.

sailor

voyage

seashore

discoverer

conquer

settle

in service

occupy

Who do you think is the most important person from the list above and why?

What would you take if you were one of them? Explain your choice.

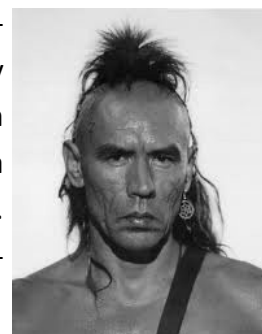

Obyvatelstvo

V posledních 350 letech se do Kanady valily proudy přistěhovalců; a to především ze starého světa— Nejprve se usídlovali ve městech na východním pobřeží, později ti odvážnější postupovali čím dál více na západ a zakládali zemědělské osady v prériích. V posledních letech se do Kanady přistěhovaly tisíce lidí. K původním obyvatelům (.....a), kteří nyní tvoří cca 2% obyvatel, tedy přibyli potomci a, ale i Němců, Holanďanů, Čechů, Asiatů a jiných.

Inuité

Huron

Proč došlo z velkého úbytku původního obyvatelstva?

Jaký typ krajiny označuje pojem „prérie“ a jak se tato krajina nazývá v Jižní Americe?

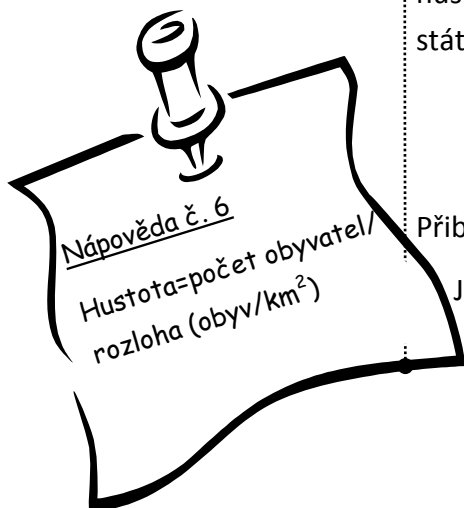
V současné době žije v Kanadě asi 35 miliónů obyvatel a stále dochází k jeho nárůstu. Dokážete vysvětlit proč?

Cvičení: hustota obyvatel

Vypočítejte co nejpřesněji hustotu zalidnění v Kanadě a porovnejte ji s hustotou zalidnění v ČR (130 obyvk/km²). Je Kanada hustě zalidněný stát?

Přibližně kolikrát by se ČR vešla do Kanady, co se týká počtu obyvatel? Jmenuj alespoň tři státy, jež se Kanadě z tohoto hlediska vyrovnají.

Většina obyvatel žije ve velkých městech. Téměř polovina lidí má Britský či Irský původ. Předci druhé poloviny přišli buď z Francie nebo jiných evropských zemí. Střediskem francouzské kultury je východní provincie—téměř 75% jeho obyvatel jsou francouzští Kanadáné.

Část obyvatel usiluje o odtržení od Kanady a vytvoření vlastního státu kulturně orientovaného na Francii. Poslední referendum proběhlo v roce 1995 a poměr hlasů by velice těsný (51:49 pro zůstání součástí Kanady).

Cvičení: migrační vlny

Zjistěte, jaké byly 3 hlavní migrační vlny do Kanady v 19. století a stručně charakterizujte důvody.

Canada is a bilingual country: **French** (about 30%) and **English** (about 60%) are both official languages. They are equal. That is why every official paper, speech, traffic sign, ... must be in both languages. Most of population is of religion.

Dopravní značka

Cvičení: Rozmístění obyvatelstva

Jaké je rozmístění obyvatelstva? Zobecni a uveď možné důvody.

V atlase vyhledej a do mapy (str. 23) zanes největší města Kanady.

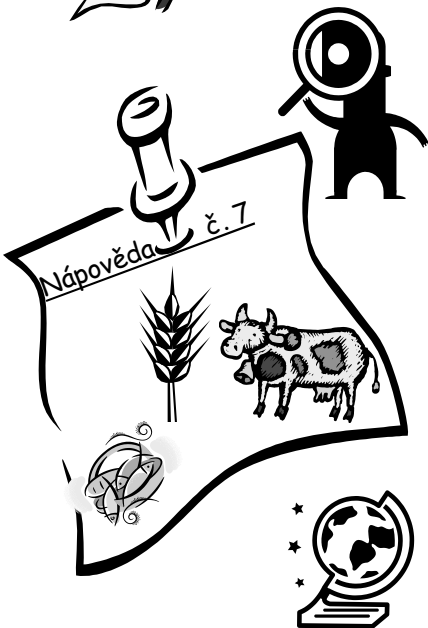

Znak provincie Québec

bilingual
official language
equal
religion

Jak můžeš vycestovat z ČR do Kanady? Co k tomu potřebuješ?

Hospodářství

Kanada patří k hospodářsky nejvyspělejšími zemím světa. Většina obyvatel pracuje ve službách, méně v průmyslu a jen 3% v zemědělství, které je vysoce mechanizované. Hospodářství se může opírat o mimořádné bohatství přírodních zdrojů—lesů, vodní energie, úrodných černozemí a nerostných surovin.

Přestože jen malá část rozlohy (5%) je vhodná pro zemědělství, stále řadíme Kanadu mezi světové obilnice. V oblastech se pěstuje hlavně a **řepka**, která se ve velkém vyváží. Na farmách se zpravidla kromě rostlinné výroby chová Důležitý je také

Specialitou Kanady je javorový cukr a sirup. Tyto produkty jsou získávány navrtáním kmenů javoru cukrového.

Cvičení: Zemědělství

Jmenuj alespoň dvě provincie, kde je úrodná černozem.

Přiřaď jednotlivé ryby k jejich anglickému ekvivalentu a oblastem lovu:

salmon	treska	Tichý oceán
pike	losos	jezero
codfish	štika	Atlantský oceán

Zhruba polovina území Kanady je pokrytá s bohatými lovišti kožšinové zvěře. **Dřevo** je v obrovské míře těženo a následně zpracováváno na řezivo, celulózu a hlavně **k výrobě papíru**. Téměř polovina světové produkce papíru pochází z Kanady.

Cvičení: Nerostné suroviny

Nerostné bohatství Kanady značně převyšuje potřeby země. Kanada drží prvenství v těžbě (důležité pro provoz atomových elektráren), a a obsazuje přední příčky v těžbě, a Naleziště surovin jsou však často v odlehlých částech země.

Která provincie zbohatla na těžbě ropy?

Průmysl se převážně soustřeďuje do oblastí a podél řeky, kde také žije většina obyvatel. Najdeme zde největší střediska země: města **Montréal** (cca 3,6 mil. obyvatel) a **Toronto** (cca 5 mil. obyvatel). Centrem na západním pobřeží je

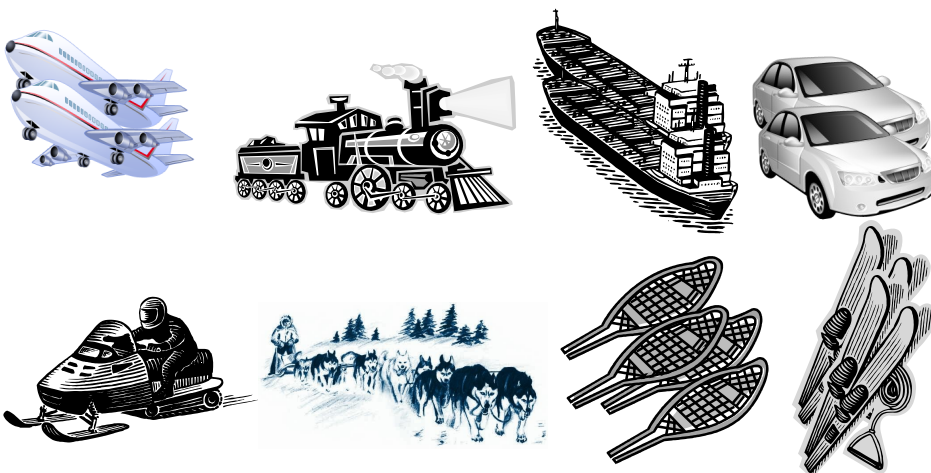
Nejrozvinutějším průmyslovým odvětvím je (výroba železničních dopravních prostředků, malých letadel i sněžných skútrů), **chemický průmysl** (zpracování ropy, výroba léků), **dřevozpracující průmysl** a **potravinářství**.

Uvedte důvody, proč se většina kanadských velkoměst a průmyslových center nachází v oblasti Velkých jezer.

Co znamená pojem G8?

Vzhledem k rozloze území má pro Kanadu mimořádný význam doprava. Většina **silnic** vede v polovině země směrem Na větší vzdálenosti je hojně využívána doprava. Suroviny a náklady se přepravují po, ale i po

Cvičení: What is this?

Which means of transport would you use if you go from the US borders to Nunavut? Is a car appropriate? Explain.

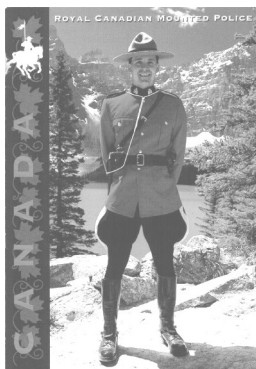
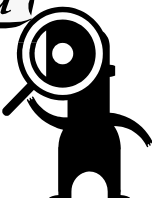
Can you briefly describe the economy of Canada?

Kanada je největším producentem potaše na světě. Víte co to je?

- economy
- agriculture
- grow
- breed
- wheat
- cattle
- fishing
- railway
- industry
- produce
- crude oil

Královská kanadská jízdni policie

Kultura a jiné zajímavosti

Canada is very often described as a „mosaic“ of world's cultures and nations, in contrast of USA's melting pot image. It means that new immigrants are expected to bring and retain their former cultures. **Multiculturalism**, which became the official policy of the country, protects the interests of all minorities and cultural groups.

Vysvětli rozdíl mezi kanadským a americkým vnímáním kulturního dědictví.

„U Velkého Otročího jezera nakoupil od Společnosti Hudsonova zálivu psy a flotila se nořila až po bory pod dalším novým nákladem sušených ryb. Kánoe i bárky sledovaly bystrý proud Mackenzie, až konečně výprava pronikla do Velké ledové pustiny. Prozkoumávali každý sebemenší přítok, který jen trochu slibně vypadal, avšak vysněné zlatonosné bahýnko jako by jim pod rukama unikalo dál a dál na sever. U Velkého jezera se začal rozprchávat jejich doprovod, voyageury zmohl děs z neprozkoumaných končin a Pevnost dobré naděje spatřila poslední a nejsrdnatější z nich, jak se shrbeně opírají do šňůr a koníčkují nazpět proti proudu, jenž je a tak ošidnou lehkostí splavil až sem.“
(Z knihy Mezi zlatokopy)

Víte, jak se jmenoval spisovatel, který na základě vlastních zkušeností ve svých dílech zachytil průběh „zlaté horečky“ v Severní Americe?

Znáte spisovatele českého původu, který emigroval do Kanady, napsal např. „Příběh inženýra lidských duší“ a byl oceněn prestižní kanadskou literární Cenou generálního guvernéra?

Cvičení: Canadian music

Who sings that songs?

1. Here I am, Heaven, Summer Of '69
2. I'm Alive, My Heart Will Go On
3. Alice, When You're Gone, Girlfriend

Cvičení: Sport

Kanada je sportovně založený národ. Díky přírodním podmínkám upřednostňují zimní sporty. Mezi nejoblíbenější patří bezesporu, kromě **curlingu, lakrosu, lední hokej**. Přiřaď k jednotlivým městům slavné kanadské kluby, které se účastní NHL.

Montréal.....	Calgary.....
Ottawa	Edmonton
Toronto	Vancouver

Co znamená NHL? Znáš nějaké české hráče, kteří zde hrají?

Kdy a ve kterém městě byla poslední olympiáda v Kanadě?

Cvičení: Spoj jednotlivé vynálezy se svými kanadskými objeviteli.

Insulin (1921)	Alexander Graham Bell
Telefon (1876)	Frederick Banting, Charles Best
Zip (1913)	Gideon Sundback

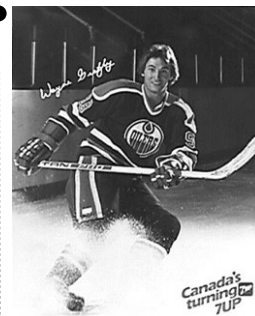
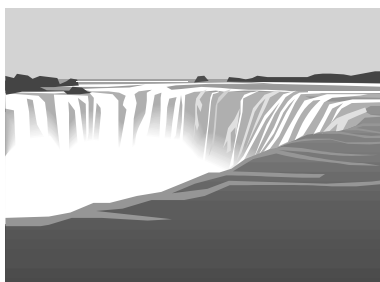

CN Tower

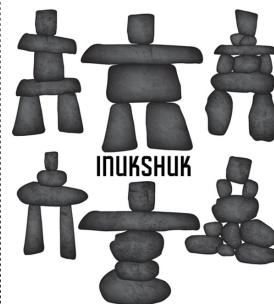
The CN Tower is a communications and observations tower in Toronto. It is the third world's tallest free-standing structure. It measures 553 metres. In 1995 the Tower was declared as one of the modern Seven Wonders of the World by the American Society of Engineers.

Cvičení: Niagarské vodopády

Najdi zajímavé informace o vodopádech

Jeden z nejslavnějších kanadských hokejistů W. Gretzky

K čemu Inuité používali inukshuk?

multiculturalism
mosaic
policy
retain
tower
wonder

Opakování

Rozhodněte, zda platí:

- A) V Kanadě jsou obrovské zásoby barevných kovů.
- B) Břehy státu omývají dva oceány.
- C) Nunavut je nejmladší teritorium.

Když budete žít na hranicích Kanady s USA, budete žít severněji nebo jižněji než v Praze?

Označ správnou odpověď:

Počet obyvatel Kanady:

- A) roste v důsledku velké porodnosti
- B) roste v důsledku přistěhovalectví
- C) klesá, protože se Kanadčané stěhují do USA

Kanadská tajga:

- A) je zásobárnou dřeva, ze kterého se vyrábí hlavně novinový papír
- B) Má velké zásoby dřeva, je však nekvalitní, proto se spaluje v tepelných elektrárnách
- C) Má velké zásoby dřeva, ale díky ochráncům přírody se vůbec netěží

Část obyvatel Québecu chce provincii odtrhnout od Kanady protože:

- A) území je velmi bohaté a musí na zbytek země doplácet
- B) Se zbytkem země územně nesouvisí
- C) Její obyvatelé mluví francouzsky, zatímco v ostatních provinciích se používá angličtina

Jaké přírodní zdroje má Kanada a jak je využívá?

Pokuste se vysvětlit výhody a problémy geografické polohy Kanady.

Co to znamená být členem Britského společenství? Které jiné státy—členy Commonwealthu—už znáš?

Které rasy tvoří kanadské obyvatelstvo?

Spoj region s jeho charakteristikou

Kanada se člení na provincie a teritoria. Přiřaďte k jednotlivým regionům Kanady uvedeným v tabulce správnou charakteristiku.

1. **Atlantský region** (Newfoundland a Labrador, Nový Brunšvik, Nové Skotsko, Ostrov Prince Edwarda)
 2. **Centrální region** (Ontario, Québec)
 3. **Prérijní region** (Manitoba, Saskatchewan, Alberta)
 4. **Pacifický region** (Britská Kolumbie)
 5. **Arktický region** (Yukon, Severozápadní teritoria, Nunavut)
-
- A) snahy o osamostatnění, velká část obyvatelstva upřednostňuje francouzštinu, 80% ekonomického výkonu Kanady
 - B) rybolov, chov skotu, pěstování brambor, záliv Fundy (jeden z nejvyšších přílivů na světě), doprava po řece Sv. Vavřince
 - C) netěžené zásoby surovin z důvodu nízkých teplot, chov kožešinové zvěře, nejvyšší podíl původních obyvatel
 - D) oblast je izolována od ostatních regionů pohořím, řada národních parků, vede tu transkanadská železnice a dálnice
 - E) prémie, obilniny, těžba nerostných surovin, hokejové kluby Calgary Flames, Edmonton Oilers.

Slovníček

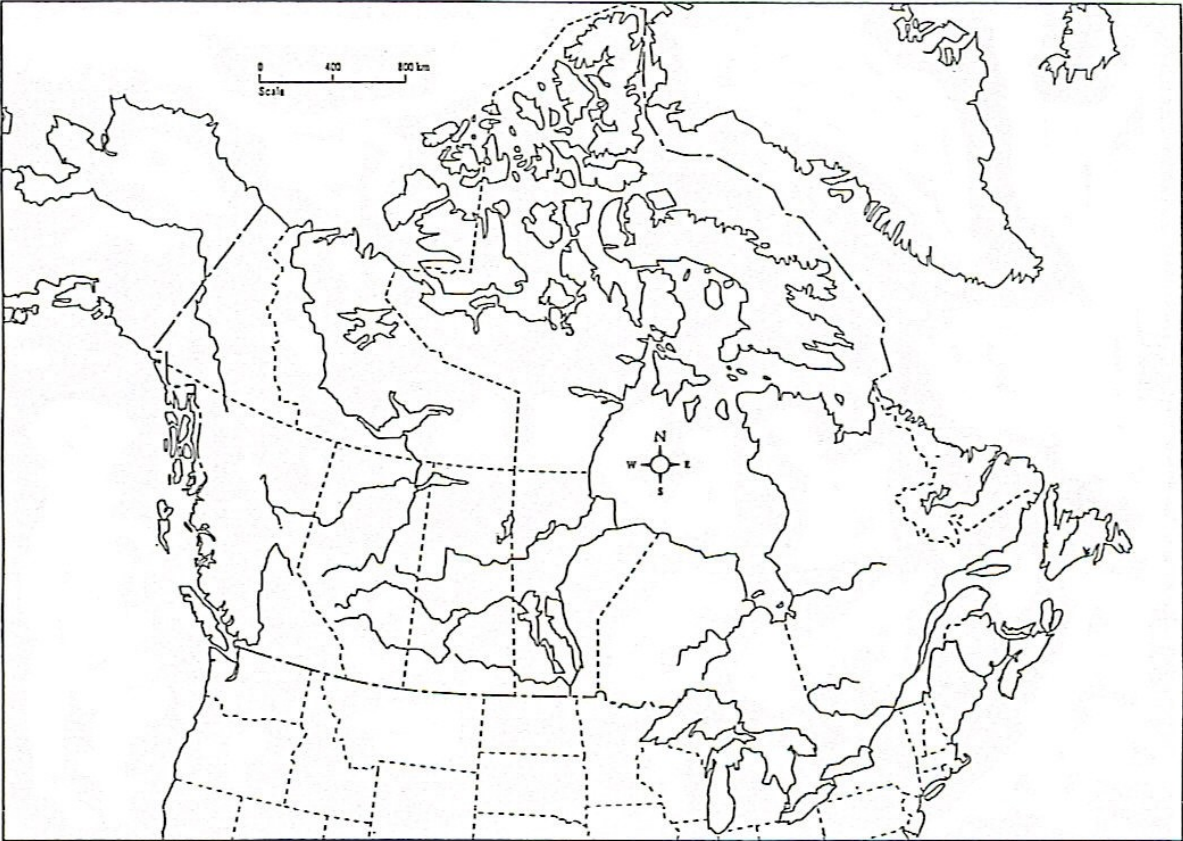
agriculture	'ægrɪ, kʌltʃər	zemědělství
bear	beə (r)	medvěd
bilingual	baɪ'lɪŋgwəl	dojjazyčný
breed	bri:d	chovat
Canada	'kænədə	Kanada
Canadian flag	kə'neɪdiən flæg	kanadská vlajka
capital	'kæpɪt(ə)l	hlavní město
cattle	'kæt(ə)l	dobytek
conquer	'kɒŋkər	podrobit si
constitutional monarchy	'kɒnstɪ'tju:ʃ(ə)nəl 'mɒnə(r)ki	konstituční monarchie
crude oil	'kru:d ɔɪl	ropa
discoverer	dɪ'skʌvərə	objevitel
dominion	də'mɪnjən	dominium
economy	i'kɒnəmi	hospodářství
equal	'i:kwəl	rovný, rovnocenný
falls	fɔ:lz	vodopády
federal state	'fed(ə)rəl steɪt	federativní stát
fishing	'fɪʃɪŋ	rybaření
grow	grəʊ	pěstovat
Governor—General	'gʌvə(r)nə 'dʒen(ə)rəl	generální guvernér
independent	,ɪndɪ'pendənt	nezávislý
industry	'ɪndəstri	průmysl
in service	ɪn 'sɜ:(r)vɪs	ve službách
mine	maɪn	těžít

maple leaf	'meɪp(ə)l li:f	javorový list
monarch	'mɒnə(r)k	panovník
mosaic	məʊ'zeɪk	mozaika
Mt (mountain)	mɑʊnt ('mɑʊntɪn)	hora
multiculturalism	ˌmʌltɪ'kʌltʃərəˌlɪz(ə)	multikulturalismus
occupy	'ɒkjʊpaɪ	zabrat (území)
official language	ə'fɪʃ(ə)l 'læŋgwɪdʒ	úřední jazyk
policy	'pɒləsi	politika
population	ˌpɒpjʊ'leɪʃ(ə)n	obyvatelstvo
produce	prə'dju:s	produkovat, vyrábět
province	'prɒvɪns	provincie
railway	'reɪlweɪ	železnice
religion	rɪ'lɪdʒ(ə)n	náboženství
retain	rɪ'teɪn	ponechat si, zajistit
sailor	'seɪlə(r)	námořník
seashore	'si:ʃɔ:	pobřeží
settle	'set(ə)l	založit, usadit se
slave	slɛɪv	otrok
territory	'terət(ə)ri	teritorium
tower	'taʊə(r)	věž
voyage	'vɔɪdʒ	cesta, cestovat
wheat	wi:t	pšenice
wonder	'wʌndə	div

Výslovnost vybraných místopisných pojmů

(Lake) Erie	'iri
(Lake) Huron	'hʊrən
(Lake) Michigan	'mɪʃɪgən
(Lake) Superior	sʊ'piəriə
Alberta	æ'l'bɜrtə
British Columbia	ˌbrɪtɪʃ kə'lʌmbiə
Canada	'kænədə
Great Bear Lake	'greɪt 'beə (r) leɪk
Great Slave Lake	'greɪt 'sleɪv leɪk
Manitoba	ˌmæni'tɔʊbə
Montréal	ˌmɒntri:'ɒl
Mt. Logan	mɑʊnt 'lɒgən
New Brunswick	'nju: 'brʌnʃwɪk
Niagara Falls	naɪ'ægrə fɔ:lz
Nova Scotia	'nəʊvə 'skɔʊʃə
Nunavut	'nu:nə,vʊt
Ontario	ɒn'tɛəriəʊ
Vancouver	væŋ'ku:vər
Ottawa	'ɒtəwə /'ɒtəwɑ
Labrador	læbrə'dɔr
Newfoundland	nju:fʊnd'lænd
Prince Edward Island	pɪns edwəd 'aɪlənd
Quebec	ki'bɛk
Saskatchewan	sə'skætʃəwən/ sə'skætʃə,wɑ:n
the Arctic Ocean	'ɑ:(r)ktɪk 'əʊʃ(ə)n
the Atlantic Ocean	ət,læntɪk 'əʊʃ(ə)n
the Baffin Bay	'bɒfɪn beɪ
the Beaufort Sea	bɔ: fɔrt si:
the Hudson Bay	'hʌdsən beɪ
the Labrador Sea	læbrə'dɔr si:
the Mackenzie river	mæ'kɛnʒi: 'rɪvə
The Northwest Territories	ˌnɔ:(r)θ'west 'terət(ə)ri:z
the Pacific Ocean	pə'sɪfɪk 'əʊʃ(ə)n
the St. Lawrence river	seɪnt 'lɔ:rəns 'rɪvə
the Yukon river	'ju:kən 'rɪvə
The Yukon Territory	'ju:kən 'terət(ə)ri
Toronto	tə'rɒntəʊ /'trɒnəs (locally)

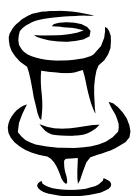
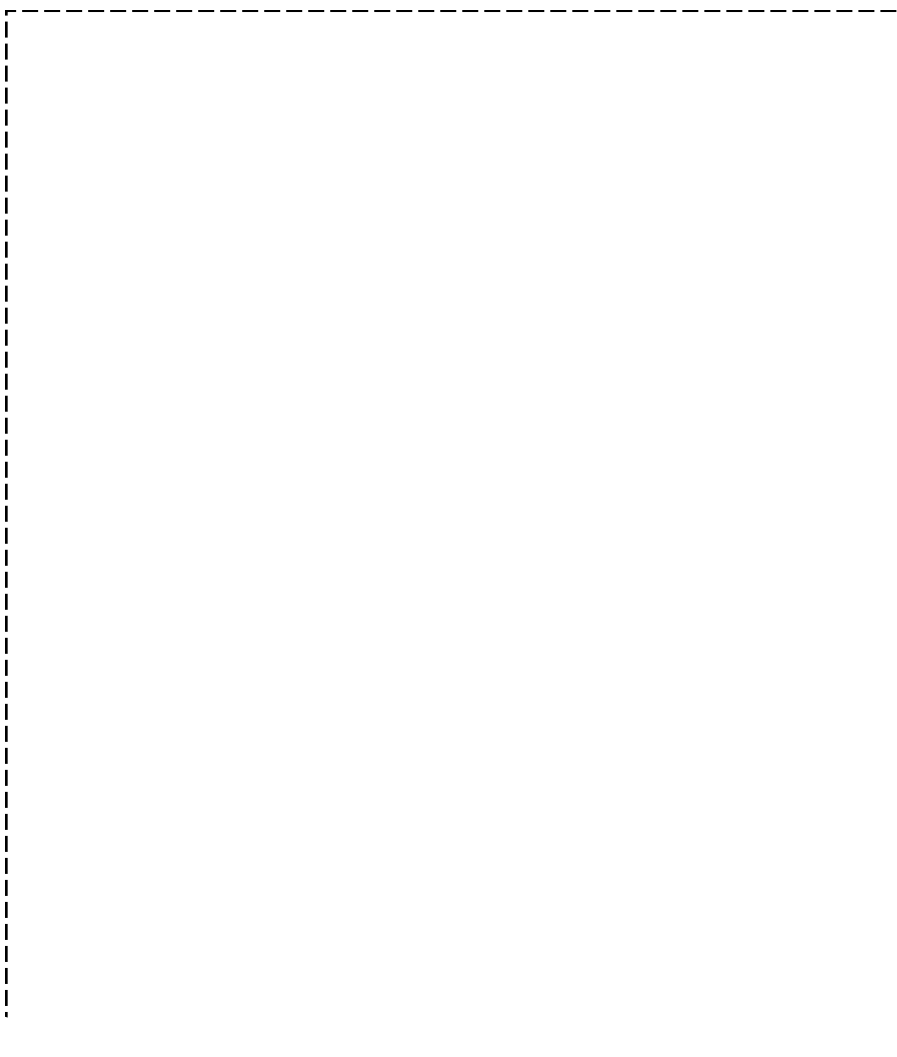

Tak se ukaž...

Cvičení: Ukaž své schopnosti a vědomosti

Do vyznačeného rámečku se pokus barevně zakreslit mapu Kanady co nejpřesněji, jak si ji pamatuješ (bez nahlédnutí do atlasů).

Nápověda poslední

Otevři mysl a uč se novým věcem,
nikdy nevíš, kdy se ti co může hodit.

Hodně úspěchů v dalším studiu!

Cvičení: Když se řekne Kanada

Vytvoř poster, který bude obsahovat všechno, co tě napadne, když se řekne Kanada. Neboj se použít fantazii a výtvarného ducha.

Vzdělání není pouhým nashromážděním jednotlivých vědomostí, jako není těstem mouka, voda, sůl, kvasnice atd. dohromady naházené.

T.G. Masaryk

Poznámky

A large, vertically oriented rectangular area designed for writing notes. It features a decorative border with rounded corners and a vertical dotted line on the left side. The interior of the area is filled with horizontal lines, providing a guide for writing. The top and bottom corners of the area are rounded, and there are decorative scroll-like elements at the top and bottom left corners.

A large, vertically oriented scroll-like frame with decorative curved ends at the top and bottom. The interior of the scroll is filled with 18 horizontal lines, providing a space for writing.

Země javorového listu

METODICKÁ PŘÍRUČKA UČITELE
K ČESKO-ANGLICKÉ
PRACOVNÍ UČEBNICI ZEMĚPISU

Správné odpovědi a řešení úkolů

Slovo autora

Milé děti,

právě jste otevřely metodickou příručku k pracovní učebnici zeměpisu, která vás zasvětila do tajemství poznání cizích zemí, konkrétně Kanady. Učebnice zahrnuje nejen problémově koncipované otázky a úkoly, které jsou zaměřené na vyhledávání, třídění informací a následné zjišťování vztahů mezi jednotlivými údaji, ale také náměty, jak s jednotlivými fakty pracovat a správně odpovědi.

Tato učebnice vás provede i napříč předměty. Velký důraz je kladen na provázání učiva především s anglickým jazykem. Dále obsahuje doporučení, jaké aktivizační metody je možné použít, aby došlo k nabuzení žáka, ozvláštňení hodiny i k prohloubení daného tématu.

Jana Krejčí

P.S. Indicie č. 0: Vysvětlení grafických symbolů

Prostuduj

Zamysli se

Pracuj s mapou

Klíčové pojmy

O bsah

<i>Co si myslíme, že víme...aneb oživení znalostí trochu jinak.....</i>	<i>4</i>
<i>Úvod.....</i>	<i>6</i>
<i>Přírodní podmínky.....</i>	<i>8</i>
<i>Historie.....</i>	<i>10</i>
<i>Obyvatelstvo.....</i>	<i>12</i>
<i>Hospodářství.....</i>	<i>14</i>
<i>Kultura a jiné zajímavosti</i>	<i>16</i>
<i>Opakování.....</i>	<i>18</i>
<i>Slovníček.....</i>	<i>20</i>
<i>Výslovnost vybraných pojmů.....</i>	<i>22</i>
<i>Tak se ukaž.....</i>	<i>24</i>
<i>Poznámky.....</i>	<i>26</i>
<i>Seznam užitečné literatury a internetových zdrojů</i>	<i>28</i>

Neučíme se pro školu, ale pro život.

A.L. Seneca

Co si myslíme, že víme...aneb oživení znalostí trochu jinak

Cvičení: Vytvoř si svou myšlenkovou mapu

Do vyznačeného rámečku se pokus zakreslit mapu Kanady co nejpřesněji, jak si ji pamatuješ ty (bez nahlédnutí do atlasů).

- Pro představu o tom, jaké mají žáci znalosti
- Motivační charakter
- Stejně zadání dostanou na konci učebnice a sami mohou porovnat, kolik si z hodin odnesli, zároveň tato myšlenková mapa slouží pro sebereflexi učitele, kolik žáky naučil

MEZIPŘEDMĚTOVÉ VZTAHY:

Př—rostlinstvo, živočišstvo

D—historie osídlování

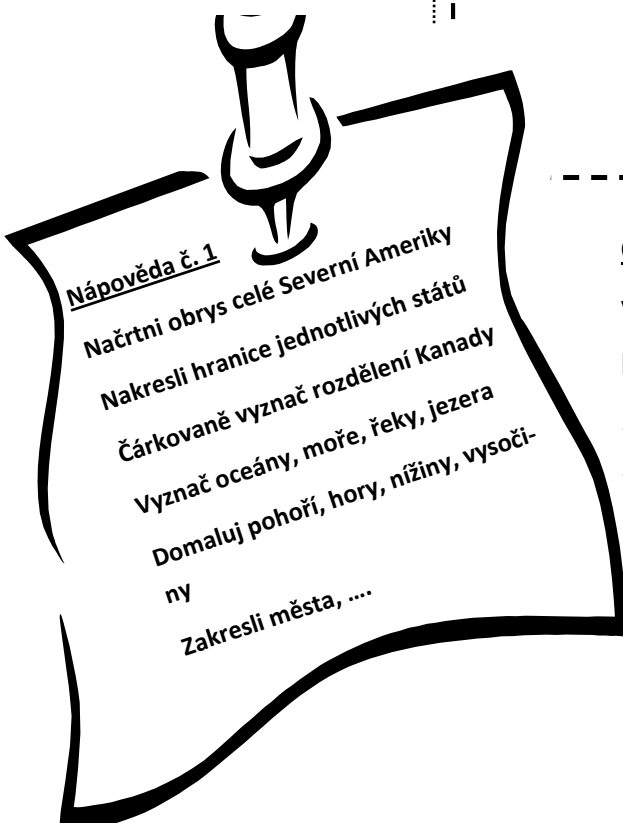
Ov—druhy státního zřízení

Čj—ukázky z literatury, správné psaní místopisných pojmů

M— výpočty vzdáleností, posuny časových pásem

Vv—abstrakce

Aj—slovní zásoba, základní gramatika

Cvičení: Burza nápadů aneb slovní zásoba v AJ

Vymysli co nejvíce anglických slovíček, která by ti mohla pomoci při porozumění a učení se Kanady.

Pomocí brainstormingu s dětmi projděte základní slovní zásobu, která bude nápomocná při výuce

Aktivizace znalostí

Cvičení určeno pro zopakování světových stran a orientaci na mapě/globusu.

Opakování ze 6. ročníku

Cvičení: Dopln chybějící údaje v textu

Amerika je **druhý** největší kontinent (po **Eurasi**). Skládá se ze tří oblastí: **Severní** Ameriky, **Střední** Ameriky a **Jižní** Ameriky, které jsou sice spojené, ale liší se přírodními podmínkami i obyvatelstvem a kulturou.

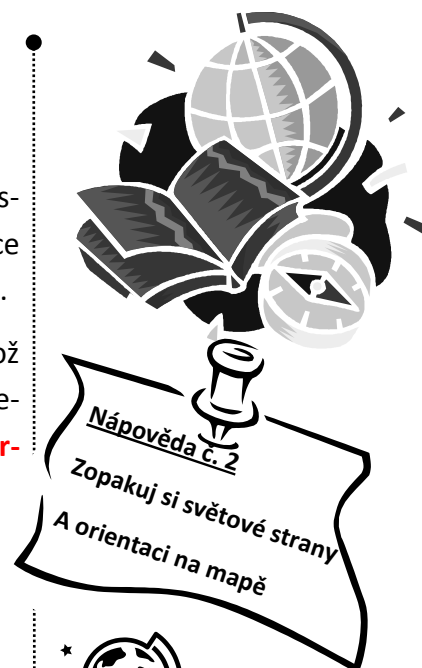
Severní Amerika se rozprostírá na **západ** od nultého poledníku, což znamená, že má **západní** zeměpisnou **délku**. Od rovníku bychom Severní Ameriku hledali na **severu**, což znamená, že jí připisujeme **severní** zeměpisnou **šířku**.

S atlasem v ruce si připomeň [Odkazovat na hodiny D, Ov, Př](#)

- Podnebné pásy v závislosti na zeměpisné šířce
- Druhy krajiny, rostlinstva a živočišstva
- Druhy státního zřízení
- Povrch Ameriky (vodstvo, horstvo, nížiny, vysočiny, ...)
- Historii osídlování, obyvatelstvo a jazyky v Americe

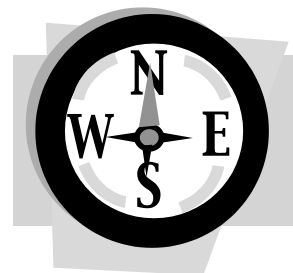
Cvičení: Diskutujte o prázdných místech v tabulce:

Přírodní krajina	Podnebný pás	Charakter podnebí	Rostlinstvo	Živočišstvo
Tropický deštný les		Trvale vysoké teploty, vlhko		Opice, ptáci, ...
Savana				
Pouště	tropický	Trvalé sucho		
Tvrdo listé subtropické lesy				
Stepi, lesostepi			traviny	
Listnaté a smíšené lesy				Vysoká zvěř, ...
Jehličnaté lesy, tajga		Střídání čtyř ročních období		
Tundra	subpolární		Lišejníky, mechy, ...	
Polární oblasti				

AJ: projít světové strany, předložky místa (on, at, in, off, over), vazba There is/are

V čem je tento kompas jiný?

Pravidla diskuze:

Mluví vždy jen jeden.

Zákaz posměšků, kritiky a jiných reakcí.

Důležitá je pozitivní atmosféra ve třídě.

Použít Google Maps

(Satelitní mapa Kanady)

Úvod

„Západně od Hudsonova zálivu je oblast největších lesů Severní Ameriky. Táhnou se na západ v pruhu širokém až 2000 km. V ledových dobách bylo celé toto území pokryto ledovcem, který vytvořil nesčíselné prohlubně jezer a celou krajinu zbrousil v jednotvárnou plošinu. V jezerech se zklidňují říční toky, které stupně mezi jezery překonávají peřejemi a vodopády.“

Podle A. Obermanna Amerika

Kanada je po **Rusku** rozlohou druhou největší zemí na světě. Svou velikostí se tak blíží Evropě. Tento stát je zemí velkých vzdáleností a bohatých přírodních zdrojů. Zabírá s výjimkou Aljašky celou severní část *Anglosaské Ameriky*, hraničí pouze se **Spojenými státy**. Nedotčená kanadská příroda láká dobrodruhy a milovníky z celého světa.

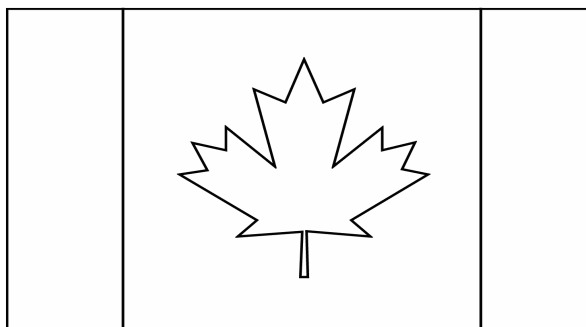
Často je označována jako **zemí javorového listu**, což dokazuje i její vlajka. Víte proč? Znáte nějaké další symboly?

Protože se zde hojně vyskytuje javor (javor cukrový), z jehož mízy se vyrábí javorový sirup, národní strom

Symboly: vlajka, hymna, igloo, kajak, harpuna, bobr, kanadská husa, los, medvěd Grizzly, inukshuk, hokej, lakros, tartan (látka na kilty-skotské sukně), ...

Cvičení: Vybarvi vlajku Kanady podle anglického návodu

The Canadian flag has got a red and white colour. A maple leaf, situated in the middle of the flag, is red and its background is white. Both stripes on the sides are as red as the maple leaf.

Vlajka Kanady

Nápověda č. 3

Anglosaská Amerika je pojem souhrnně označující dva velké státy Severní Ameriky (USA, Kanada).

Cvičení na porozumění textu

Pustit hymnu z **YouTube** (viz odkaz č. 1 na str. 27)

Kanada

Čtení textu v tichosti (dát dětem cca 5 min),

poté společně kontrolovat

Canada is the second largest country in the world. Its area is almost **10 million square kilometres**. The population of Canada is about **35 million people**.

It is divided into ten provinces and three territories: Newfoundland and Labrador, Prince Edward Island, Nova Scotia, New Brunswick, Quebec, Ontario, Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia, The Yukon Territory, The Northwest Territories and Nunavut, which is the youngest territory.

The capital is **Ottawa**, Ontario. Other big cities are Montréal (the largest city in Canada and the second largest French-speaking city in the world), Toronto and Vancouver.

Canada is an **independent federal state** as well as the **constitutional monarchy**, a member of the British Commonwealth of Nations. It became a British dominion in 1867.

The head of the state is the **British monarch Queen Elizabeth II** who is represented by the Governor—General.

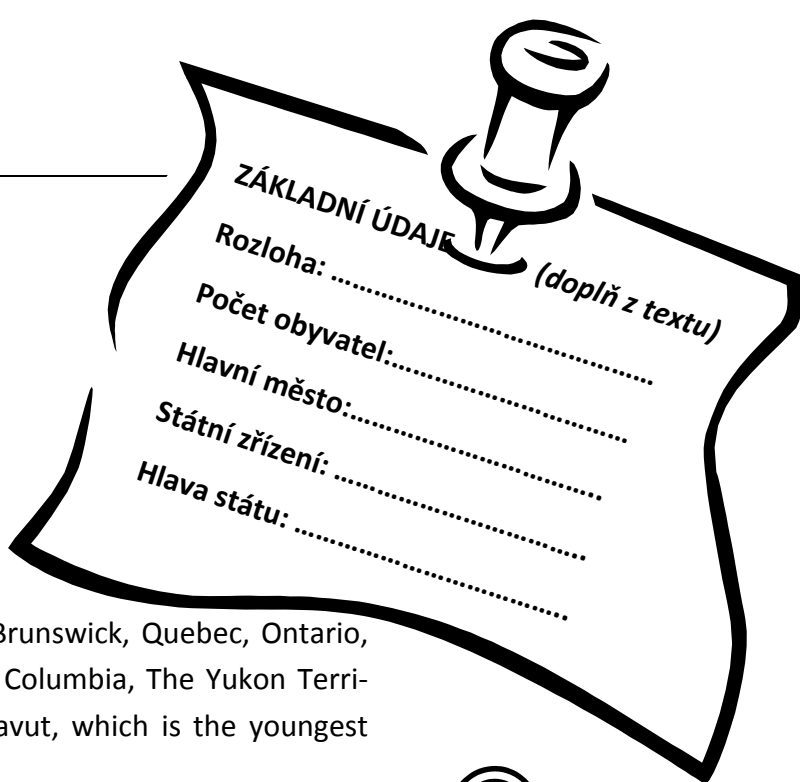
Cvičení: Jaká je správná výslovnost a co znamenají dané pojmy?

• Canada	• Capital
• The Canadian flag	• Independent federal state
• Maple leaf	• Constitutional monarchy
• Area	• The British Commonwealth of Nations
• Population	• Dominion
• Province	• Monarch
• Territory	• Governor—General

Cvičení: S použitím atlasu vyřeš: [Poukázat na časová pásma](#)

Letadlo startuje z Prahy v 9 hodin. Do Montrealu doletí v 10 hodin tamního času. Jak dlouho trval let?

.....7 h.....

[Diskuze na slovní zásobu,](#)
[odkázat na slovníček \(str. 20\)](#)

[Google Earth](#)

[Ukázat vzdušné vzdálenosti](#)

Upozornit na anglické názvy
Připomenout pravidla členů
Jezera, vodopády bez členu

Přírodní podmínky

Kanada je z velké části pokryta plochými rovinami, jež se svažují k severu a díky tomu proniká studený arktický vzduch hluboko na jih. Východní pobřeží je ovlivňováno studeným **Labradorským** oceánským proudem. Důsledkem je dlouhodobě zmrzlá půda. Ta znemožňuje pěstování zemědělských plodin.

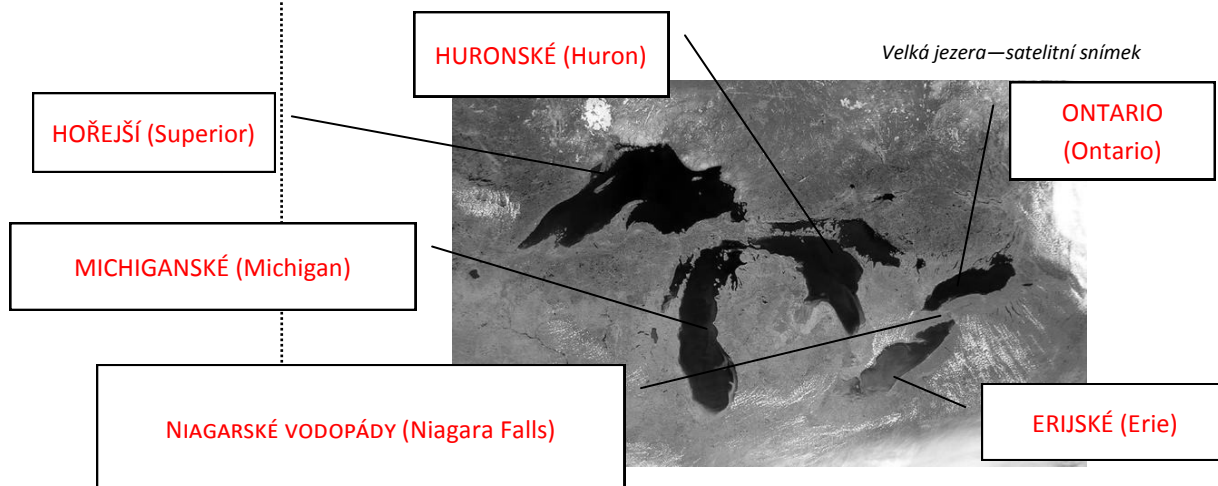
Severní pobřeží je mimořádně členité díky dřívějšímu působení pevninského ledovce. V nížinné části Kanady je řada jezer ledovcového původu, např. **Velké Otročí (Great Slave Lake)** a **Velké Medvědí jezero (Great Bear Lake)**. Největší plochu zabírají **Velká jezera (the Great Lakes)** ležící na hranicích s **USA**. Mají značný význam pro dopravu. Mezi **Erijským** jezerem a jezerem **Ontario** leží **Niagarské vodopády**.

Západní třetinu kanadského území zabírají **Kordillery** (na jihu Ameriky známé jako **Andy**). Dosahují výšek až 6000 m a tvoří významnou podnebnou a dopravní překážku.

Cvičení: Zakresli všechna Velká jezera a zazač, kde přesně leží Niagarské vodopády (Umíte dané pojmy v anglickém jazyce?)

Procvičovat výslovnost, odkazovat na slovníček

Mohli byste potkat v arktické části Kanady tučňáka? Odpověď zdůvodněte. **Ne, vyskytuje se jen na Antarktidě**

[Ukázat na Google Maps/Earth](#)

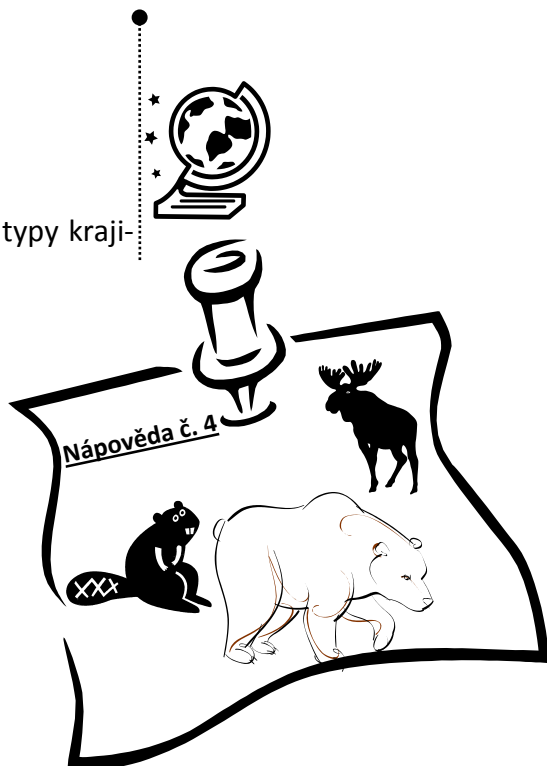
Cvičení: Pracuj s mapou

Najdi nejvyšší vrchol Kanady.**Mt. Logan (5951m)**.....

Jaké podnebné pásy se vyskytují na území Kanady? Popiš typy krajiny, živočichy, rostliny.

Sever—velmi chladné a suché arktické klima, tundra (až k Hudsonovu zálivu), mechy, lišejníky, mrož, tuleň, velryby, polární medvěd, liška, vlk ...

Zbytek území—mírný podnebný pás, tajga (boreální, jehličnaté lesy, grizzly, sobi, losi, hlodavci); J, JV—listnaté lesy, zemědělsky využívané prairie (obilí, zajíc, sysel, tetřev, bizon, ptáci)

Cvičení: Zanes do mapy a vybarvi ji

- Provincie a teritoria, nejdůležitější města
- Vodstvo (oceány, moře, zálivy, řeky, jezera)
- Horstvo, nížiny, vysočiny, ostrovy, poloostrovy, NP
- Okolní státy

Dát dětem za DÚ, ať na to mají klid, pak zkontrolovat (možno oznámkovat—motivační charakter)

„Eskymák“ používali Indiáni pro Inuity a znamená „jedlíci syrového masa“. Od Indiánů převzali název Francouzi a od nich ostatní běloši. Toto označení je pro ně hanlivé.

Členy v AJ—tituly

Doplňková kapitola

Historie

První lidé do Kanady přišli přes **Beringův průliv** z Asie už před 40 000 lety. O pár tisíciletí později se na mrazivém severu usadili tzv. the First Nations, které jsou považovány za domorodé (původní). Jedná se o **Indiány a Inuity (Eskymáky)**.

Víte, proč se Inuitům říká Eskymáci? Co toto označení znamená?

Znáte nějakou věc, kterou Inuité vynalezli? **Harpuna, kajak, iglú.**

[Možno ukázat obrázky z Internetu](#)

Prvními Evropany, kteří kdy americký kontinent navštívili, byli pravděpodobně **Vikingové** z Islandu a Grónska (přibližně kolem r. 1000 n. l.).

V 15. a v 16. století, v době zámořských objevů, se na území objevili **Francouzi a Britové**. Postupně si začali činit nárok na východní území, neboť je lákal bohatý výskyt ryb a možnost obchodu z kožešinami.

Které zvíře málem doplatilo vyhynutím na módu Evropanů? Proč?

Bobr, loven pro kožešinu na klobouky

V 18. století došlo mezi kolonisty k prudkým bojům. Britové zabrali většinu francouzské půdy a vytvořili dvě kolonie. V jedné se mluvilo anglicky, v druhé francouzsky. Později se tyto kolonie spojily, vzniklo kanadské dominium, jež mělo 4 provincie (Québek, Ontario, Nové Skotsko, Nový Brunšvik). Po otevření transkanadské železnice začaly vznikat i nové kolonie na dalekém západě.

Kanada taková, jakou ji známe nyní, vznikla v **roce 1867**, a to spojením všech kolonií. Jednotlivé části (provincie i teritoria) si zachovaly značnou míru samosprávy. Kanada zůstala členem britského Společenství a britský monarcha je kanadským panovníkem.

V 19. století bylo při kanadské řece Yukon objeveno zlato. To odstartovalo tzv. **Zlatou horečku**. Střediskem se stalo město Dawson v Britské Kolumbii.

Znáte jméno současného britského panovníka?

Královna Alžběta II.

Jaký je rozdíl mezi provincií a teritoriem?

Queen Elizabeth II

Provincie má vyšší míru autonomie než teritorium

Kdo je „Métis“? **Míšenec bělocha (většinou francouzského původu) a Indiána**

Cvičení: Významní objevitelé Kanady

Vyhledej alespoň 3 významné osobnosti, které se přičinily o objevení Kanady. Stručně je charakterizuj. Poznámky si vytvoř v bodech.

John Cabot (1450 - asi 1499)

- italský námořník a objevitel v anglických službách
- doufal, že najde západní cestu do Číny (1497 přistál v Novém Skotsku)
- politický význam jeho cest tkví v tom, že se na nich zakládal nárok anglické koruny na Severní Ameriku

Jacques Cartier (1491-1557)

- námořní kapitán a objevitel ve službách Francie
- Prvně myslel, že našel jinou cestu do Orientu
- tři cesty podél kanadského pobřeží, obchod s Indiány (kožešiny), zabral území pro Francouze

Samuel de Champlain (asi 1567—1635)

- francouzský geograf, kartograf, diplomat a cestovatel
- prozkoumal přilehlé oblasti Severní Ameriky, zakládal první francouzské kolonie: Akádii (Nové Skotsko), Québec
- založil město Québec roku 1608 a byl jeho starostou až do konce svého života
- nazýván *Otcem Nové Francie*, jejímž prvním guvernérem byl od roku

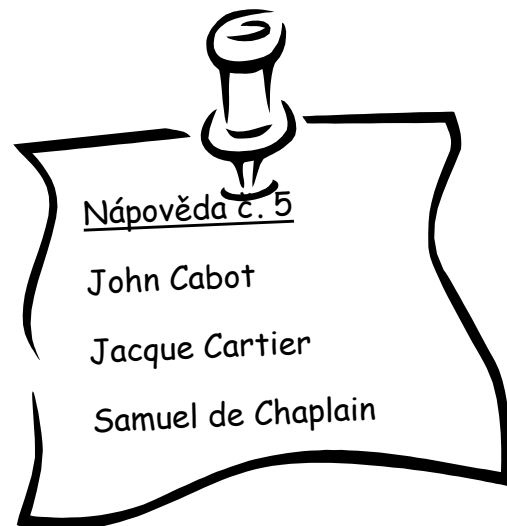
[Stručná historie Kanady v angličtině \(viz str. 27\)](#)

YouTube: [A brief History of Canada \(1:26 min\)](#)

<http://www.youtube.com/watch?v=ksYSCWpFKBo&feature=related>

YouTube: [History of Canada \(8 min\) \(lehce srozumitelné\)](#)

http://www.youtube.com/watch?v=c_dr0ZVRvR0&feature=related

Zadat jako DÚ nebo pustit video na YouTube.

sailor

voyage

seashore

discoverer

conquer

settle

in service

occupy

[Mluvní cvičení v AJ](#)

Nepřerušovat

Chyby zaznamenávat/
pamatovat si

Oprava po ukončení
řeči

Positivně podporovat,
nekritizovat

Podpora kritického
myšlení a propojování
souvislostí

Who do you think is the most important person from the list above and why?

What would you take if you were one of them? Explain your choice.

[Možnost DÚ/ referátu](#)

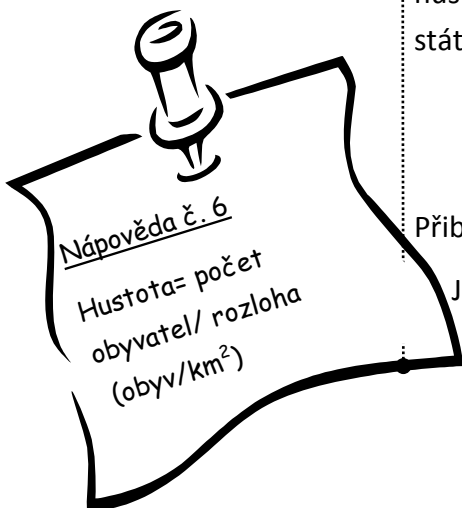
Indiánské kmeny v
Kanadě

Úbytek původního obyvatelstva:

- vyvražďováno přistěhovalci
- nebyli odolní vůči evropským nemocem
- Povinná asimilace/ rezervace

[Pravidla disk. kroužku](#)

- Děti si sesednou do kroužku
- Mluví jen ten, kdo má křídlo
- Nekritizujeme!
- Pouze usměrňujeme tok diskuze

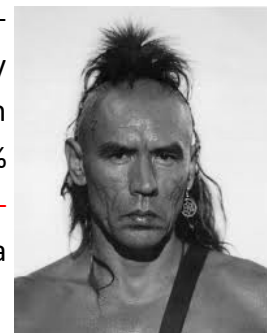
Obyvatelstvo

V posledních 350 letech se do Kanady valily proudy přistěhovalců; a to především ze starého světa—**Evropy**. Nejprve se usídlovali ve městech na východním pobřeží, později ti odvážnější postupovali

čím dál více na západ a zakládali zemědělské osady v prériích. V posledních letech se do Kanady přistěhovaly tisíce lidí. K původním obyvatelům (**Inuitům** a **Indiánům**), kteří nyní tvoří cca 2% obyvatel, tedy přibylí potomci **Francouzů** a **Angličanů**, ale i Němců, Holanďanů, Čechů, Asiátů a jiných.

Inuité

Huron

[Rozvinout diskuzní kroužek](#)

Proč došlo z velkémú úbytku původního obyvatelstva?

Jaký typ krajiny označuje pojem „prérie“ a jak se tato krajina nazývá v Jižní Americe? Prérie (SA) = stepi = pampy (JA)

[Údaje o počtu obyvatel, hustotě z r. 2012](#)

V současné době žije v Kanadě asi 35 miliónů obyvatel a stále dochází k jeho nárůstu. Dokážete vysvětlit proč? Díky imigraci (cca 200 000 lidí/rok)

[Odkázat na zadní přehled v atlase/ Internet](#)

Cvičení: hustota obyvatel

[Možno jako DÚ](#)

Vypočítejte co nejpřesněji hustotu zalidnění v Kanadě a porovnejte ji s hustotou zalidnění v ČR (130 obyv/km²). Je Kanada hustě zalidněný stát?

Kanada—3,34 obyv/km² (8. nejmenší hustota na světě, 186. největší)

Austrálie—2,92 obyv/km², USA—32,19 obyv/km², VB—253 obyv/km²

Přibližně kolikrát by se ČR vešla do Kanady, co se týká počtu obyvatel?

Jmenuj alespoň tři státy, jež se Kanadě z tohoto hlediska vyrovnají.

Cca 3x, Alžírsko (37mil.), Polsko(38 mil.), Uganda (34 mil.)

Většina obyvatel žije ve velkých městech. Téměř polovina lidí má Britský či Irský původ. Předci druhé poloviny přišli buď z Francie nebo jiných evropských zemí. Střediskem francouzské kultury je východní provincie **Québek**—téměř 75% jeho obyvatel jsou francouzští Kanadáné.

Část obyvatel Québecu usiluje o odtržení od Kanady a vytvoření vlastního státu kulturně orientovaného na Francii. Poslední referendum proběhlo v roce 1995 a poměr hlasů by velice těsný (51:49% pro zůstání součástí Kanady).

Cvičení: migrační vlny Uložit jako DÚ

Zjistěte, jaké byly 3 hlavní migrační vlny do Kanady v 19. století a stručně charakterizujte důvody.

1. **Přistěhovalci z Irska**—hladomor v Irsku z nedostatku brambor ve 40. letech 19. stol
2. **Přistěhovalci z USA**—černí otroci—po zakázání otroctví ve 30. letech, občanská válka, až v Kanadě byli otroci považováni za svobodné a mohli začít nový život
3. **Přistěhovalci z Číny**—80. léta—stavba transkontinentální železnice

Canada is a bilingual country: **French** (about 30%) and **English** (about 60%) are both official languages. They are equal. That is why every official paper, speech, traffic sign, ... must be in both languages. Most of population is of **Christian** religion.

Dopravní značka

Cvičení: Rozmístění obyvatelstva Rozvoj kritického myšlení v souvislostech

Jaké je rozmístění obyvatelstva? Zobecni a uveď možné důvody.

- Většina obyvatelstva (cca 3/4) žije ve velkých městech při hranicích s USA
- Velká část je soustředěna kolem Velkých jezer—průmyslové centrum
- Rozsáhlé oblasti na severu jsou liduprázdné, menší část obyvatelstva hospodářství na izolovaných farmách
- Díky příznivým přírodním podmínkám

V atlase vyhledej a do mapy (str. 23) zanes největší města Kanady.

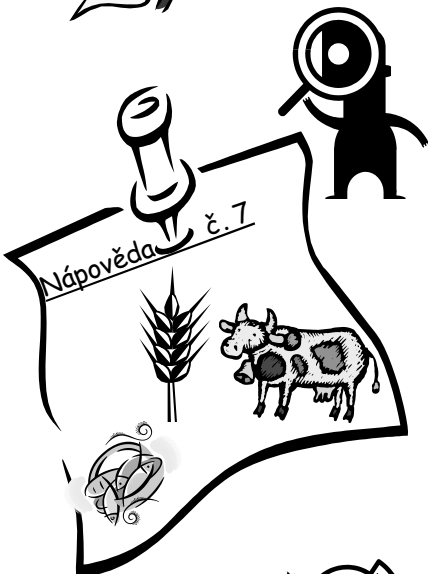
Znak provincie Québec

bilingual
official language
equal
religion

Použit Google Earth—satelitní snímky v noci

Odkázat na
dvojjazyčný
slovník

Jak můžeš vycestovat z
ČR do Kanady? Co k tomu
potřebuješ?

vízum

Diskuze o vlastních zkušenostech
s cestováním

Google maps/ Google
Earth—ukázat plochu
lesů

Hospodářství

Kanada patří k hospodářsky nejvyspělejším zemím světa. Většina obyvatel pracuje ve službách, méně v průmyslu a jen 3% v zemědělství, které je vysoce mechanizované. Hospodářství se může opírat o mimořádné bohatství přírodních zdrojů—lesů, vodní energie, úrodných černozemí a nerostných surovin.

Přestože jen malá část rozlohy (5%) je vhodná pro zemědělství, stále řadíme Kanadu mezi světové obilnice. V **prérijních** oblastech se pěstuje hlavně **pšenice** a **řepka**, která se ve velkém vyváží. Na farmách se zpravidla kromě rostlinné výroby chová **hovězí dobytek**. Důležitý je také **rybolov**.

Specialitou Kanady je javorový cukr a sirup. Tyto produkty jsou získávány navrtáním kmenů javoru cukrového.

Cvičení: Zemědělství

Jmenuj alespoň dvě provincie, kde je úrodná černozem. **Alberta,**
Saskatchewan

Přiřaď jednotlivé ryby k jejich anglickému ekvivalentu a oblastem lovu:

salmon	treska	Tichý oceán
pike	losos	jezero
codfish	štika	Atlantský oceán

Zhruba polovina území Kanady je pokrytá **jehličnatými lesy** s bohatými lovišti kožešinové zvěře. **Dřevo** je v obrovské míře těženo a následně zpracováváno na řezivo, celulózu a hlavně **k výrobě papíru**. Téměř polovina světové produkce papíru pochází z Kanady.

Cvičení: Nerostné suroviny

Nerostné bohatství Kanady značně převyšuje potřeby země. Kanada drží prvenství v těžbě **uranové rudy** (důležité pro provoz atomových elektráren), **niklu** a **síry** a obsazuje přední příčky v těžbě **zinku**, **ropy** a **zemního plynu**. Naleziště surovin jsou však často v odlehlých částech země.

Která provincie zbohatla na těžbě ropy?

Alberta

Průmysl se převážně soustřeďuje do oblasti **Velkých jezer** a podél řeky **Sv. Vavřince**, kde také žije většina obyvatel. Najdeme zde největší střediska země: města **Montréal** (cca 3,6 mil. obyvatel) a **Toronto** (cca 5 mil. obyvatel). Centrem na západním pobřeží je **Vancouver**.

Nejrozvinutějším průmyslovým odvětvím je **dopravní strojírenství** (výroba železničních dopravních prostředků, malých letadel i sněžných skútrů), **chemický průmysl** (zpracování ropy, výroba léků), **dřevozpracující průmysl** a **potravinářství**.

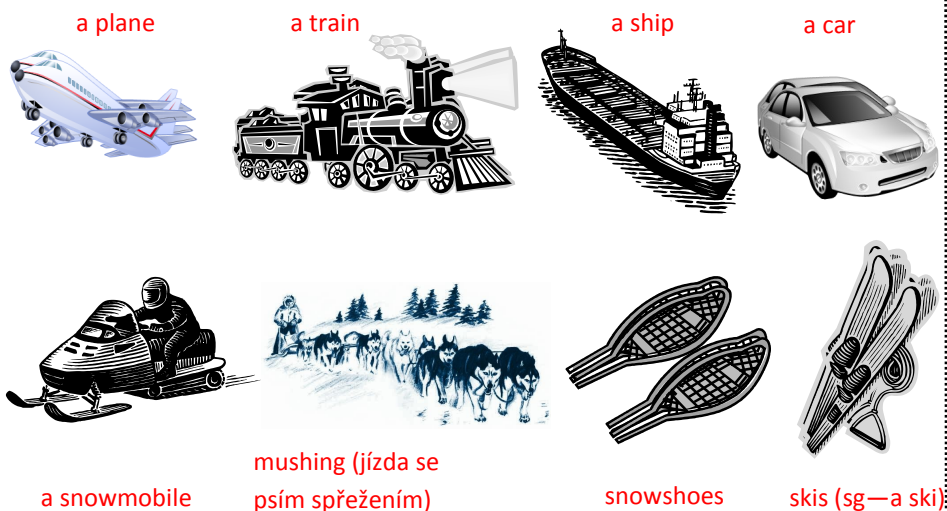
Uvedte důvody, proč se většina kanadských velkoměst a průmyslových center nachází v oblasti Velkých jezer.

Blízkost USA, příznivé klimatické podmínky, přítomnost jezer (dostatek vody, doprava)

Co znamená pojem G8? Sdružení osmi takzvaně nejvyspělejších států světa (Francie, Itálie, Japonsko, Kanada, Německo, Rusko, Spojené království a USA). Dohromady tyto státy vytvořily v roce 2011 51 % světového HDP.

Vzhledem k rozloze území má pro Kanadu mimořádný význam doprava. Většina **silnic** vede v **jižní** polovině země směrem **východ-západ**. Na větší vzdálenosti je hojně využívána **letecká** doprava. Suroviny a náklady se přepravují po **železnici**, ale i po **vodě**.

Cvičení: What is this?

Which means of transport would you use if you go from the US borders to Nunavut? Is a car appropriate? Explain.

Možnost volného psaní—esej v Aj/Čj

Can you briefly describe the economy of Canada?

Kanada je největším producentem potaše na světě.
Víte co to je?

Potaš = uhlíčitán draselný
sůl kyseliny uhlíčné

Používá se převážně při výrobě skla, v textilním a papírenském průmyslu

economy
agriculture
grow
breed
wheat
cattle
fishing
railway
industry
produce
crude oil

Prvně projít klíčovou slovní zásobu (klíčové pojmy)

Kultura a jiné zajímavosti

Canada is very often described as a „mosaic“ of world's cultures and nations, in contrast of USA's melting pot image. It means that new immigrants are expected to bring and retain their former cultures. **Multiculturalism**, which became the official policy of the country, protects the interests of all minorities and cultural groups.

Vysvětli rozdíl mezi kanadským a americkým vnímáním kulturního dědictví.

Kanada—multikulturalismus, respektování tradic, zvyků, národností a jejích kultur, doplňování se navzájem
USA—snaha o úplnou asimilaci obyvatelstva do americké kultury

„U Velkého Otročího jezera nakoupil od Společnosti Hudsonova zálivu psy a flotila se nořila až po bory pod dalším novým nákladem sušených ryb. Kánoe i bárky sledovaly bystrý proud Mackenzie, až konečně výprava pronikla do Velké ledové pustiny. Prozkoumávali každý sebemenší přítok, který jen trochu slibně vypadal, avšak vysněné zlatonosné bahýnko jako by jim pod rukama unikalo dál a dál na sever. U Velkého jezera se začal rozprchávat jejich doprovod, voyageury zmohl děs z neprozkoumaných končin a Pevnost dobré naděje spatřila poslední a nejsrdnatější z nich, jak se shrbeně opírají do šňůr a koníčkují nazpět proti proudu, jenž je a tak ošidnou lehkostí splavil až sem.“
 (Z knihy Mezi zlatokopy)

Víte, jak se jmenoval spisovatel, který na základě vlastních zkušeností ve svých dílech zachytil průběh „zlaté horečky“ v Severní Americe?

Jack London

Znáte spisovatele českého původu, který emigroval do Kanady, napsal např. „Příběh inženýra lidských duší“ a byl oceněn prestižní kanadskou literární Cenou generálního guvernéra?

Josef Škvorecký

uložit jako DÚ

Cvičení: Canadian music

YouTube: pustit příklady písní (bez obrazu)

Viz odkaz 2, 3, 4 (str. 27)

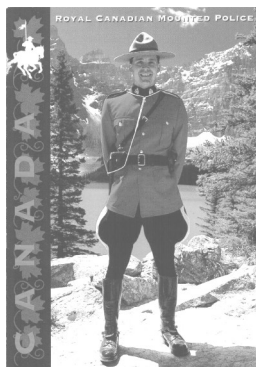
Who sings that songs?

1. Here I am, Heaven, Summer Of '69 Bryan Adams
2. I'm Alive, My Heart Will Go On Celin Dion
3. Alice, When You're Gone, Girlfriend Avril Lavigne

Scénka na rozdílné vnímání kultur

-situace, kdy se přistěhuje cizinec—chování Kanadčana x Američana k cizincovi

Královská kanadská jízdní policie

Napsat pomůcku na tabuli—na přeskáčku názvy hokejových klubů

Cvičení: Sport

Kanada je sportovně založený národ. Díky přírodním podmínkám upřednostňují zimní sporty. Mezi nejoblíbenější patří, kromě **curlingu**, **lakrosu**, především **lední hokej**. Přiřaď k jednotlivým městům slavné kanadské kluby, které se účastní NHL.

Montréal.....	Canadiens (Plekanec)	Calgary.....	Flames (Červenka)
Ottawa	Senators (Michálek)	Edmonton	Oilers (Hemský)
Toronto	Maple Leafs (Kaberle)	Vancouver	Canucks (Hlaváč)

Co znamená NHL? Znáš nějaké české hráče, kteří zde hrají?

NHL—jedna z nejprestižnějších hokej. lig. Účastní se cca 30 klubů z USA a Kanady

Kdy a ve kterém městě byla poslední olympiáda v Kanadě?

Vancouver, ZOH 2010

Cvičení: Spoj jednotlivé vynálezy se svými kanadskými objeviteli.

Insulin (1921)	—————	Alexander Graham Bell
Telefon (1876)	—————	Frederick Banting, Charles Best
Zip (1913)	—————	Gideon Sundback

CN Tower

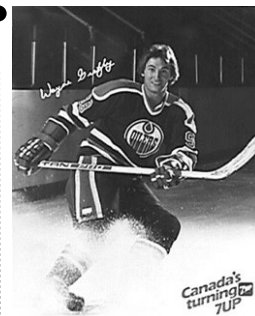
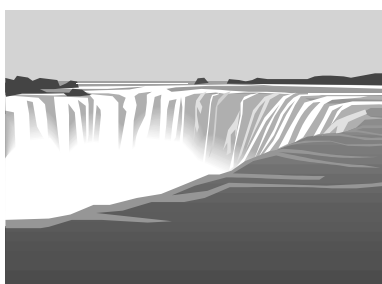
The CN Tower is a communications and observations tower in Toronto. It is the third world's tallest free-standing structure. It measures 553 metres. In 1995 the Tower was declared as one of the modern Seven Wonders of the World by the American Society of Engineers.

Možno na hodinách PC/ DÚ

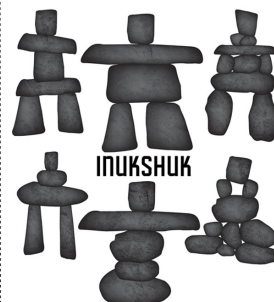
Cvičení: Niagarské vodopády

Najdi zajímavé informace o vodopádech

- Druhé největší vodopády na světě
- „hřmící voda“
- Složen ze 2 vodopádů: Americký vodopád, Podkova (na kanadské straně), rozděluje je Kozí ostrov
- Hranice New Yorku a Ontario

Jeden z nejslavnějších kanadských hokejistů W. Gretzky

K čemu Inuité používali inukshuk?

- Orientace v terénu
- Označení míst bohatých na obživu
- Rituální účel

Google Earth— procházka městem

multiculturalism
mosaic
policy
retain
tower
wonder

Opakování

Rozhodněte, zda platí:

- A) V Kanadě jsou obrovské zásoby barevných kovů. **ANO**
- B) Břehy státu omývají dva oceány. **NE**
- C) Nunavut je nejmladší teritorium. **ANO**

Když budete žít na hranicích Kanady s USA, budete žít severněji nebo jižněji než v Praze?

49. rovnoběžka, přibližně stejné

Označ správnou odpověď:

Počet obyvatel Kanady:

- A) roste v důsledku velké porodnosti
- B) roste v důsledku přistěhovalectví**
- C) klesá, protože se Kanadčané stěhují do USA

Kanadská tajga:

- A) je zásobárnou dřeva, ze kterého se vyrábí hlavně novinový papír**
- B) Má velké zásoby dřeva, je však nekvalitní, proto se spaluje v tepelných elektrárnách
- C) Má velké zásoby dřeva, ale díky ochráncům přírody se vůbec netěží

Část obyvatel Québecu chce provincii odtrhnout od Kanady protože:

- A) území je velmi bohaté a musí na zbytek země doplácet
- B) Se zbytkem země územně nesouvisí
- C) Její obyvatelé mluví francouzsky, zatímco v ostatních provinciích se používá angličtina**

Jaké přírodní zdroje má Kanada a jak je využívá?

Lesy (dřevo, kožešinová zvěř), Nerostné suroviny (těžba), voda (energie, doprava), půdy (zemědělství)

Pokuste se vysvětlit výhody a problémy geografické polohy Kanady.

Možno zadat jako esej do Čj

Co to znamená být členem Britského společenství? Které jiné státy—členy Commonwealthu—už znáš?

- Volné sdružení VB a jejich bývalých kolonií a dominií (54 samostatných zemí + závislá území), ekonomická provázanost
- V některých státech je britská královna respektována jako hlava státu
- VB, Austrálie, Kanada, NZ, Malta, Kypr, Jamajka, Indie, Malajsie, JAR, Nigérie

Které rasy tvoří kanadské obyvatelstvo? **Bílá—přistěhovalci z Evropy**
Žlutá—Indiáni, Inuité

Poukázat na tematické mapy v atlase

Spoj region s jeho charakteristikou

Kanada se člení na provincie a teritoria. Přiřaďte k jednotlivým regionům Kanady uvedeným v tabulce správnou charakteristiku.

1. **Atlantský region** (Newfoundland a Labrador, Nový Brunšvik, Nové Skotsko, Ostrov Prince Edwarda)
 2. **Centrální region** (Ontario, Québec)
 3. **Préríjní region** (Manitoba, Saskatchewan, Alberta)
 4. **Pacifický region** (Britská Kolumbie)
 5. **Arktický region** (Yukon, Severozápadní teritoria, Nunavut)
- A) snahy o osamostatnění, velká část obyvatelstva upřednostňuje francouzštinu, 80% ekonomického výkonu Kanady
- B) rybolov, chov skotu, pěstování brambor, záliv Fundy (jeden z nejvyšších přílivů na světě), doprava po řece Sv. Vavřince
- C) netěžené zásoby surovin z důvodu nízkých teplot, chov kožešinové zvěře, nejvyšší podíl původních obyvatel
- D) oblast je izolována od ostatních regionů pohořím, řada národních parků, vede tu transkanadská železnice a dálnice
- E) prémie, obilniny, těžba nerostných surovin, hokejové kluby Calgary Flames, Edmonton Oilers.

1B
2A
3E
4D
5C

Slovníček

agriculture	'ægrɪ, kʌltʃər	zemědělství
bear	beə (r)	medvěd
bilingual	baɪ'lɪŋgwəl	dvojjazyčný
breed	bri:d	chovat
Canada	'kænədə	Kanada
Canadian flag	kə'neɪdiən flæg	kanadská vlajka
capital	'kæpɪt(ə)l	hlavní město
cattle	'kæt(ə)l	dobytěk
conquer	'kɒŋkər	podrobit si
constitutional monarchy	'kɒnstɪ'tju:ʃ(ə)nəl 'mɒnə(r)ki	konstituční monarchie
crude oil	'kru:d ɔɪl	ropa
discoverer	dɪ'skʌvərə	objevitel
dominion	də'mɪnjən	dominium
economy	i'kɒnəmi	hospodářství
equal	'i:kwəl	rovný, rovnocenný
falls	fɔ:lz	vodopády
federal state	'fed(ə)rəl steɪt	federativní stát
fishing	'fɪʃɪŋ	rybaření
grow	grəʊ	pěstovat
Governor—General	'gʌvə(r)nə 'dʒen(ə)rəl	generální guvernér
independent	,ɪndɪ'pendənt	nezávislý
industry	'ɪndəstri	průmysl
in service	ɪn 'sɜ:(r)vɪs	ve službách
mine	maɪn	těžit

maple leaf	'meɪp(ə)l li:f	javorový list
monarch	'mɒnə(r)k	panovník
mosaic	məʊ'zeɪk	mozaika
Mt (mountain)	mɑʊnt ('mɑʊntɪn)	hora
multiculturalism	ˌmʌlti'kʌltʃərəˌlɪz(ə)	multikulturalismus
occupy	'ɒkjʊpaɪ	zabrat (území)
official language	ə'fɪʃ(ə)l 'læŋgwɪdʒ	úřední jazyk
policy	'pɒləsi	politika
population	ˌpɒpjʊ'leɪʃ(ə)n	obyvatelstvo
produce	prə'dju:s	produkovat, vyrábět
province	'prɒvɪns	provincie
railway	'reɪlweɪ	železnice
religion	rɪ'lɪdʒ(ə)n	náboženství
retain	rɪ'teɪn	ponechat si, zajistit
sailor	'seɪlə(r)	námořník
seashore	'si:ʃɔ:	pobřeží
settle	'set(ə)l	založit, usadit se
slave	slɛɪv	otrok
territory	'terət(ə)rɪ	teritorium
tower	'taʊə(r)	věž
voyage	'vɔɪdʒ	cesta, cestovat
wheat	wi:t	pšenice
wonder	'wʌndə	div

Procvičovat výslovnost v průběhu hodin

Výslovnost vybraných místopisných pojmů

(Lake) Erie	'iri
(Lake) Huron	'hʊrən
(Lake) Michigan	'mɪʃɪgən
(Lake) Superior	sʊ'piəriə
Alberta	æ'l'bɜrtə
British Columbia	ˌbrɪtɪʃ kə'lʌmbiə
Canada	'kænədə
Great Bear Lake	'greɪt 'beə (r) leɪk
Great Slave Lake	'greɪt 'sleɪv leɪk
Manitoba	ˌmæni'tɔʊbə
Montréal	ˌmɒntri:'ɒl
Mt. Logan	mɑʊnt 'lɒgən
New Brunswick	'nju: 'brʊnʃwɪk
Niagara Falls	naɪ'ægrə fɔ:lz
Nova Scotia	'nəʊvə 'skɔʊʃə
Nunavut	'nu:nə,vʊt
Ontario	ɒn'tɛəriəʊ
Vancouver	væŋ'ku:vər
Ottawa	'ɒtəwə /'ɒtəwɑ
Labrador	læbrə'dɔr
Newfoundland	nju:fʊnd'lænd
Prince Edward Island	pɪns edwəd 'aɪlənd
Quebec	ki'bɛk
Saskatchewan	sə'skætʃəwən/ sə'skætʃə,wɑ:n
teh Arctic Ocean	'ɑ:(r)ktɪk 'əʊʃ(ə)n
the Atlantic Ocean	ət,læntɪk 'əʊʃ(ə)n
the Baffin Bay	'bɒfɪn beɪ
the Beaufort Sea	bɔ: fɔrt si:
the Hudson Bay	'hʌdsən beɪ
the Labrador Sea	læbrə'dɔr si:
the Mackenzie river	mə'kɛnʒi: 'rɪvə
The Northwest Territories	ˌnɔ:(r)θ'west 'terət(ə)ri:z
the Pacific Ocean	pə'sɪfɪk 'əʊʃ(ə)n
the St. Lawrence river	seɪnt 'lɔ:rəns 'rɪvə
the Yukon river	'ju:kən 'rɪvə
The Yukon Territory	'ju:kən 'terət(ə)ri
Toronto	tə'rɒntəʊ /'trɒnəs (locally)

Slepé mapy k volnému použití, procvičování

Možnost okopírování pro test

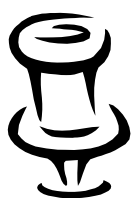

Tak se ukaž...

Cvičení: Ukaž své schopnosti a vědomosti

Do vyznačeného rámečku se pokus barevně zakreslit mapu Kanady co nejpřesněji, jak si ji pamatuješ (bez nahlédnutí do atlasů).

- Zde mohou žáci předvést, co se naučili, co si z hodin odnesli, zároveň feedback pro učitele.
- Motivační charakter
- Hezké a netradiční zakončení tématu

Nápověda poslední

Otevři mysl a uč se novým věcem,
nikdy nevíš, kdy se ti co může hodit.

Hodně úspěchů v dalším studiu!

Cvičení: Když se řekne Kanada

Vytvoř poster, který bude obsahovat všechno, co tě napadne, když se řekne Kanada. Neboj se použít fantazii a výtvarného ducha.

Možnost propojení s hodinami :

Vv—výtvarné zpracování

Čj— esej na téma: Když se řekne Kanada

Aj—vytvoření mentální mapy v anglickém jazyce

D—divadelně ztvárnit historii Kanady pro ostatní třídy

Pracovní činnosti—Vytvoření modelu Kanady z přírodnin

Divadelní kroužek: divadlo na téma Kanada (představení ostatním třídám)

...

Vzdělání není pouhým nashromážděním jednotlivých vědomostí, jako není těstem mouka, voda, sůl, kvasnice atd. dohromady naházené.

T.G. Masaryk

Poznámky

A large, vertically oriented rectangular area designed for writing notes. It features a decorative scroll-like border on the left and right sides. The interior of the area is filled with horizontal lines, providing a guide for writing. The top and bottom corners of the writing area are rounded.

Odkazy na jednotlivá videa, písně, ...**Odkaz č. 1:** Hymna Kanady: „Ó Canada“<http://www.youtube.com/watch?v=kRPGPAnPNa8>**Odkaz č. 2:** Bryan Adams— “Here I am“<http://www.youtube.com/watch?v=G6xr6VKg7sE>**Odkaz č. 3:** Celin Dion— „My heart Will Go On“<http://www.youtube.com/watch?v=zmbw8OycJrE>**Odkaz č. 4:** Avril Lavigne— „When You´re Gone“http://www.youtube.com/watch?v=OG3_kG5FFfQstručná historie Kanady v angličtině:**A brief History of Canada (1:26 min)**<http://www.youtube.com/watch?v=ksYSCWpFKBo&feature=related>**History of Canada (8 min) (lehce srozumitelné)**http://www.youtube.com/watch?v=c_drOZVRvR0&feature=related

Seznam užitečné literatury a internetových zdrojů

Učebnice a pracovní sešity ze zeměpisu

- BAAR, V. (2002): Hospodářský zeměpis, Nakladatelství ČGS, Praha.
- KOLEKTIV AUTORŮ (1994): Regionální zeměpis II, Nakladatelství ČGS, Praha.
- KOLEKTIV AUTORŮ (2000): Regionální zeměpis světadílů, Nakladatelství ČGS, Praha.
- HOLEČEK, M., ČERVINKA, P., JÁNSKÝ, B., JELEČEK, L. (2008): Zeměpis světa 2, Nakladatelství ČGS, Praha.
- HERING, J., HOLEČEK, M., A KOL. (2008): Zeměpis světa 2 – příručka ke 3. vydání, Nakladatelství ČGS, Praha.
- KÜNLOVÁ, H. (2004): Zeměpis světa – kontinenty – pracovní sešit, Nakladatelství ČGS, Praha.
- BRINKE, J., BAAR, J., KAŠPAR, V., POLLAKOVÁ, M. (2002): Zeměpis Ameriky, Asie a Evropy, Fortuna, Praha.
- DVOŘÁK, J., KOHOUTOVÁ, A., TAIBR, P. (2005): Zeměpis 7, Fraus, Plzeň.
- DVOŘÁK, J. (2006): Zeměpis 7 – příručka pro učitele, Fraus, Plzeň.
- KOHOUTOVÁ, A. (2005): Zeměpis 7 – pracovní sešit, Fraus, Plzeň.
- LORENC, P. (1997): Zeměpis světadílů a oceánů I, Daleké světadíly a oceány, Moby Dick, Praha.
- SVATOŇOVÁ, H., KOLEJDA, J., CHALUPA, P., HÜBELOVÁ, D. (2010): Zeměpis – Putování po světadílech, 1.díl, Nová škola, Brno.
- VOŽENÍLEK, V., FŇUKAL, M., MAHROVÁ, M. (2001): Zeměpis 3 – Zeměpis oceánů a světadílů 2, Prodos, Olomouc.
- VOŽENÍLEK, V., FŇUKAL, M. (2001): Zeměpis 3 – Zeměpis oceánů a světadílů 2 (s komentářem pro učitele), Prodos, Olomouc.
- VOŽENÍLEK, V., FŇUKAL, M. (2001): Zeměpis 3 – Zeměpis oceánů a světadílů 2 – pracovní sešit, Prodos, Olomouc.
- BRAUN, M., ČERVINKA, P. (2002): Amerika, Scientia, Praha.

Odborná geografická literatura:

BONE, R., T. (2011): The Regional Geography of Canada (5th edition). Oxford University Press, Don Mills, 509s, ISBN 978-0-19-543373-9

BRENDLOVÁ, S. (1996): Reálie anglicky mluvících zemí. Basic facts on English-Speaking countries. Fraus, Plzeň, ISBN 80-85784-87-4

McKNIGH, T., L. (2004): Regional Geography of the United States and Canada (4th Edition). Prentice Hall, ISBN-10: 0131014730

MUSMAN, R. (1987): Background to English-speaking Countries. Macmillan Education, ISBN-10: 0333415981

KOL. (1994): Lexikon zemí 5, Amerika (Severní, Střední, Jižní) a Karibik. GeoCenter, Praha, 92 s.

KOL. (2003): Velká encyklopedie zeměpisu. Svojtka & Co., Praha, 640 s.

KOL. (2005): Velká ilustrovaná encyklopedie zeměpisu. Svojtka & Co., Praha, 248 s.

SAUVÉ, V., L., SAUVÉ, M. (1997): Gateway to Canada. Oxford University Press, New York ISBN-10: 0195443357

Časopisy: Koktejl National Geographic
 Lidé a Země Geografické rozhledy

Internetové zdroje:

Metodický portál RVP

<http://rvp.cz/>

Výslovnostní slovník

<http://www.macmillandictionary.com/dictionary/british/general>

Wikipedie, otevřená encyklopedie

<http://en.wikipedia.org>

Statistics Canada

<http://www.statcan.gc.ca/start-debut-eng.html>

Kanada-cz.

<http://www.kanada-cz.estranky.cz/clanky/MENU.html>

YouTube

<http://www.youtube.com/>